

402

1

Mag. St. Dr.

P

Hal
Wm

Booke 1829

No 438

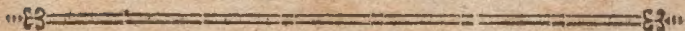
Hal

VIRGILII
GLEISSENBERGII

EX ORD. S. BENED. PROFESSI
OSSIACENSIS

BOESLAIDOS
LIBRI VI.
POËMA.

Cum facultate Superiorum.

RATISBONÆ

Sumptibus JOANNIS CONRADI PEEZII. *w*

1722 1/2

402. I.

Vol.

REVERENDISSIMIS
PERILLUSTRIBUS
AC
AMPLISSIMIS
ALMÆ
CONGREGATIONIS
BENEDICTINÆ
SALISBURGENSIS
DNS. DNS.
ABBATIBUS
&c. &c.
DOMINIS DOMINIS
GRATIOSISSIMIS

EPISTOLA
NUNCUPATORIA
ET
ARGUMENTUM.

REVERENDISSIMI, PERILLUSTRES, AC
AMPLISSIMI DOMINI
DOMINI
PRÆSULES,
DOMINI, DOMINI AC EVERGETÆ
GRATIOSISSIMI!

REgia Poësis, Mundi Si-
ren politioris, eô Deo-
rum Consilio in hanc
pulcerrimam progna-
ta fuit lucem, ut inge-
nia Coeli sæpè vitio, aut
durioribus disciplinis obstinata in
marmor erudiat ad humanitatem.
Nam, quemadmodum Fama est,
philo-

philomelas ad Orphei sepulcrum ventis ablatas Suavius deinceps, simul atque redierint, lusciniis canere nostratibus: ita eos, qui per intervalla Parnassum adeunt, ridendo, jocando, ceu ferias agant, rebus omnibus eruditioris Eutrapeliæ Saccharum aspergere, quin & phrasi delicata, atque iudicio ante alios pollere, non est fama, neque fabula, sed experientia. Pauca subindè folia Musis subtracta, ceu gallinis ova, magis ovant, & triumphant, quàm gementibus advecti plaustris aliorum tomi, & foliantes, quos mole territi non legimus, sed litteraria velut funera ne creent nauseam inter Bibliothecarum pulveres abscondimus, requiem illis precati æternam, & lucem in tenebris. Invidia quidem Exteros non rarò adurit, ubi Poëtarum Famam in aulis,

in foro, circulisque inclarescere, se ve-
rò Altiora, ut vocant, magisque ne-
cessaria venantes quasi obscuros ho-
munciones ignorari penitus, atque
gregaria inter sidera evanescere dolent,
& lamentantur. Verùm quemad-
modum Poëtis non tam invidiæ,
quàm gloriæ ipsa est Poëtarum infre-
quentia; Ita boni isti, quia idem sem-
per clamant, ac quovis in vico inve-
niunt sibi pares, copiâ amittunt pre-
tium, ceditque nobis, haud secus ac
præstantibus citharædis futurorum glo-
bus, quamvis horum subula Reipu-
blicæ sit magis necessaria, quam sint
citharæ, & citharædi. Adeò Regiæ
Poësi Nobilitatis quædam augusta
lux inest, & splendor, quo vulgarium
stellarum grex absorbetur facilè, &
extinguitur. Hæc cœlo lapsa animi
dolentis Podaliria Nasonem in exilio,
Boë-

Boëthium solatur in carcere; Hæc vibrantium sententiarum succo, & melle ac sesamo sparsis verborum globulis mitigat indomitorum affectuum pugnam, pristinamque restituit jactatæ menti tranquillitatem. Hæc suavissimè virtutem inculcat, quando, ut de vivis taceam, functorum loculos referat, Heroum gloriosos cineres, manesque ante sæcula sepultos suscitatur in lucem & illos statuit vitæ, morumque Magistros, in quos nulla cadit invidia. Eadem vitia adhuc grassantia callidè insectatur, quoties hominum ad ultimam nequitiam profligatorum umbras inquietat, ac posthumis exercet odiis. Hujus pulcherrimæ Nymphæ mandato, & amicorum suavi convitio irritatus nuper adeò lustravi parietes antiquissimi templi nostri Offiacensis: occurrit

spectanti Boleslai II. Regis Poloniæ
 per sex, & amplius annorum centu-
 rias hîc quiescentis parentale marmor,
 ad quod Poloni Romipetæ hodieque
 frequentes invisunt. Fuerat is sæcu-
 lorum famâ dignissimus Princeps, si
 quemadmodum hostium consilia dis-
 sipavit armis, ita & jocantis Fortunæ
 risum tenuisset in vinculis. Patrem
 nactus Casimirum, quem ex Mona-
 cho Cluniacensi Poloni â suñño Ponti-
 fice Regem impetrârunt, anno ætatis
 sexto decimo habenas Regni suscepit.
 Andream Hungariæ Regem Henrici
 Imp. Generum acie profligavit, ac
 alia iusto septennio confecit bella, re-
 gio docens exemplo arma esse instru-
 menta gloriæ, nec Heroum Poloniæ
 mortem esse pallidam, sed purpure-
 am: Undè & nomen Audacis, quod
 sibi inter tubas, & rauca tympana
 bella-

bellaci ferro emerat, etiam exul, & post fata retinuit. Rerum tandem prosperè fluentium, ac victoriarum torrente ebrius, occupatâ in suos Tyrannide sceptrum flagitiis, & libidine maculavit. Post alia S. Stanislao Cracoviensium tunc Antistiti de pago fide malâ occupato per calumniam diem dixit. Stanislaus Petro Equite, â quo pagum coëmerat, ab umbris recens suscitato, & ad tribunal Regium perorante fidem purgat. Verùm Boleslaus cœlesti prodigio nihil melior Episcopum ipsum ad aram litantem obtruncat. Mox anathemate, sacrorumque interdicto cum subditis percussus, ac regio titulo, quo Polonia binis postea sæculis caruit, expuncto, Procerum populique commune odium sibi conflavit. Capiti proindè metuens cum Miescone fi-

lio ad Ladislaum Regem Hungariæ armis olim à se protectum, folioque restitutum profugit. Urgente iterum scelerum conscientia fugam alteram ad D. Petri limina personatus & solus adornat: ubi fortunâ, an melius Tutore Genio Duce Ossiacum Carinthiæ perantiquum D. Benedicti Monasterium defertur. Hic sub mendici sacco, & linguâ captum semet fingens missâ Romanâ peregrinatione, Cœlo sic monente pedem fixit, & vitam in culinæ ministeriis inter lixas & calones poenitens contrivit. Observatum familiæ, & pigræ servorum turbæ, sæpemultas eum noctes ad Iconem B. V. Mariæ vigilem exegisse. Vicinâ demum morte ora resolvit quis, undè, cur hîc resederit, aperuit: annulumque regium Abbati loci consignavit. Anno 1089. corpus religioso

gioso involutum amictu, & humatum ad parietem Aquilonarem portæ templi. Lapis quoque sepulchralis insertus muro, cui equa phalerata cum sella nuda incisa, grandibus per limbum insculptis litteris: REX BOLES LAUS POLONIÆ OCCISOR S. STANISLAI EPISCOPI CRA-COVIENSIS. Imminet sepulchro facti totius memoria antiquo penicillo ducta, hodiè instaurata. Facti testes, quorum complures in chronico nostro adducuntur, recensere supervacaneum censeo: loquitur pro piissimo Rege lapis sepulchralis, testis utique solidus, & omnium gravissimus. Hoc est argumentum præsentis Poë-matis in Libros VI. digesti, & genio sæculi nostri politioris accommodati. Parerga hîc larga magis, & festiva, remota vocum antiquarum rubigo,
He-

Heroesque Boleslao adjuncti illi quorum hodiè clarissima orbe Nomina: Lubomirii, Radivilii, Sobiesci, Zamoysci, Habdanckii &c. altissimus horum sanguis num ab ævo Boleslai secundi jam bulliat ad gloriam, nil equidem statuero: rixentur per me licet, Genealogistæ Poloni. Habdankiorum certè nomen sub tempora Boleslai III. inclaruisse, nemo est in historiâ, qui dubitet. Si quæ lætiora huic Poëmati aspersa, condonandum id mihi, hosti jurato Melancholicæ factionis. Odi tetricum supercilium, & umbraticis Polyphemis, qui tristi otio se tantum demirantur pridem nisi corbem cum Galatæâ, tamquam Hæreticis Parnassi. Zoilos item, & moriones nihil moror, morentur illi mordere mea, dum edant sua. Mimis vel Momus quisquis es:

Si modò scribendo superem, tu vince loquendo:

Verba rapit ventus; Littera scripta manet.

Nec manoperè hærebam animo, sub
 quorum Favoniis hæc jocantis ingenii
 mei vela expanderem; cum etenim id
 genus labores nemini præterquàm do-
 ctis consecrari velint; alii verò Mæce-
 nates ad Oeconomix lucra vigiles ma-
 jorem curam habeant ventris, quàm
 mentis: alii contrà semidocti, ignavi-
 que ignorantiam sibi suam animique
 hebetudinem occultè exprobrari in-
 terpretentur, si Apollo illos sonorâ ci-
 tharâ excitaverit â somno: vobis Re-
 verendissimi, ac Amplissimi DD. Præ-
 fules, quibus & Famæ foris, & littera-
 rum, rerumque domi abundè est, hoc
 breve Poëmation demississimè inscri-
 bere decrevi. Nolo ego magnitudinem
 rerum â vobis gestarum adulatorio ce-
 lebrare calamo, & religiosam modesti-
 am consauciare. Invidiâ non caret, ea
 pro-

promulgare tubâ in foro , de quibus
scire Exteros nihil interest. Sufficiat in-
clytam Congregationem nostram Sa-
lisburgensem vigilantissimorum DD.
Præsulum curâ , ac studio eò gloriæ
progressam , ut etsi numero impar,
cum amplissimis tamen aliorum Fœ-
deratorum copiis de Antiquitatis, San-
ctimonix, ac Litterarum famâ certare
par sit: quemadmodum aurum non
sine victoriâ certat cum argento, mini-
mè quidem partium extensione, sed
pondere, & valore. DEUS Opt. Max.
Reverendissimos ac Amplissimos DD.
Præsules ad maiorem sui gloriam, &
Ecclesiæ decus ac præsidium cumula-
tis favoribus comitetur ab alto!

Reverendissimarum Amplitu-
dinum

Offici. Mense 16. Nov.
Anno 1722.

Servus demississimus
P. Virgilius Officiacensis.

FACULTAS

Reverendissimi, Perillustris, ac
Amplissimi Domini, Domini
ABBATIS Ossiacensis.

*NOs Edmundus, DEI Gratia,
Abbas antiquissimi Monasterii
Ossiacensis, Vallis Rosarum Archi-
diaconus natus, Sacrae Cæsareæ, ac
Regiæ Catholicæ Majestatis Consi-
liarius, & Archiducatus Carinthiæ
Majoris Consilii Deputatus &c. Di-
lectissimo Nobis Filio Pri. Virgilio
Gleissenbergio, Professo Ossiacensi
potestatem facimus sex Libros He-
roico-*

roicorum de Boleslao II. Rege Poloniae concinnatos praelo sancienti. In quorum fidem nomen nostrum subscripsimus, & sigillum Abbatiale appressimus. Ossiaci, Anno reparate salutis 1722. Die 6. Julii.

(L.S.) Edmundus, Abbas.

Author.

INtimandum Lectori Amico, Abbatis nomen, sub quo Boleslaus II. Ossiaci vixit, temporum injuriâ periisse: Undè alius Wernerus nomine, ætate quidem inferior, utpote qui A. C. 1300. obiit, divinis tamen prodigiis clarissimus, atque adeo clara etiam posterorum memoria dignus subrogandus fuit. De quo Lectorem non eruditum, sed Poëticæ Libertatis fortè minus peritum commonendum censeo.

VIRGI-

VIRGILII
GLEISSENBERGII

EX ORD. S. BEN.
PROFESSI OSSIACENSIS

BOESLAIDOS
LIBER I.

ARGUMENTUM.

*Boleslaus Rex Poloniae Andream
Regem Hungariae acie profligat, & Belam Andream
fratrem exulem solio restituit.*

Discite purpurei casum inter læta timere,

Instabilique Deæ nimium nè fidite Reges.

Felix qui potuit sceptrum tractare modestè,

Ambitione procul. Cœli sunt omnia munus,
Non mendax Fortuna tuum: Contemnit Olympum,
Imperium quis quis mortalibus arrogat armis.
Sceptra Boleslaus nunquam, populosque faventes
Deserturus erat: Vitam quod clausit exul
Peccatum Fortuna tuum est: tibi credidit ille,

A

Exci-

Excidit & Solio, toto vagus hospes in orbe.
 Illius exilium, lacrymasque, & vota gementis,
 Et missam Cœlo veniam mea Musa recense.
 Vasta Borystheniis Tellus habitata Polonis
 Auroram à Moscis videt, & Mæotide pigrâ,
 Pannoniam ex Austro, Sueones Aquilone gelanti,
 Purpureum cum sole diem Germania claudit.
 Dives opum Regio, & navim patientibus undis,
 Triptolemi, mellisque ferax; exercita bellis,
 Armorumque, virûnque potens, & amica Minervæ.
 Regibus ex aliis Casimiri regius Hæres
 Sceptra Boleslaus, soliumque tenebat avitum:
 Gentis amor, toto Princeps mitissimus orbe.
 Omnibus alloquio facilis, solisque tremendus
 Hostibus, hos domuit ferro, frenosque superbis
 Imposuit, veniamque dedit post bella subactis.
 Septima continuis hunc æstas vidit in armis.
 Quàm felix una ante alias vastissima terras
 Sarmatia, Imperiis tanti parere Monarchæ
 Cui Fortuna dedit? riguo sic sæcula quondam
 Saturno sub Rege ferunt fluxisse metallo.
 Sic in pace suam sapiens flectebat Idumen
 Et struxit Pariis enormia templa columnis
 Congesto Davidiades spectabilis auro.
 Talis erat cùm jura daret, cùm prima teneret
 Sceptra Boleslaus, contempti Numinis umbram
 Horruit & sceleris nomen. Non dira premendæ
 Libertatis erat, Patriamque tyrannide sæva
 Calcandi, & Procerum refecandi colla libido.
 Religio rectique tenor, reverentia legum,
 Comis amabilitas, vultuque immota sereno
 Et sine tristitia gravitas, sanctissima pactis

Pollicitisque fides, gnavæque industria dextræ
Mater opum Regni; synceræ gratia linguæ,
Innocuique sales, & munificentia nullis
Quæ tenebris damnavit opes, dos aurea Regum;
Et dos prima Senum prudentia; Fama juventæ
Hortatrix, matrumque pudor, castusque puellis
Ignis in ore natans, & juncto modestia formæ,
Omnia floruerant, dulcique in pace vigeant.
Sic senior post fata suum Casimirus ab astris
Erudiit gnatum, & Sceptri formavit ad artes.
Scilicet esse pios decet, & reverenter habere
Fortunam, & superos nunquam contemnere Reges.
Qui pius est, idem cœli Rex proxima cura est.
Descendunt, & in arma ruunt, ex æthere lapsi
Cœlicolæ, si quem non justo Marte laceffat
Impius infontem, clementi bella superbus
Si moveat: læsum ferro tutantur, & igni.
Nec sibi, sed populi studiis quoque mascula virtus
In Rectore favet. Speculum Rex gentis: in illo
Ceu vivâ fontis glacie se quisque tuetur.
Nec rigidæ tantum leges valuere minæque,
Quantum facta movent, sanctique exempla Re-
gentis.

Heu male constantes, & ad omnia flabra tumentes,
Instabilisque Deæ semper pila ludicra Reges!
Tot decora everti, maculari sanguine sceptrum
Innocuo, sancti prosterni jura Senatus,
Regnandi leges, genitor quas misit olympo,
Calcari quis posse putet? quis maxima sperni
Numina, & æternos contemni somniet ignes?
Contempsit, foditque sacrum Rex ense cruorem
Impius, & superos, & inania sidera risit.

Parte tamen felix, rarò quod poneret iras
Regibus exemplò, & facile placabilis esset,
Primus ubi mentis cœcæ deferbuit æstus.
Rara fuit semper virtus in Principe, parvo
Surgentes animi compescere tempore fluctus.
Bile tument alii rabiemque mucronibus explent,
Sæcula post cineres etiam, manesque sepultos
Exercent odiis, satiantque furore furorem.
Tristibus exemplis sic diruit Anglia Thomæ
Marmora, Sacrorum pro Libertate cadentis.
Musa cruentati resera jam vela theatri,
Cortinam remove: sine cæde, & sanguine scena
Hæc claudi se posse negat. Quæ causa ruinæ,
Quæ sceleris sit origo doce, & canere incipe mecum.

*Crebri Tumultus Russici à Rege Boleslao
sedati.*

ÆTatem rigidis omnem toleravit in armis
Rex juvenis, nudo placuit decernere ferro
Quid fortuna velit, quæ sit sententia Marti,
Anceps quid belli ferat alea? & alea belli
Prospera semper erat, Regique favebat Enyo.
Ut Samio quondam Rhamnusia diva tyranno
Riserat, & gemmam, quam merserat ille profundo,
Reddidit extemplò, vomuitque in littore piscis,
Fortunâ purgante fidem: sic semper adhæsit,
Et bello comitata fuit, certissima Regem
Haud dubiis circum volitans victoria pennis.
Nec quæ fors juveni, crescentibus ausa diebus
Contemerare fidem: crescunt virtutis adultæ
Tempora cum palmis; victricia ferta viriles
Per crines serpunt; auctis augentur ab annis

Arma-

Armatae laudes, incisaque marmore Virtus.
Fama peregrinas etiam penetravit ad aulas:
Ductoresque alii tanto sub Rege cruentum
Laudant Martis opus, tempestatemque, tumultumq;
Armorum, accendit cunctos fax mentis honestae
Gloria, & Heroae immortalis Adorea Famae.
Dextera bellatrix fortes ad fortia semper
Excitat, & felix omni spectatur ab ævo
In Ductore manus. Non tantum callida possunt
Consilia & validæ numerofo milite turmae,
Quantum Belli ducis praesens, & mascula Virtus,
Cui fortuna comes. Si ridet Pacem serenâ,
Multa potest Fortuna; eadem si risit in armis,
Omnia. Nec Venus est ita compede nexa Gradivo,
Quam Dea quæ fortes timet, ignavosque repellit.
Cedere turpe putant, qui tantum vincere nörunt.
Cuncta quod auderet, neque falleret alea, Reges
Finitimi, Audacem quem nulla pericula terrent
Voce Boleslaum dixere, & Fama per orbem
Sparsa volat, gelidam quæ Titan spectat ad ursam,
Quæ mediusque micat, senior quibus occidit oris,
Et quibus evigilat, Rex nomine dicitur Audax.
Nomina pondus habent, quia vincit, & audet ubique.
Barbara Gens Russis rosei Titanis ab ortu
Intulit arma, Ducemque soli bis marte sinistro
Congressum abripuit, rigidique abstraxit in antrum
Carceris, & turpes iniecit sæva catenas.
Auxilia implorant trepidi post talia Russi:
Ultor adest strictoque minax, & Numinis aras
Ense Boleslaus læsi, testatus in hostes
Agmine concurrit, fundit, sternitque feroces:
Corripuere fugam reliqui per aperta viarum.

Qualis Abantiades qui Gorgona messuit Harpe,
Eximit Andromeden vinclis, scopuloque solutam,
Uxorem sibi victor habet, plaudente puellâ
Servatore suo: Talis redit agmine victor
Prostrato, & palmis Russorum lauriger implet
Arva Boleslaus, folioque reponit avito
Quem gemuere Ducem tenebroso carcere clausum.
Talis adest, & victor ovat. Sic prima sacravit
Tempora Mavorti, raptam profugisque coronam
Regibus imposuit, sic ferro sceptrâ redemit,
Firmavitque thronos. Solem per utrumque cucurrit
Fama, triumphali vexitque ad sidera currû
Audacem, audaces qui nossent tundere, Regem.

Initia Belli Hungarici.

VIx bene composuit lites, & funebre bellum,
Altera bella tonant, iterum concurritur armis.
Finibus Hungariæ folio sublimis eburno
Jura dabat populis, & regia sceptrâ tenebat
Andreas senior, bellacis gloria gentis,
Cæsareusque Gener. Germano sanguine junctus
Illi Frater erat, cui Belæ nomen adhæsit.
Hic procul extorris Patriâ, peregrinaque lustrans
Littora, Sarmatiæ profugus defertur ad oras;
Atque Boleslaum lacrymis affatur obortis:
Armorû, bellicque parens, cui prisca tulerunt
Sæcula nulla parem, similem neque postera gignent,
Exulis adventum scitari, & quærere duri
Causas Exilii Rex invictissime parce!
Frater ego Andrææ viduam mihi jure coronam
Vendico, si fatis Rex frater cesserit olim.
Sic pacti diadema sumus. Nunc jura, fidemque

Con-

Contemerat, propriamque thronis imponere prolem
 Destinat, & puero Salomoni sceptrâ dicavit.
 Rara fides, rara & fratrum concordia. Damnis
 Hoc miser ipse meis profugâ cum conjuge disco.
 Quodque magis doleam, faciunt affinia nobis
 Vincula, quippe tuam thalami mihi lege jugavi
 Rex amitam, amborum regali sanguine nexum est
 Cognatum genus. Hac tibi me cum conjuge sisto
 Exul & insidias Lethi quas Frater in aulâ
 Intentare suâ mihi, Confortique paravit
 Sic ego decipio, fraudesque eludo veneni.
 Pellimur o Princeps! Regnoque excludimur omni.
 Quodque tuos nolim seros memorare Nepotes,
 Nec gnatos doluisse meos, præfertur, & ostrum
 Præripit ex cunis egressus trimulus infans:
 Æmulus heu! noster nutricum pendet in ulnis!
 Tune senem puero, quod legum sanctio cavit,
 Postponi Rex magne feres? non hoc tua dextra,
 Non tua me virtus, animusque in pectore præsens,
 Lectaque tot juvenum regni Mavortia pubes
 Qui Duce te freti, ceu festum Hymenæa frequen-
 tent,

Sic in equos, & in arma volant: non denique sanguis
 Finitimus metuisse jubent. Rex parce dolori
 Si nimium queor. Ah triste est excedere Regno,
 Et puero cessisse senem! cum Conjuge dextram
 Osculor hanc supplex, pactæ mihi jura coronæ
 Auxiliis tutare tuis, meque affere sceptro.
 Munere pro tanto Superi, qui talia curant,
 Præmia digna ferent, quoniam non possumus ipsi.
 Finit his dictis demisso vertice tristis
 Bela, Boleslaus contrâ sic farier orsus:

Surge animo, salveque mihi junctissime dudum
 Tot jactate malis, tot Bela erroribus acte!
 Gratulor hoc iterum titulis accedere nostris
 Ut mea cognatis sint Regibus hospita regna.
 Tuque adeo Herois tanti lectissima Consors
 Pone modum lacrymis, & tristia lumina terge.
 Tempus erit regale tuis quo crinibus aurum
 Impones, raptisque dolo dominabere terris:
 Tempus erit quo celsa throno Regina sedebis.
 Ipse juvat casum DEUS, & fiducia causæ
 Arma dat infanti: ruptam tu credis olympum
 Dissimulare fidem? ferit, & jaculatur ab alto,
 Flagrantique scelus perjurum fulminat igni
 Mox iterum alloquitur Belam, conversus & inquit:
 His mi Bela malis majora interritus aude!
 Hæc mea dextra dabit, quæ frater sceptrum negavit.
 Sanguinis ut taceam sanctissima vincula nostri
 Cognatamque domum: vicina pericula surgunt
 Hoc puero quoque rege mihi. Bella horrida Regno,
 Bella timenda meo. Quid enim, si sæmina mater
 Jura dabit legesque viris, populumque ferocem
 Imperio premet? an mulier sub tempora Martis
 Pro Patriâ audebit, donec Rex pugio crescat
 Impavidam pepigisse animam, & decernere ferro?
 Scilicet hæc hostes speculis terrebit Amazon,
 Et configet acû, molli sternetque flabello!
 Illa nives, æstumque feret, galeataque durum
 Cum grege nympharum capiet super arma soporem.
 Turpe viris semper Regina, & sæmina mollis
 Imperat. Ipse monet sexus servire puellas
 Et fuscum tractare manu, non bella movere,
 Non urbes quatere, & mundum miscere tumultu.
 Haud

Haud dubito excitos contendet jungere Reges
Et frater glomerare tuus socia arma parabit,
Perfidiae crimen communi Marte tueri
Si queat, & gnato assertum defendere sceptrum.
Sed male tutamur, quos novimus ætheris hostes
Juratam temerasse fidem, firmataque cœlo
Foedera. Cum victo sociabunt fratre ruinam
Quotquot erant comites sceleris, bellique nefandi.
Hæc memorans gladium stellantem jaspide fulva
Nudat, &, hic testis dictorum, ultorque cruentus
Fraternæ sit fraudis, ait: numerabit hic ensis
Magna strage globos equitum, peditumque manîplos.

Castra petes mecum vindex æquissime sceptri
Bela tui, consanguineâ cum conjuge proles
Obsequiis devota tuis mea proteget aula.
Finiit his Belam dictis solatus amicis,
Hospitiique fidem profugo Regalibus aulis
Præbuit, antiqui fatum miseratus amici.
Mox ubi finierat, belli dat signa recentis
Buccina, & æricrepis rumpit stridoribus auras:
Crudescunt iræ: nova conclamatur ad arma.
Ipse globos juvenum campo Rex censet aperto
Imponitque Duces cuneis, vexillaque turmis
Dividit, albentes aquilas, insignia Regni.
Mox acuit dictis: Ubi prima pericula surgent,
Rex ego primus ero. Pavidæ de turribus altis
Prospiciunt matres: gemitu comitantur euntem
Spem Patriæ, Sobolemque suam, quam linquere
fines
Sarmatiæ, atque alibi nova cogere prælia cernunt.

*Bohemorum in Poloniam irruptio, eorumque
strages.*

ECce via in media velatus epomide nigrâ
Conspicius facie, frenis spumantia torquens
Ora ferocis equi, parvo comitante suorum
Agmine Jaromirus adest: genitoribus ortus
Albicolis nuper dederant qui jura Bohemis.
Hic prior occurrans Regi sic ora resolvit:
Crinibus attonsum, & tunicis hæc corpora tectum
Funereis me quod Rex invictissime cernis,
Desine mirari: sic me fraterna totondit
Ambitio. Fratrum rara est ita gratia semper.
Prædislaus erat Genitor mihi, & ille Bohemis
Finitimisque dabat leges, & jura Moravis.
Hic genitor quinos suscepit conjuge natos:
Cumque extrema gemens clausisset lumina letho,
Primus erat nostrum, natu qui maximus, Hæres
Spitignus, tenuitque sua ditione Bohemos.
Tres reliquos cepit divisa Moravia fratres,
Ast ego, qui natu postremus, destinor Aris.
Spitignus, functo fatis Genitore, furore
Abripitur, propriamque solo pepulisse parentem
Haud veritus plectente DEO celer ivit ad umbras.
Cum prius haud paucos illustri gente Moravos
Arcibus inclusos tenebris damnasset opacis.
Sublato terris Spitigno proximus illi
Successit natu frater, rexitque Bohemos.
Tunc ego tandem aras, invitaque sacra perosus:
Si fuit in ternos divisa Moravia fratres,
Tertia me nunc jura manent, cedente secundo,
Atque Bohemorum, dixi, nunc regna tenente.

Nam

Nam neque Pontificum lituos, mitrasque bicornes
Ambio: Nolentem quis enim me coget ad aras?

Nunc ergo has tunicas te Rex spectante nigrantes
Abiicio, bellumque sequor. Te poscere castris
Pannoniam, & folio Belam firmare tot annos
Extorrem didici famâ. Pro pinguibus Aris
Arma manu capio, laterique incingo mucronem.
Dic mecum quid Magne velis Rex! iussa capeffo,
Præstat idem mea parva cohors servire parata.
Complexus juvenem, dictis & dicta reponens,
Nolentem invitas quis tandem coget ad aras?
Rex ait: hæc solo lis â te iudice pender.
Elige. Consiliis, non legibus utere fratrum.
Si tantum valuere animo, cur thuris acerram
Pontificumque mitras sibi non legere priores?
Et cantare preces quæ tandem gloria templis?
Fama tibi petitur, si mecum fortia Martis
Castra petis: Famam sectare, & collige laudes.
Nostorum in partem sic te venisse laborum
Martie Jaromire juvet. Cape signa phalangis
Ista tuæ, & miles posthac interritus esto.
Fortè erit ut fratrum quondam tua dextra superbos
Contundat fastus, & victa Moravia cedat:
Quemque volunt Mystam, præsens sis terror in armis.
Me sequitur, peditumque decem fortissimus ipse
Ducit Bela globos: simul altera dena sequuntur
Millia magnanimo sub bellatore Zamosco.
Agmina magna satis. Fortunæ cætera mando.
Ista Boleslaus. Sed Sarmatis ora cruento
Hospitis adventu posthac collisa duello est.
Quippè Bohemorum Princeps, ubi percipit atram
Deposuisse togam, Regisque favore Poloni

Et sociis fretum castris se adungere fratrem,
Huc illuc animum variâ formidine pressum
Jactat, & oppositis anceps affectibus errat.
Dissimulet, rabiemque premat? metuendus inermis
Qui fuerat, nunc armatus graviora minatur.
Marte petat fratrem? Rex auxiliaribus armis
Tutatur, ferroque novum defensat amicum.

Ast quia Pannonias exercitus omnis in oras
Rege jubente migrat, paucoque Polonia fines
Milite jam servat, vacuis immittere bellum
Sedibus, & rapidis urbes exurere flammis
Consilium fuit. Hæc placuit Fortuna Bohemo.
Ergo aciem ingentem prædantûm, nulla daturum
Prælia justa, legit: quibus omnis vivere raptò
Gloria; mox fines, & vasti viscera Regni
Ingreditur, ferro, flammis grassatur, amicos
Et populatur agros, populi nil tale timentis.
Spumeus ut torrens per lubrica saxa volutus
Imbribus, & limo turpi, nivibusque tumescit,
Ac strepero undarum sternit sata verna tumultu:
Sic fera prædonum se regno examina fundunt,
Ferreus armorum bacchatur & undique nimbus.

Regnorum facile est armis perrumpere claustra,
Sed retro torquere gradum, & sine cæde suorum
Ad Patrios remeare Lares labor Herculis ingens.
Principio quæ læta nimis plerumque secundo
Fine carent, & damna ferunt, serumque dolorem
Consilia: Eventum pro metâ figere miles
Conatur sapiens, non primi exordia belli.
Sic quoque prima favens vicina in Regna ruentem
Viderat, ast subito oppressit Fortuna Bohemum.
Namque Boleslai fama hæc ubi venit ad aures,

Et

Et querulæ populi voces festina petentis
Auxilia, ipse manu validâ contendit in hostes
Inceptam relegitque viam, totusque Bohemis
Imminet: â tergo Belâ Ductore sequuntur
Turmæ aliæ Regem, qui jam vicinior hostem
Omnibus explorat silvis, antrisque latentem
Si petere, & iusto certamine tundere possit.
Haud aliter cervos agitare Actæona vidi.
Detrectare tamen pugnam, & dissidere rebus
Ipse suis, turpique metu trepidare Bohemus.
Silva capax ævi, flagranti impervia Phæbo
Ramis obscurum connexis aëra stringens
Umbrarum æternis horrebat mœsta tenebris:
Nec procul hinc aberant prædatrix turba Bohemi,
Cum Ductore suo. Luco succedit opaco,
Et nisi jam stellas cœlo nox spargeret atra
Rex seræ tentaret adhuc discrimina pugnæ.
Crastina lux, inquit, fundet, spoliisque rapaces
Exuet, exspecto redeuntis munera lucis.
Nunc fessos recreare artus sub nocte soporâ
Tempus, & exhaustis riguam captare quietem.
Fama Boleslai rumore ubi perculit hostes,
Obriguere metu, pallens sine sanguine sedit
Prædantûm Ductor. Lepores sic ora latrantum
Sæva timent. Posito veniam stat Marte precari
Et pacem exorare genû. Mox ipse sub umbras
Concubiæ noctis geminos ad regia castra
Ire oratores trepidâ formidine mandat:
Cras se venturum alloquio, si commodet aurem
Rex facilem, victosque omnes, prædamque da-
turum
Pexerit ac primûm roseos Aurora capillos.

Acci-

Accipiunt responsa, viam sub nocte remensi
 Atque Bohemorum majori castra timore
 Percellunt, agmen Regis dum grande recensent
 Legati, pugnaeque avidas pulchro ordine turmas.
 Interea ex Belæ castris volat alter anhelus
 Ad Regem, affatumque petit, simul ora resolvit:
 Maxime Rex, denas qui ducit Bela phalanges,
 Esse cupit praesto pugnae, nisi tardior illum
 Incessus peditum congressu forte moretur:
 Optat & impavidus bellator adesse Zamoscus.
 Rex contra: auxiliis socium non utimur ullis;
 Vade, age, dic nostris: aciem tam fundere parvam
 Et trepidam audaces nunquam dubitasse Polonos.
 Quos majora juvant, decet hæc ridere minora.
 Jamque aliquid dubiae lucis surgebat ab Indis,
 Dicere nec lucem possis, neque dicere noctem:
 Sic tamen ut lucem semper mage dicere malles.
 Quid tardas nox atra? diem quid Cynthia tardas?
 Rex ait: exorere o! Mundi nitidissima lampas!
 Caelum sparge rosis, hostes ego sanguine pingam.
 Hæc mihi nulla unquam mage tetrica nocte fuit nox.
 Extemplo inflari lituos, & tympana tundi
 Signa jubet pugnae. Veniat si luce Bohemus
 Et veniam supplex, inquit, pacemque precetur,
 Maturum puto tempus habet: si tardior adsit,
 Non illum alloquio dignari, & pace, sed armis
 Et ferro fixum est isthanc decernere causam.
 Quid juvat à læsis post damna reposcere pacem?
 Interea vigiles extremis undique castris
 Observant crepera quid agant sub luce Bohemi.
 Collucere vident flammis hostilia castra
 Undantesque globos fumi. Quin fama volabat,

Sub noctem fugisse hostes. Rex certior acres
Attollens iras in equo volat alite primus
Insectansque globos fugientum, o! Martia pubes
Appropera celer, appropera, ferroque fugaces
Insequere exclamat, dant terga, fugaque fatentur,
Se nobis non esse pares. Quasi pulvere venti
Excutiant sicco rapiantque per aëra nubem:
Sic tu fulmineum videas ruere agmen in hostes,
Terga virum premere, & prosternere corpora letho.
Vexilla, arma, tubæ, clypei, galeæque comantes,
Truncaque membra virum, & porrecta cadavera
campo

Sparsa jacent. Ergo nostras dux ille latronum
Prædonumque caput, potuit dux ille Bohemus
Effugisse manus? ergo plerisque suorum
Qui celerem rapuere fugam Bellona pepercit?
Sistite nec turpi maculate in sanguine ferrum:
Proripuit sese primus jam criminis author.
Nunc prædam legite, & victos adducite castris
Parvaeque majoris præludia credite belli.
Convectant spolia his dictis, victosque reducant
Ad castra, & solvunt vinculis. Mox tibia dulcis
Personat, in gyros se læta corona rotundat:
Atque diem ducunt epulis, noctemque choreis.

*Boleslaus exercitum ducit in Hungariam,
& suos hortatur ad prælium.*

POSTERA lux matutino cælum imbuat auro;
Sidera vanescunt, & pendet ab æthere solus
Lucifer, æquoreis crinem bene lotus in undis.
Infremuere tubæ, percussaque verbere crebro
Increpitant abitum cum murmure tympana rauco.
Rex

Rex sublimis equo venit ipse, equitumque phalanges
 Ingrediuntur iter. Mox & longissimus ordo
 Incedit peditum Belâ ducente maniplos.
 Consistunt tumulo, tumulo Rex infit ab alto:
 Maçti animo invicti mea gens heroa Poloni!
 Terga Bohemorum ductor dedit, agmen & omne
 Dispersum in tenues ceu fumus vanuit auras.
 Dedecus est profugos urgendo absumere mensem.
 Prælia nos majora manent, majorque superstes
 Gloria Pannoniis victores cernet in arvis.
 Auxiliatrices si colligit undique turmas
 Rector Pannoniæ, quantum nunc strage Bohemum
 Territus atque fugâ nostro sibi Marte timebit?
 Credite dimidium jam fregimus illius agmen.
 Rumore armorum, famâque, & nomine constant
 Prælia. Victores terror comitatur ubique.

His Rex instigat dictis acuitque volentes.
 Ipsi etiam sese certatim hortantur ad arma
 Sarmatiæ Proceres: votum est tranare Tibiscum,
 Pannonæ & stantes adverso in littore primo
 Exhaustire metû. Spoliis & divite præda
 Jaromirus adest, profugos qui longius hostes
 Insectans, primam meruit sub Marte coronam.
 Ille trahit victos septem post terga Bohemos,
 Raptaque fert dextrâ vexilla undantia vento.
 Ducuntur victi picta ad Tentoria Regis:
 Edere tum jussi quæ sit fortuna Bohemi?
 Quæ nemora abscondant pavidum? Sic ora resolvunt:
 De Duce quod poscas nihil est Rex maxime nostro.
 Quadrupedante fugâ, rapidisque ablatu habenis
 Proripuit sese sub nigra silentia noctis.
 Nunc turmas fama est illum glomerare recentes

Quem-

Quemque petis bello, bello jam velle tueri
 Andream, & pugnæ sortem tentare secundæ.
 Risit ad hæc, errâsse semel non sufficit ergo
 Rex ait: in bello nunquàm licuisse secundò
 Errare hæc captum cerebro mea dextra docebit.
 Fata ducem suprema manent, aut vincula vestrum.
 At quibus auxiliis porrò, sociisque juvetur
 Pannoniæ Rector, rumor si venit ad aures,
 Dicite: respondent, redduntque ex ordine vincti:
 Fulgentem ære aciem Germano milite lectam
 Teutonicosque Duces geminos, bellicque paratum
 Ingentem fama est constrato navibus Istro
 Regis in auxilium fluvio properare secundo.
 Hæc numerosa manus, Regi quàm misit amicus
 Cæsar in Hungariæ primas exscenderit oras.
 Accedunt alii, numero, famâque minores.
 Insuper & nostri, jam diximus, arma Bohemi
 Corripient, aderuntque suo cum Principe pugnæ:
 Agmina quin etiam non contemnenda Moravûm
 Sub Duce se sistent Cunrado, fratre Bohemi.
 Hæc ubi captivi referunt, venit alter, opertam,
 Quæque gerit sensus numeris perscripta latentes
 Porrigit exiguam Belæ sine nomine chartam.
 Bela aperit, sensusque legit, Regique revelat
 Abdita, quæ numeris calamus commisit amicus:
 Atque ita verba sonant, tacitis perarata tabellis:
 Bela veni auspiciis, Regisque favore Poloni,
 Sceptra cape, & regnum: pro te certare videbis
 Quos metuis: Socero spem vanam in Cæsare fra-
 ter

Collocat Andreas: letho scelus ille piabit.

Sic breviter loquitur numeris perscripta papyrus,

B

Augu-

Augurio jam læta suo. Victoria pugnam
Antevolat, dubios prævertit laurus Agones.

Ergò alacres certos spe divinante triumphos
Abrumpunt iter, & piscosi effusa Tibisci
Flumina contingunt: pons arduus arcubus altis
Innexisque sibi trabibus frænaverat amnem.
At prior insedit pontem, turmasque locavit
Obvius, occursansque suo cum strage períclo
Andreas, fretus sociis, & Cæsaris armis.

Apparatus utriusque exercitûs ad Prælium.

SOL vespertino rutilum sub gurgite currum
Merferat, ingenti cras arbiter ipse duelli,
Spectatorque altâ signorum ex arcu futurus:
Ergò ambæ ad pugnam sub opacâ nocte parantur
Invictæ gentes. Aggestis agmen arenis
Pannones occludunt, curvumque per omnia castra
Describunt vallum: Nostri se incingere vallo
Contemnunt, solo sed ahenò pectore gaudent,
Et lucem expectant avidi, stantque ordine nexo.
Optimus est murus constans, & ferreus ordo.
At hostes vario, & peregrino milite lecti
Despiciunt patriâ Majorum gente vocari,
Sed sibi Dardanidum de nomine nomina fingunt.
Atrides major tumidus vult esse Bohemus,
Cunradus minor Atrides: tum Cæsare missus
Belliger haud uni notus Gulielmus arenæ
Accipit Æneæ specioso nomina fūco.
Exin se Priamum vocat alter, & alter Achilen:
Dicitur iste Ajax, alius versutus Ulysses,
Nestor, & Amphiloehus, Pyrrhusque, & Troius
Hector.

Hoc sibi verborum strepitu, vanoque paratu
Comica Pannonidum plauserunt agmina, solis
Fortia nominibus Nostri nil talia curant,
Sed Patriæ antiquæ, & nunquam tumultata paren-
tum

Nomina clara gerunt, fuso qui sanguine veram
Mercati laudem titulos sibi morte creârunt.
Ista tenent, horum splendore & lumine gaudent,
His labara, & clypeos pingunt. Sic scuta rubescunt
Tincta rosis, quæ Pstrokonidum stirps inclyta gestat.
Sic volat aurato in clypeo Radivilius ales,
Qui Jovis arma refert, & terret murmure mundum.
Sic sese viridi committit mascula ponto
Szarneciana ratis, nulli cessura procellæ.
Ascia, crux, hastæ, soleæque, & spumeus amnis,
Cygnus, & Accipiter, Leo, fascia, Luna, Sagittæ
Et quidquid Virtus Proavûm Mavortia scutis
Sarmaticis pinxit, desert gens martia secum
Ad castra, hoc solo Majorum nomine plaudit,
Et virtute suâ: non Patrum ingentibus ausis
Docta minora sequi, sed famam extendere ferrô.

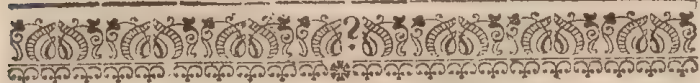
Boleslai Regis Oratio Polemica ante conflictum.

IPse autem chalybum squamis, auroque relucens
Terga Boleslaus Tyrio constrata tapete
Quadrupedantis equi premit, & supereminet omnes.
Plurima magnanimo Majestas insidet ori,
Et vivax oculis fulgor, meruitque timeri
Casside cristatâ, labiis sed spirat amorem,
Mel natat in linguâ: turmas sic ille suorum
Alloquitur, blandis animatque in prælia dictis:
Semi Deûm sanguis, flos Martie, gloria Regni,

Lecta corona ducum: bellorum fulmine mundum
Quæ, si fata velint, sit & hæc sententia cœlo,
Concutiat terrasque omnes sibi subdat, & æquor!
Nil antiqua moror, Lechici confinia Regni
Didita quàm fuerint, quo Marte Borysthenis unda
Perdomita infixas duro tres ære columnas
Littore sustentet, Proavi quas dextera nostri
Imposuit, memoresque suæ nos esse minores
Virtutis voluit: scelerata in prælia Russos
Surgentes temerè magnâ dum strage cecidit.
Illinc Carpathii montes, hinc cornibus Albis
Scripserat Imperii fines: spe dives avarâ
Limite pro Regni Neptunus Balthicus ipse
Cœruleum diadema dedit, sceptrumque profundum.
Nos Proavo tanto non inferiora secuti
Et Regni fines, Patriasque extendere terras
Sanctum opus esse rati, tumidos tot fregimus hostes,
Exuimusque Duces castris. Sit Russia testis,
Russia purpureo toties depicta cruore.
Cornua nos Viadri, nos cornua fregimus Albis,
Hauimus & Volgæ galeis victricibus undas.
Nunc iterùm certare acie, & contundere magni
Cæsaris arma iuvat: nec enim dignamur honore
Dicere Pannonidum nomen. Quo marte Burossos
Fregimus, & Moscos, cum Teutone sic iuvat æther,
Bellacem miscere manum, & concurrere ferro.
Plura Boleslaus, fremuitque exercitus omnis
Sermonem & medium clamoribus interrupt.

BOLES-

BOESLAIDOS

LIBER II.

ARGUMENTUM.

*Continuatur residuum argumenti
ex libro I. Prælium, & victoria Polonorum. Bo-
leslaus Cracoviam triumphans in-
greditur:*

I Amque altâ ex speculâ dat buccina rauca canorem ;
Illius ad sonitum castris simul omnibus omnes
Concinuere tubæ generoso carmine plenæ :
Tinniit & tellus, & magnus tinniit æther.
Ignescunt juvenes, fremitusque auditur equorum.
Sic inter lituos, & cornua vulnera læti
Despicimus, pulchrumque subit contemnere mor-
tem.

Agmina vix teli jactu contraria distant ;
Conspiciuntque acres hic Pannonæ, inde Poloni.
Principium pugnæ nostris sparsum aëre telum.
Mox equitum clypeata seges ductore Zamosco
Ordinibus nexis seseque prementibus hosti
Fit propior, primamque aciem perrumpere tentat :
Stare loco contrâ, fixæque insistere plantæ
Pannonæ hortantur semet, neque cedere nostris.

Quin & barbaricis calamos ex arcubus urgent,
 Absconditque diem nox ferrea missa pharetris.
 Ergo iterum insultu nostri graviore sinistram
 Vellere pertentant, acies ubi Cæsaris, alam.
 Ast neque Cælareæ constanti Teutone turmæ
 Se subigi, veterique sinunt statione moveri.
 Mille cadunt, illoque jacent, neque morte recedunt
 Quem tenuère locum sub primæ exordia pugnæ.
 Ecce Boleslaus ferro se intrudit in agmen
 Et rumpit virtute viam. Sic nominis implet
 Mensuram, Regesque inter Rex dicitur audax,
 Fulminat audacem quia primus in agmina dextram.
 Ense viros metit, & rorantes sanguine manes
 Mittit ad umbrarum Dominos. Delecta juventus
 Exemplo Regis volat incita, funera, mortes
 Conglomerat, nullumque vibrat sine vulnere telum.
 Parte alia densâ mediis caligine, & atrâ
 Nocte sagittarum Lubomirius emicat ardens.
 Hic quoque perrumpit cuneos, ensēque corruscans
 Se se infert septos fossis violentus in hostes.
 Nec procul impavidus Lubomirius imminet alter:
 Fulmineusque Topor prisca de gente Toporûm;
 Et Radivil geminique infracto pectore Lasci.
 Fit via vi, duro tandem fit semita ferro.
 Pannonii justæ faciem componere pugnæ,
 Cedere nec nostris, neque primi damna vereri
 Agminis, & multo rabiem saturare cruore.
 Non secus ac saxo pastor quem forte petivit,
 Saucius authorem dudum circumspicit anguis
 Et linguâ vibrante minax, atroque veneno
 Arduus attolit cœlo caput, atque sub ipsâ
 Morte furit, saniemque vomit, nigrumque cruorem:

Sic

Sic majore fremunt læsi post damna furore
 Pannonēs, & jūctus sociali fœdere Teuto.
 Ecce ruit, Regemque petit, telumque trabale
 Ipſius in Regis torquet latus agminis aſper
 Teutonicus Ductor Gulielmus, Pannonēs illum
 Æneam dixere ſuum: contorta ſefellit
 Sed tamen haſta latus, jacuitque ingloria campo.
 Rex capit hoc telum, & Gulielmi in viſcera mittit
 Non fallente manu, tetigitque hæc lancea metam;
 Mox ait, & mediâ in riſum quoque ſolvitur irâ:
 Tu velut Æneas nôvus hoc me poſcere telo?
 Reddo quod accepi. Sic tela vibrare memento.
 Jam morere, & nigro poſtquam deſcenderis orco
 Ore meo Æneam veterem, Turnumque ſaluta!
 Sparſus equo jacuit Gulielmus, humumque mo-
 mordit.

Mox cadit & Stenhelus, cadit & Laërtius Heros,
 Atque Neoptolemus, meſſique Athamasque, Tho-
 asque

Enſe Boleſlai: nil fortia nomina proſunt:
 Sola facit nomen virtus, & dextera fortis.
 Non procul Æoliis buccarum ſollibus implet
 Gente Bohemorum tubicen cava cornua, & aures
 Perforat inſanis ſtridoribus: hæc cape cantûs
 Præmia digna tui, Radivilius inquit, & umbris
 Quod ſuperest cane: felicem tum ſtrenuus haſtam
 In fauces agit, ille vomit cum ſanguine dentes.
 Dum loquor obliquo ſeſe altera lancea curſu
 Librat, & in collum ſupremaque peſtora fortis
 Czarnecii impingit, quam miſerat Hungarus Ajax:
 Lancea ſed reſilit, ſquamis impacta, repulſam
 Corripit, Ajacem ſerit, atque in colla retorquet

Czarnecius, cadit ille, animamque eructat in orcum,
 Porrectusque jacet spoliatus lumine truncus.
 Hic ubi se stipat globus, immixtique duello
 Concertant juvenes, æs missile solvit ab arcu
 Hector Pannonius, Sapiaham læsit arundo,
 Sed leve vulnus erat, nostrum Sapiaha Leonum
 Irritare minas cave; dixit, & Hectora nervo
 Dexteriore petit simul ac: sic mitte sagittam
 Hungare, sic Gentis Sapiæ hæc sterne Leones
 Dixit, & emissio rupit præcordia ferro.
 Hosticus Æacides, Germanum dictus Achilles,
 Tres hastas, tenues contemptim sparsit in auras
 His verubus, dixit, lepores ego figo Polonos.
 Talia jactanti medio clamore protervum
 Obstruit os, terebratque hastâ Lubomirius, ille
 Dat poenas linguæ, & petulantia verba resorbet,
 Promicat adverso nudum de pectore ferrum.
 Mox alius Priami antiqui cui nomen adhæsit,
 Malta furens, casu socii neque territus atro
 Vocibus in nostros demens majoribus infit:
 Vos ego Sauromatas! messor ceu tondet aristas
 Armataque hyemes populantur vota coloni,
 Sic feror in pugnam, & jugulis minor ultima vestris.
 Terror ego, & mundi metus ingens; pressus ahenis
 Sub pedibus tremit ille meis. Hac casside vestri
 Spumantis victor potabo Borysthenis undas.
 Non ego lac puerile bibi, sed sanguine duxi
 Bellonæ mammas. Me martis in arma ruente
 Albescunt nigri Manes, & sidera pallent.
 Plura locuturum telo per pectus adacto
 Excipit, & si te jactandi tanta phrenesis
 Vexat, ait nitidis radians Habdankius armis,

Jam Styga jam manes, jam pallida sidera terre,
Et jacta cessisse tibi. Tandem orbe subactō
Unicus ad Priamum telo te Sarmata misit.
Ille dedit gemitum, moriensque relanguit ore,
Et Styge Cassandram veterem, Priamumque petivit.

At dubia ut semper fors est, atque alea belli
Sic temerare fidem, juvenemque absumere letho
Ausu fuit; lacrymis plorandum funus acerbis.
Nam jaculum incertum, cujus neque cognitus Au-
thor

Dextra nec ipsa fuit, volat, & cava dividit alis
Nubila, purpureumque ferit, terræque supinat
Pstrokoniden, insignem facie, & fulgentibus armis.
Principio nihil ille dolens, sed frigora ferri
Sola notans, rapidis hinc inde volabat habenis:
Largior ast manans stridenti è vulnere sanguis,
Tardior & motus, defectaque robore dextra
Lethi signa dabant. In præceps labitur alto
Cornipede, & gramen formoso sanguine pingit.
Ut rosa (namque rosas pulcerrimus ipse gerebat
In clypeo) sensim flaccescit ab ungue procaci
Si convulsa fuit, vitamque exhalat odoram;
Non tamen informis, sed in ipso funere pulchra est:
Sic jacet, & fato jam functus dignus amari est
Pstrokonides, tam magna genis pallentibus hæret
Gratia, tantus adhuc gelido decor innatat ori.
Ista Boleslai subito mors vulnerat aures,
Et juvenem cecidisse refert. Rex surgit in iras,
Pstrokonidisque capit gravius de vulnere vulnus.
Irruite, irruite, & nullius parcere vitæ
Obdurate animum, mille hostibus ista pianda est
Mors, ait, & vitam jam nemo ex hoste precetur.

Maſte novâ virtute! arma, arma capeſſite Fratres!
 Fundite, cædite, ſternite, ad ultima mittite cæſos
 Tartara! quin ipſum nullo diſcrimine Regem,
 Cæſareosque Duces! jam dixi, parcere nulli
 Obſirmate animum. Gemmis aurique metallis
 Nullus emat ſervas meritâ pro morte catenas.
 Intereâ tollunt humeris exangue cadaver
 Magnanimi juvenis, referuntque ad caſtra dolentes.
 Tum verò incipiunt diræ ſpectacula cædis:
 Immixti alterius concurrunt mille duellis
 Irati juvenes hinc Pannonες, inde Poloni.
 Arma armis impaſta tonant, nuribusque timendum
 Seſe inter ſciſſi ſonitum dant enſibus enſes.
 Pugna calet, Bellona vices alternat, utrinque
 Victores, victique cadunt. Perit enſe Zamofci
 Hungarus Androgeos, fatuâ quoque mente Cho-
 ræbus,

Amphilochusque puer roſeus, genitore creatus
 Neſtore, centenus decorat quem circulus anni.
 Concidit & Neſtor Radivilî ſaucius haſta.
 Iphytus, & Palias, ſimul ac Hypanisque, Dymasque
 Confixi â Belâ, natum quoque vindicat enſe
 Pſtrokonides pater. Heu! miſeri quid Punica profunt
 Nomina, ſi virtus, & fortis dextera ceſſant?
 Inſimul Automedon, & equorum agitator Achillis
 Procumbit Periphas, lorica nec ærea textit
 Luctantem, & multo perfoſſum vulnere Pyrrhum.
 Sanguinis ingentes currunt per gramina rivi,
 Omnia cæde natant. Morientûm horrendi ululatus
 Oppreſſere tubas: ſciſſo fugit ordine Pannon,
 Auditur Regem, Regem ſervate! tremendus
 Clamor, & abripuit Regem nigra pulvere nubes.

Jam

Jam tres horarum Phœbus perfecerat umbras
Ex quo Pannoniæ glomerantur stragis acervi
Atque cruor stagnat rivis spumantibus ater.

Cùm subito totis exorta silentia castris
Abrumpunt bellum: per tela, per arma volante
Jaromirus equo Regi fert nuncia nostro:
Maxime Rex! Belam perculsi strage suorum
Pannonες agnoscunt Regem: Pars maxima nostris
Accessit castris: jam nil hostile minantur:
Ore meo veniamque rogant, vitamque precantur.
Quin ipsi inducias orant, Pacemque sequestram
Deposito Marte, & projectis Teutones armis.
Effugère necem pauci per aperta viarum.
Andream, multo fœdantem sanguine currus,
Et jam luctantem gelidâ cum morte citatæ
Abripuère rotæ: ducuntur compede vincti
Belliduces alii, & Lechicas mordere catenas
Incipiunt captæ qui Trojæ nomen habebant.
Ecce meos, manibus nexis post terga, Bohemum
Cunradumque trahunt fratres! Habdankius istam
Fert prædam. Veniam da victor: parce subactis.
Vix ea fatus erat, volat alter, & altera Regi
Nuncia fausta refert: simul & Bela ipse caterva
Pannonidum cinctus nudatâ casside Regem
Alloquitur (totis tum facta silentia castris)
Et sic gratantùm vota inter mille profatur:
Magne Triumphator, vindex invicte coronæ
Assertorque meæ? ferro qui concutis orbem,
Atque rapis bello fractos in vincula Reges,
Ecce pedes jacet ante tuos, tua jussa veretur
Pannonia, & præsens Belli te Numen adorat!
Ecce manus tendit vinctas Alemannia supplex

Hen-

Henricique jacent contraria Cæsaris arma.
 Tu quantum dextrâ committis prælia forti
 Tantum animo dominare tuo. Mitesce, tuique
 Spem victis concede aliquam, veniæque repertæ.
 Pacem orant omnes à te, mitissime Princeps,
 Quam parti victor superatæ sæpè dedisti.

Hæc ubi differuit nudato vertice Bela,
 Rex contrà: surdas occludere vocibus aures
 His equidem decet, atque omnem præscindere victis
 Spem veniæ: sed enim quando pro gente peroras
 Ipse tuâ, & positis demissi Teutones armis
 Exorant Pacem, atque eadem mens omnibus una
 est

Sistere conflictum, finemque imponere bello
 Eoederibus placet, & victis indicare leges.
 Rex esto ac primùm, & caput hoc incinge corona
 Bela tuum, dubio ne demum vertice nuret
 Pannonia, externumque legat. Quæ fœdera tandem
 Pacis erunt, pleno componet lecta senatu
 Bruma sequens. Nunc extinctos abscondere terrâ,
 Et vinctos castris adducere, tollere prædas
 Sit labor, hæc recreent victores otia fessos.
 Ista Boleslaus complexus colla lacertis
 Fortibus, & toto stringens jam pectore Belam.
 Assistunt captique Duces, genibusque voluti
 Implorant veniam; & veniæ quoque gratia facta est,
 Admissique omnes Regalis ad oscula dextræ:
 Talia nec meriti, nec talia fortè daturi,
 Illorum ex acie Dea si Fortuna stetisset.
 Tum festi castris collucent omnibus ignes
 Tympana rauca, tubæque, & tibia nata choreis
 Undique concinuerunt, & carmine tinnit æther.

Dant

Dant dextras, hastis qui se gladiisque petebant :
Mille chori læto in circum sese orherotundant.
Atque alii indulgent epulis, cyathosque Lyæi
Ingentes statuunt positis in celspite mensis.
Haud aliter videas post murmura nubis aquosæ
Perspicuum ridere diem, solemque reduci.

*Jaromirus posita militiæ cingulo resumit
togam clericalem.*

Postquam acie cæsus castrisque exutus, & armis
Pannoniæ Rector, planctu comitante suorum,
Cum gemitu abruptit lucem; rumore secundo
Fama frequens totum latè circumsonat orbem,
Arma Boleslai tollitque ad sidera plausu.
Utque ea Pannonibus clades, funesta, dolensque :
Sic nostris mage læta fuit, neque sanguine multo
Constitit, & paucis lucem abstulit hosticus ensis,
Si tamen insignem facie, & radiantibus armis
Pstrokonidem excipias. Hunc jussu Regis avita
Ad monumenta Patrum longinquo funere defert
Jaromirus, & in Patriâ tellure reponit.
Nec Jaromiro juvenem texisse sepulchro
Expers officii fuit, aut minus utile munus.
Exin fatorum invidiæ, atque immite furentis
Fortunæ memor est, funus dum ducat acerbum.
Et loquitur secum: lethali frigore segnis
Pstrokonides formosè jaces, nitidumque juventæ
Fluxit ebur? lacrymis equidem tibi mæsta parentat
Turba Ducum, & litui desunt, & tympana bombo
Plorant ferali, obscurros eduntque sonores.
Heu tibi quam rapuit vitam fortuna duelli
Hanc ferro reparare meo dextraque liceret!

At

At quoniam hoc prohibent Superi, tua funera saltem
 Humanas meminisse vices me dura docebunt,
 Et dabitur vitam peregrinâ morte lucrari.
 Vota pii genitoris erant si templa subirem
 Sacrorum Antistes, sed nec mihi templa, nec Aræ
 Nigrantesque togæ, violentaque sacra placebant.
 Ferreus armorum duxit me ad castra volentem
 Delubris Divûm spretis, rapuitque tumultus.
 Ultima vota Patris sed nunc mihi sæpe recurfant
 Talis & ut non sim, metuo tamen impius esse.
 Quid moror? ipse equidem si per tibi fata liceret
 Pstrokonides sanctæ tranquilla silentia vitæ
 Eligeres, quam castra sequi, Martisque tumultum.
 Nam belli ex strepitu quæ tandem Fama superstes?
 Quid gelido incisum, scriptumque in marmore no-
 men?

Quàm sæpè hortatrix contempti gloria lethi
 Lugubri pompâ cineres solatur inanes?
 Concessit, tibi jam quod non licet, hoc mihi coelum:
 Ergo Patris sequor imperium, mitramque resumo.
 Atque Olomucenses sisto me Præsul ad Aras.
 Pontificum his dictis juvenis se cinxit amictu,
 Postmodò Pragensis nactus quoque culmina mitræ.

Ast Bela interea sceptro, regnoque potitus
 Regi immortales tanto pro munere, nostro
 Et meritas solvit memori de pectore grates.
 O! referant dixit, solii invictissime vindex
 Assertorque mei, referant, & digna rependant
 Sidera grata tuæ bellaci præmia dextræ!
 Atque ratas spes esse tuas velit author olympi!
 Tu solium hoc regale mihi, tu sceptrâ dedisti,
 Hoc diadema tuum est. Nostræ vive una salutis

Ancho-

Anchora, nulla dies tantos abolebit honores:
 Nunquàm magnanimæ morietur gloria dextræ
 Bada tuos vultus Paria de rupe refectos,
 Et celsum te quadrupedante in marmore cernet:
 Inque foro digitis monstrabit serior ætas.
 Extorrem profugâ cum Prole, & conjuge Belam
 Tu Lare Regali, dextraque opibusque tegebas,
 Regis & Andreæ fregisti, & Cæsaris arma:
 Haud dubius pro me caput objectare periclo.
 Dent tibi dent Superi plausus pro munere tanto
 Gratantesque adsint cœlo, & tua vota coronent!

Hæc ubi differuit, Regi gratesque rependit,
 Muneribus cumulat Proceres, quos Sarmatis ora
 Miserat auxilio: pondus grave divitis auri,
 Argentumque ingens, tum bellica præda reluxit.
 Fulgentes chalybum squamæ, clypeique corusci,
 Auratum vomuère diem, sua tela reflexit
 Cynthius in galeas, totusque exorsit in illis.
 His super accedunt gazæ, prætiosaque colli
 Pondera & armillæ; maculosaque terga ferarum,
 Raptaque signa Ducum, & vexilla volantia ventis,
 Pictaque barbaricis tentoria capta tapetis.

Victor at interea leges & fœdera pacis
 Nostrâ ac Pannoniâ cum Gente, ac regia firmat
 Jura Boleslaus: Regique, amitæque coronam
 Imponit, stabilitque suæ: spectacula menses
 Exhaustère duos, ludique, & pompa triumphi.
 Ergo referre pedem, fortesque reducere turmas
 Atque acie in fines placuit remeare Polonos.
 Bela quidem Regem verbis, precibusque morari,
 Et lacrymis perfusa genas Regina decoras,
 Institit: hoc etiam regales Geisa precantur

Atque

Atque Ladislaus gnati, proceresque, Ducesque.
 Rex efferre pedem sed regno certus, Amicum
 Alloquitur Regem, supremaque verba profatur:
 Bela vale, sceptroque tuo, terrisque beatus
 Perfruere; ast nostræ cœlo nè robora dextræ
 Armaque tolle nimis. Sunt omnia munus olympi,
 Astra thronos tribuunt, veniunt diademata cœlo.
 Non regale tuis hoc Bela ego crinibus aurum
 Imposui, & socias fratris cum Cæsare turmas
 Perfregi, ut memoras: non est meus iste triumphus.
 Ille ille Armipotens, scelerum justissimus Ulltor,
 Forti aderat dextrâ & contraria contudit arma.
 Illius, o Bela, injustum si dummodo bellum
 Suscipiant, nunquam Mundi iunt cura Monarchæ.
 Innocuam ille armis properat defendere causam.
 Strage jacent certâ, & proprio nant sanguine, Mar-
 tem

Qui temerè invitant, non conditionibus æquis.
 Haud equidem satis inspicio temeraria multis
 Mens imposque sui quàm Regibus hæreat olim,
 Ut rupisse velint, jurataque scindere pacta,
 Atque dolis fundare thronos, terrisque potiri:
 Pendeat humano Regni ceu diva potestas
 Ingenio, sceptrique decus mortalibus armis.
 Heu miseri, quibus hâc Majestas arte paratur!
 Justis ergò armis tibi quæ concessit olympus,
 Justitiâ uia Regna tene, atque in pace tuere:
 Exercere malos odiis, meritæque coronam
 Ponere virtuti nè desine: dignus amari est,
 Crimina quem metuunt. Dos hæc in Principe pri-
 ma est

Displicuisse malis. Crudeles sumere pœnas

Parce

Parce tamen, crebrasque nimis: Ceu funera multa
Artis sunt maculæ Phœbææ, & probra medentûm:
Sunt ita supplicia, & pœnæ si sæpè reposcas,
Vibices quædam & maculæ, nævique Regentûm.
Fulminis in morem Rex unum tangat ab alto
Et petat igne reum, sed murmure terreat omnes.
Regia nulla metu dudum sed amore geruntur
Sceptra, timor populi nimius sæpè aspera movit
In Reges odia, & rabiem, cædesque cruentas.
Nè quoque finitimi invaleant, dum Pace senescis
Jucunda, atque tuæ placidus das otia Genti:
Arma tibi medio semper quasi Marte paranda,
Bellatrixque domi pridem exercenda juventus.
Publica Res felix, almæ quæ tempore Pacis
Se bello parat, & Mavortia cogitat arma.
Vicinis est rara fides: dum lumina claudis,
Hi vigilant; neque tuta domi sunt otia, præsens
Nî metus obsistat populi civilibus undis.
Armatum metuunt Regem, aspernantur inermem.
Aurea quæ fuerat, nunc omnis ferrea pax est,
Regum & amicitia pendent, & fœdera ferro:
Consilia & fraudes felix qui dissipat armis.

Hæc & plura novo dederat præcepta Regenti
Pace Boleslaus factâ, non immemor horum
Bela, suos etiam regni ad fastigia gnatos
Erudiit, docuitque sequi. Sed sceptra per annos
Vix gessit ternos, inopina ruina cadentis
Fornicis oppressit Belam, & demisitad umbras.
Heu! Regnum breve, quod tanto sudore paravit!
Functo igitur fatis Belâ, regalia sumpsit
Sceptra Ladislaus, cum Geisâ fratre, thronumque
Pannonium inscendit. Salomon sed regia proles

Andreae nuper confossi, ex matre Neposque
 Cæsaris, ut functum, cameraque ruente sepultum
 Percepit Belam; Regni spem concipit, armis
 Pannoniamque petit: fugiunt ad nostra dolentes
 Regna, Ladislaus, cum Geisâ fratre rogantque
 Auxilia: Ultor adest, vindexque, & milite multo
 Imminet Hungariæ, ferro flammisque, negatum
 Rex noster Geisæ rursùm diadema daturus,
 Atque Ladislao. Salomoni vincula Pacis
 Nectere sed placuit, nec jam tentare duello
 Fortunam ancipitem, quæ tam male faverat olim.
 Ergo Ladislaum, cum Geisâ sponte coacti
 Pannonies accipiunt Regem, solioque reponunt.
 Tanta Boleslai virtus, & gloria dextræ
 Bellacis, Regum metus ille, & terror ubique est.

Contraxit vultum ast tandem, & fortuna recessit
 Ipsa suis inimica Procis. Qui texerat armis,
 Consilioque, manuque Duces, mutare triumphis
 Exilia, atque suis errare à finibus exul
 Cogitur. Humanis hæc est constantia rebus,
 Sic juvat audentes Fortuna, premitque vicissim.
 Ille Ladislai, & Belæ fortissimus Ultor,
 Rumore armorum magnum qui terruit orbem
 Flebilis hospes erit, quâ nunc redit, atque triumphat
 Pannoniam repetet tristis, desertus, & indè
 Se quoque propripet, Romanaque mœnia poscet,
 Nec miser attinget. Quid prælia Musa recantas,
 Prisca, Boleslaus quæ quondam gesserat Audax?
 Ille tuus Regno pulsus, pannosus egensque
 Serviet, ignotâ mutus latitabit in orâ
 Atque peregrino sub marmore dormiet Audax.
 Fortunam accusa, caput hoc mersare procella

Quæ potuit, rigidis & quod decus addidit armis
Flagitio infando eripuit, ferroque cruento.
Ergo tuum Audacem comitare, antiqua Cracique
Mœnia Musa pete, & seriem canere incipe rerum.

Boleslai Regis triumphalis in urbem ingressus.

JAmque Palatinas rumor pervaserat aures,
Famaque per Lechicas prænuncia labitur urbes,
Regem in procinctu reduci cum milite portis
Affore, & insigni subiturum mœnia pompâ.
Aurea figuntur Cois lucentia velis
Extra urbem, campo in medio tentoria Regi.
Haud procul hinc sese labaris signisque decora
Explicuit Legio, multæque per ætheris auras
Increpuere tubæ, fragor æra pererrat acutus;
Tunscæque conduplicant cum murmure tympana
murmur.

Ipsa micans gemmis per grandia vitra relucet
Pilenti aurati lectissima Regia Consors.
Nec non lecticâ fertur promissa Bohemo
Sponsa, soror Regis; generoso Asturcone celsus
Accelerat, Matrisque rotas prætervolat ardens
Purpurea in chlamyde, & limbis radiantibus auro
Cum Patruo, ac primus subit ora paterna Miesco.
Mille alii volitant in equis, & curribus aurêis.
Mox ubi Rex magnam propius conspexerat urbem
Pictæque contigerat tentoria voce salutat
Reginæ, & Procerum regni, facundaque solvit
Ora Stanislaus, fuerat cui prima Sacrorum
Religio atque alii Proceres, pulcerque Miesco
Tum Regina, Sororque Duci nuptura Bohemo,

Et frater properant regalis ad oscula dextræ;
 Festaque testantur geminato gaudia plausu.
 Indè triumphantem populosa Cracovia Regem
 Excipit, antevolant in equis, & pulvere nubem
 Immittunt portis propera agmina quadrupedantùm:
 Clarescunt litui, castrensi carmine plenis
 Frangitur aura tubis, & forti quassa lacerto
 Ærea tunduntur cum murmure tympana rauco,
 Infremit, auditurque profunda ad Tartara bombus.
 Protinus atque avidas resonis clangoribus aures
 Cantrices acuere tubæ, discrimine nullo
 Ætas in campum ruit omnis, sanguine prisco
 Inclyta Nobilitas, puerique, & vulgus inermum,
 Matresque appropereant timidæ, piæque puellæ,
 Emeritique senes. Urbs ipsa migravit ab urbe
 Mavortem exceptura suum per tempora lauri
 Cui virides serpunt invictæ præmia dextræ.
 Omnia pulsa sonant campana in turribus æra.
 Expectata dehinc, oculosque morata faventùm
 Pompa venit tandem, & longissimus ordo Triumphi.
 Principio stratis Tyrio fulgentibus ostro
 Sublimes in equis Juvenes ad mœnia tendunt
 Ter numero centum, hi gressus glomerare superbos,
 Cornipedes docuere suum, calcaribus armos
 Dum fodiunt, frenis subsultantesque morantur.
 Sensus inest aliquis, dominisque superbia quanta est;
 Tanta quoque extimulat laudum generosa cupido,
 Bellacesque accendit equos. Mox duplici versu
 Hastati incedunt pedites, & ferrea longè
 Horrescit leges: Hi labara, & vexilla cruenta
 Deleti exuvias hostis, prædæque superbæ
 Munera prima ferunt; sequitur globus alter, & alter
Belli-

Belligerantum aliis semper spectabilis armis.
 Ecce foro in medio fornix ad sidera surgens
 Contextis trabibus, vix tangere lumine possis,
 Tres laxat portas: faciem magis explicat illa
 Quæ media est, geminasque capit satis ampla qua-
 drigas.

Deluper effigies micat aurea frena tenentis
 Viva Boleslai, rutilo quæ fulgurat auro:
 Aureus & Sonipes, aurumque volubile mandit
 Dentibus, & spumis liventibus inficit aurum.
 Mox etiam Heroum series pictissima celsò
 Pegmate conspicitur, certam Lubomirius hastam
 Contorquens clypeumque tenens, cui flumen avi-
 tum

Incisum, riguo sua littora proluit auro:
 Bisthoniis in equis Radivil, fortisque Zamoscus,
 Et Lasçi gemini, & Tencinius, atque Zboroscus
 Firlæus, nomenque rosis qui traxit, & alter
 Tres ex ære tubas solitus qui pingere scuto.
 Quisque suos picta cognoscit imagine vultus.
 Auro collucente tuus Bellona senatus
 Ferreus exprimitur, Martem spirantque colores.
 Oppidaque, & captæ radiant cum turribus urbes
 Et Fluvii auratas fundunt ex utribus undas.
 Quin & scuta Ducum, simul atque insignia Gentis
 Sarmaticæ, niveis volitans Melanæetus alis
 Puniceo in campo Lechicorum insigne Regentum,
 Et crux, & litui, & soleæ, celerisque sagittæ,
 Alcia, & accipiter, cynus, leo, navis, & amnis,
 Purpureæque rosæ, atque argento plena Selene
 Pluraque collucent Panchæo ducta metallo.
 His super accedunt spirantia signa Deorum,

Coelo lapsa redux quæ gestat virgo stateram,
 Et Dea, quæ geminis speculi crystalla collubris
 Implicuit, factique sagax, solersque futuri est.
 Mox & Relligio, & nullis conterrita fatis
 Candida mens, & pacta fides, & foedera sancta
 Connexa inter se spectantur ab arcubus altis.
 Nec non contundans cum Cæsare Pannonas acres
 Cernitur, & tumidos calcans Bellona Boruscos.
 Regia ferratis Mars nectit sceptrâ catenis
 Succolatque thronos clypeis, nodisque rebelles
 Colligat iratum placat clementia Martem.
 Ista triumphali Zeuxis depinxit in arcu
 Insculpfitque notas memores, mutosque colores
 Versibus explicuit numerum referentibus anni.
 Hunc ergo incedit regalis pompa per arcum,
 Et Rex & Proceres, & ferreus ordo juventæ,
 Romanos rerum Dominos, Capitolia quondam
 Sic subiisse ferunt post fractos Marte Britannos.

BOLESLAIDOS

LIBER III.

ARGUMENTUM.

*S. Stanislaus Cracoviensium Epi-
scopus Regis severitatem in desertores objurgat &
obtruncatur à furente Rege cùm paulo antè Petrum
Equitem revocâsset ad vitam. Patratâ cade Bo-
leslaus fugit cum Miescone filio ad Ladislaum
Regem Hungariæ.*

Multa dies abiit ludis, epulisque sacrata:
Romani cœstus, discus, saltusque Palæstra,
Et cursus tota passim celebrantur in urbe.
Vota superba tamen Procerum, populique faventis
Turbine dejecit, casuque exercuit atro
Indocilis servare fidem Fortuna perennem.
Felix ille animi, quem res efferre secundæ
Haud valeant! utinam ne te quoque fata levâssent
Bellator, sortisque tuæ non immemor esses
Magne Boleslæ, Heroum fortissime Ductor,
Et gentis Lechicæ jubar! Hoc tibi defuit unum.
Noxia credulitas, pigris dum libera ventis
Vela nimis laxas, casu te meruit acerbo.
Non bene, qui clavum tenet, alto in marmore dormit.

Tot post exhaustos Martis, bellicue labores
Armorum vacuum qui gentem in Pace regebas,
Cur tibi bella domi, & cladem struis; atque ruinam?
Est locus undisonas ubi pulsat Vistula ripas
Murmure cœruleo. Verbosos hic fora vexant
Causidicos, litesque tonant, & jurgia linguæ.
Nec tantum possint rixari fluminis undæ
Quanta foro dubiæ moverunt prælia partes.
Hic quas credibile est Erebi dictasse sorores
Regis ad imperium, quo nemo mitior olim,
Crudeles pendent tabulæ, & mandata cruenta.
Qualia Rex dederat nunquam, neque fortè daturus
Si mentem rexisset, erat. Violenta sequuntur,
Atque ita jussa sonant: Hæc est matura voluntas
Sceptra Boleslai, & terrarum frena tenentis:
Qui sine Belliducum & nostrâ, dum gessimus arma,
Deseruit Martem veniâ, discrimine nullo
Quisquis erit, vulgi seu de grege, clarus an alto
Sanguine, carnificum turpis cadat hostia ferro.
Ista Boleslaus mandat, jubet, imperat Audax.
Et quia thesauros Regni Mars haurit, opesque,
Vectigal duplicent cives, quâ lege Sacrorum
Haud sint eximii Proceres: geminare tributa
Si renuant, laqueo infami tolluntor in altum.
Fama pudicitiae nostras quoque venit ad aures
Extinctæ Lechicis in Matribus, otia segnes
Cum traxere domi, tractantibus arma maritis.
Sique tori temerasse fidem scelerata notetur,
Expiet igne scelus: prius ubera lactea potent
Pellicis, exsugantque canes, catulique luporum:
Lacte lupos recreet Lupa. Post mittatur ad orcum.
Hæc edicta foro pendent, Regnumque per omne
Fera-

Ferali vulgata tubâ terrore, metuque
Percellunt cunctos: Sonat illætabile murmur
Undantis populi, coeunt, armantur agrestes;
Ipsi etiam occulto Proceres fremuere tumultu.

Et jam rumor erat plures descendere in altas
Carceris abstrusi fauces, interque catenas
Fortunam plorare suam. Quin ense peremptos
Et laqueo haud paucos popularis fama ferebat.
Amisisti plures, quorum Clarissima Regno
Nomina. Damnatæ matres, nuptæque capillis
Ad latebras tractæ, & tenebroso carcere clausæ.
Nulli Nobilitas, nulli sua profuit ætas.
Hæc super haud dubius, mendaxque per oppida
rumor

Sarpit, adulterii qui Regem crimine fontem
Arguit, abstractamque thoro sine lege susurrat
Christinam, raptamque viro. Rex turpis adulter
Jam vulgò à pueris populoque fremente vocatur.
Quodque caput, nemo verbis monuisse furem,
Nî vitam instanti velit objectare periculo.

Cura Stanislao sacrorum ægroque, senique
Tunc fuerat, toto quo relligiosior alter
Vixerat haud Regno, pro Regis vota salute
Ille, precesque pias, & odori thuris honores
Obtulit: ast surdus votum non audit æther,
Vel certe voluit non exaudisse videri.

Ergo senex Lechiæ sortem miseratus iniquam
Accedit Regem intrepidus, cordatus & infit:
Maxime Rex, seros cœlum tibi proroget annos,
Fortunâ stipulante fidem! Pro te excubet æther
Pervigil, & Divi spirent ad vota faventes!
Pace tuos placidâ rege, nec bella ulla feroces

Decernant populi. Tu gloria maxima Regum
 Sarmatæ, primumque decus. Tam fortibus armis
 Nemo unquam domuit, patriis neque finibus hostes
 Exegit victor. Profugos tua dextera Reges
 Afferuit sceptro, solioque locavit avito.
 Haud dubitem, cœlo palmas debere fateris
 Magne Triumphator, confectaque prælia dextris
 Adscribis gratus superis, hostesque subactos.
 Publica Fama tuos tamen obscurare triumphos
 Audet, & ut potius reor, in te lubrica peccat
 Lingua fori, quàm te dicam Rex magne nocentem.
 Deleruere aliqui bellum, quos carcere, ferro
 Diceris, & duro exilio mulctare dolentes.
 Non hoc supplicium meruere in fine laborum.
 Invidiâ caret agnati defendere famam
 Sanguinis, atque fugâ thalami sacra jura tueri.
 Quanta fuit juvenum te absente licentia regno?
 Nulla pudicitiam sat ferrea claustra tegebant.
 Casta sit exemplo, nullo violabilis astu
 Margaris, hæc Comitiss sancta, & lectissima consors
 Zembocii ex templi pactum servare pudorem
 Debuerat turri, quam furtim incendit, & altum
 Fercula per funem vitæ solatia traxit.
 Ista quidem thalamos turpes, struprumque perosa
 Cum geminâ sese servavit casta sorore:
 At malus interea, cœcusque quot abstulit error?
 Plurima jam posito meretrix effræna pudore
 Ambulat, & vulgò quovis mercabilis ære est.
 Hæc ubi pereipiunt castris, veniamque migrandi
 Nec quicquàm exorant, cur non Rex maxime ten-
 tent

Ad Patrios remeare Lares, læsumque tueri

Con-

Conjugii, factæ post otia pacis, honorem?
 Quin etiam infantes umbrosæ carcere noctis
 Mergere te Matres, thalamisque avertere nuptas,
 Christinamque viro.

*Dira Regis in Episcopum, & calumniosa Epi-
 scopi accusatio de Pago Petri Equitis fidẽ
 malâ coempto.*

DICTIS Rex palluit istis,
 Sermonem abrumpens medium. Cum Rege me-
 mento

Myſta loqui, dixit: verbis neque talibus Aulam
 Corrige: Templorum cathedris tua fulmina ſerva.
 Non bene corripitur, penès eſt quem ſumma po-
 teſtas.

Hæc Regi objectare tuo? Longiſſima nobis
 Eſt manus. Et tandem populum non omnia ſemper
 Mentiri, verique aliquid da fama ſubefſe:
 Quis Cato Dictator Regi? dictare Regentũ eſt,
 Audire, imperiumque pati, & parere minorum.
 Plura licent nobis, quàm ſimplex ſomniet Arcas.
 Sæpè vacant ludis aulæ, dum vexat aratrum
 Ruricolæ: Aſtris pariles incedimus, arva
 Vomere ſciſſa gemunt, cùm ducunt aſtra choreas.
 Quidquid calce premunt Reges, Mundique Mo-
 narchæ

Fit roſa. Vel crimen, Regi ſi fiat, honeſtum eſt.
 Aula exefſe potes, ſtrepidasque hortatibus aures,
 Agreſtesque caſas, non Atria ſplendida Regum
 Myſta implere tuis. Sic ſatus ad oſtia duxit
 Panda Stanislaum triſtem, juſſitque, recedat.

Aſt

Ast secum ingentes animi confurgit in iras:
 Quid? Regem à vetulo templi custode moneri?
 Huc tandem nostræ progressa est gloria dextræ,
 Ut rauci pendere senis cogamur ab ore?
 Æditimum in turri verbisque, minisque malignis
 Corrigat ille suum, malè si pronunciat horam
 Malleus, aut oleo tardet saturare lucernas.
 Talia quando acri secum Rex corde volutat,
 Iratum accendunt Proceres magis, utque molestum
 Hortantur procul esse senem Penetralibus aulae
 Imperet, affatumque neget, foribusque repellat.
 Hoc habet omne scelus, socios promptè invenit;
 alto

Ceu quondam in Pelago, si dimicet unicus Auster,
 Mox conjuratis flant follibus, Eurus ab ortu,
 Horrifer à schytia Boreas: brutescit & ipse
 Qui civilis erat, Zephyrus, stridetque per undas
 Occiduas; fervet rapidum per cæcula bellum
 Una omnesque simul campo gladiantur aperto:
 Haud secus irato Proceres se adjungere Regi
 Consiliis certant. Hos inter fronte minister
 Perfriçtâ, miræ referat molimina fraudis,
 Quâ capiant, stringantque senem. Corradit avarus
 Præsul, ait, gazas: gemmasque recondit, & aurum
 Delubris, censu pinqui ditescere Tempa
 Gaudet, & infano nummorum pallet amore.
 Tertia bruma nives posuit, ter saucia sicco
 Sole sitivit humus, coxitque Canicula messes:
 Ex quo Nobilium donis, atque ære piorum
 Petri Equitis pagum invasit, temploque coëmit
 Afferuitque suo: lethi sopor ultimus ursit
 Intereà Petrum: tabulis super Acta cavere

Megle-

Neglexit præsul: Testes si proferat, auro
Aut metui cedent. Hac nobis arte ligandus,
Captandusque senex. Placuit sententia Regi.
Septima post montes Dictynnæ argentea lampas
Descendit, rediitque dies: Tentoria figunt
Campo in gramineo; simul ac Regale tribunal
Erigitur: Consanguinei stant ordine Petri
Donis decepti, & fulvi splendore metalli.

Rex medius sedet, & coram reus imperat adsit
Antistes: pagum repetunt ceu fraude coemptum
Affines, neptesque Petri tellure sepulti.
Tum quia deficiunt tabulæ, producere testes
Nititur Antistes: horrent edicere verum
Corrupti testes fulvi splendore metalli,
Elinquesque silent. Perfunditur ora rubore
Integer Antistes, mens nulli obnoxia culpæ
Simplicitasque micant oculis: elidere fraudem
Sic tamen haud potuit. Sustollit lumina cœlo
Ore renidenti (tanta est fiducia causæ)
Et tandem alloquitur Regem, populique coronam:
Quandoquidem mihi nec tabulis, nec testibus aptis
Pollicitam purgare fidem datur: æthere Numen
Omnipotens, sapiens, verax, atque omnia cernens
Provoco! Prodigiiis illi defendere causam
Ut facile est, ita defendet, Petrumque sepulchro
Eruet, & cineres aderunt pro teste vocati.
Phosphorus ut crinem æquoreis ter laverit undis,
Purpureum gignetque diem, me Petrus ab urnâ
Redditus in lucem committabitur ante tribunal.
Riserunt Proceres, Rex excipit ipse cachinno
Dicta Stanislai, & tumulo consurgere functum
Desperant: epulis triduum ludisque sacratur:

Artis

Artis mira suæ donec spectacula prodat
 Antistes senior, verbisque resuscitet umbram.
 Non tamen ingenuus ridebat ad ista Miesco:
 Namque Stanislai clâm partibus ille favebat,
 Multa animo volvens, vespertinasque choreas,
 Et ludos fugiens, mensasque hoc tempore solus
 Cum custode suo, charoque interprete volvit,
 Perlustratque memor veterum monumenta viro-
 rum:

Regia si quondam functo Genitore capeffat
 Sceptra, Atavûmque thronos inscendat, ut inde Re-
 gendi

Alta rudimenta, & secreta hauriat artes.
 Quondam etiam radio, solis, lunæque labores
 Descripsit, terræque globum, cœlique profundi
 Effinxit mappâ: quondam placuere colores
 Et pictæ tabulæ: rigidis minus utilis armis
 Sic puero transacta fuit juvenilior ætas.

Pictor Appellæa nuper clarissimus arte
 Heroas veteres regali pinxit in aulâ:
 Regius hunc juvenis spectavit sæpe Miesco
 Accessitque frequens: placuere animata colore
 Atria, & ingenium, murique loquentis acumen.
 Heic Lechici pascunt oculos fundamina sceptri,
 Parva quidem, sat clara tamen: Jovis ecce satelles
 Armiger, atque sacri gestator fulminis ales
 Pingitur in nido: Lechus hunc deprêndit, & urbis
 Condendæ capit augurium, vocemque Gniazdô,
 Quæ nidum sonat, in Gnesnæ vocabula vertit:
 Urbs ea prima fuit, Lechicoque exordia Regno
 Prima dedit. Mox pugna Craci, viridisque colubri
 Ignea mors: priscum trahit inde Cracovia nomen.

Parte

Parte aliâ generosa Craci stat gnata, superque
Pontem marmoreum, vitreo quem murmure radit
Vistula cœruleus se in præceps Venda datura
Extremum alloquitur superos, gratesque rependit,
Acceptasque refert palmas; nam Teutonas armis
Contudit, & thalamos, sponsumque perosa virago
Princeps esse volo dicit, non Principis Uxor,
Sic fata egelidis Neptuno nubit in undis.

Parte alia Lescus, cursusque citatus equorum
Carcere missorum: Patrii tum mensa Piaſti,
Stagnans melle lebes, & carnis sumen aprugnæ
Pariète spectantur: sacro quoque fonte Miesco
Christiadum lotus, primus qui strinxerat ense,
Quando Evangelicus legitur per pulpita codex.
Nec non ex Getico ternæ stant ære columnæ
Fluctibus in rapidis, Russis quæ Marte subactis
Meta Boleslao fuerant, limesque Triumphi.
Regius ista videt, laudatque, probatque Miesco:
Aſt ubi marmoreis cubat altera fulta columnis
Testudo auroram contrà, stant mille Deorum
Effigies, fictique implent laquearia vultus.
Sanguine quos pecudum, quos thuris nube Sabæi
Cœca Patrum coluit gentili more, vetustas.
Hæc juveni perspecta minùs. Docet ordine cuncta
Interpres: muris his cernas prisca Gigantum
Prælia, cœruleique enormia terga Draconis
Quem Clarius fudit jaculis: hic laurea Daphne,
Hic Io larvam formosæ induta juvencæ;
Centoculusque Argus; Mundique incensor ab alto
Axe ruens Phaëthon. Casum miseratus acerbum
Præsignis pueri, quis hic est, ait, axe Miesco
Qui præceps ruit, & flammæ toto æthere spargit?
Exci-

Excipit interpres, mentemque adverte Miesco,
Nunc aliquid mundi tibi prima ab origine dicam.
Principio rerum sua cum cunabula mundus
Aspiceret, Chaos obscurum fuit, ut prior ætas
Credidit, & docuit chartis, sculpsitque columnis.
Pigra quidem tellus, levis aura, & mobilis unda
Mistaque flamma vorax sese inter bella movebant.
At Pater, & mundi ingentis faber ordine tandem
Omnia disposuit certo, stellasque, Deosque
Errantes septem curvo suspendit olympto
Hinc color accessit rebus: viridissima tellus,
Cœruleumque fretum, & rutilus se prodidit ignis.

Æquore nant pisces, volucres capit humidus aër
Atque hominem tellus: ab humo quia sumptus
aquosâ,

Dictus homo est. Post hæc Saturno sceptrata tenente
Aurea prima fuit, simul ac argentea, demum
Ferreâ successit celebrata Gigantibus ætas.
Hi cœlo turbare Deos juveniliter ausi
Dant pœnas: atque illorum de sanguine pejor
Progenies exorta fuit: nam carne Lycaon
Humanâ haud veritus peregrinos pascere divos
Quin Jovis & jugulo tentans immergere ferrum,
Esse lupus meruit. Tum fluctibus obrutus orbis,
Solaque Pyrrha manet cum Deucalione superstes.
Hi filices monitu Divûm post terga vibrârunt,
Servâruntque genus. Sumus hinc ex marmore duro
Dura etiam soboles, lapidosâ, & saxeâ proles.
Post ubi celsârunt atrâ cum grandine nimbi,
Imbribus, & cœno turpi prognatus in auras
Vipereus Python vulgaverat undique pestem
Obruit hunc superâ jaculatus ab arce sagittas

Delius,

Delius, Esculeâ caput incinxitque coronâ.
Hinc ludi celebres Pythonis cæde perempti
Pythia nomen habent. Victorum præmia sertum
Esculeum, nec enim famam tunc laurus habebat,
Donec in hanc conversâ fuit Peneïa Daphne.
Postquam facta fuit laurus Peneïa Daphne,
Cœrulei coeunt Proceres, & tempora baccis
Incincti, glaucas tanta ad miracula læti;
Complosere manus. Doleat Pater, an sibi plaudent
Peneus ignorat, flentem frontescere gnatam
Cum videt in laurum: licet omnes cornua tollant
Gratantes fluvii, solus sedet ille, siletque.
Sed neque solus erat: nam curvo in littore tristis
Inachus incedens plaudentes defuit inter,
Hic quoque deflevit gnatam, quam perdidit Io,
In vaccam quæ versa fuit: tua crimina magne
Juppiter, incestique thori. Per rura vagantem
Argus luminibus centum observaverat Io:
At Hermes Jovis imperio delabitur Astris
Percutit & carmen digitis, & mollibus implet
Argutos ventis calamos cur vitrea Syrinx
Capripedes fugiat Faunos, Satyrosque bicornes,
Pluraque sancta canit. Citharæ dulcedine captus
Et calamis pastor quam primum indormiit Argus.
Nec mora: Pastorem sopitum mittit ad umbras
Mercurius, ferroque extinguit lumina centum.
Ingemuit miserata animo Saturnia Juno
Atque mei posthac, dixit, centena pavones
Lumina gestabunt caudis. Post ista recepit
Io femineam speciem, vultumque puellæ
Atque Epaphum peperit, Jovis est prosapia certa
Hic Epaphus. Puerum Phaëthontem sæpius ille

Riserat, & Matri dixit stultissima credis
 Omnia cur Phaëthon? Phœbi te semine natum
 Ergo putas? neque certa tua est, neque certa tuorum
 Progenies: soli verus mihi Jupiter author.
 His Epaphus dictis poscit Phaëthonta malignis.
 Ast puer indignans Phaëthon in pignora veræ
 Stirpis ait, da chare Pater, da Phæbe jugales
 Flectere posse tuos: votorum hæc summa meorum
 est.

Sic ego me prodam populis, Epaphoque superbo
 Te genitore satum. Nostros tibi tangere currus
 Phæbus ad hæc, mi gnate licet: Si dummodo tanto
 Par foret hæc atas oneri: manifesta nec audax
 In tua damna ruas! Ergo conscende, Patremque
 Me testare tuum. Mediâ tamen ire memento
 Gnate viâ, & trito nunquam deflectere calle.
 His puer accensus dictis rutilantia frena
 Corripuit, dixitque vale. Mox acribus urisit
 Alipedes stimulis, per picta rosæta citatum
 Auroræ dimensus iter: facilisque volanti
 Semita prima fuit: sed ubi jam culmina mundi
 Ardua pullat equis, & toto vertice supra est,
 Vertigo abripuit puerum, per devia currum
 Præcipitat, terræque globo proprio receptus
 Incendit latè populantibus omnia flammis.
 Indè nigrum æthiopas fama est traxisse colorem.
 At Pater æthereas qui fulmine concutit arces,
 Ne sua vel flammam caperent quoque regia tecta,
 Igne ferit trifido puerum, compescit & igne
 Et tonitru exanimat flammæ: cadit ille sororum
 Cum gemitu, & Patrias deslet tetigisse quadrigas.
 Hoc, ait Interpres, loquitur, quam cernis imago
 Auda-

Audacesque monet, nunquàm nimis alta minari;
Omnia fortunæ nec credere: casibus, inquit,
Tristibus ista suos immitis, & aspera vexat
Diva Procos: bigis quos mollibus ante levabat,
Cum Phaëthonte premit: fragili mihi crede Miesco
Hæc Dea fusa vitro est: oculis dum splendet amica
Frangitur. Hoc vitro Procerum spes nititur omnis:
His ardent fictis Regum diademata gemmis.

*Petrus Eques surgit sepulchro, & Episcopi fidem
testimonio suo purgat.*

Tertia jam fuscis aurora redibat ab Indis
Vultum picta rosis: Proceres cum Rege tribunal
Florigero in campo, & tentoria fixa revisunt.
Urbs quoque spectatrix ad cœmeteria fluctu
Truditur undanti, precibus si Præsulis umbra
Se levet ex tumulo, multi cineresque loquantur.
Ecce auro, gemmisque nitens, & veste decorâ
Incinctusque caput mitrâ, comitatur euntem
Tuba sacerdotum, procedit Præsul ad urnam.
Funeræ lucent tædæ, & funalia circum
Extinguuntque diem. Nabathæo thure vaporat
Antistes, lustratque sacro ter fonte sepulchrum.
Intenta ablegans tum cœlo lumina, muto
Tempore stat similis longo, tandem ore profatur:
Omnipotens, metuende Pater! qui fulmina torques,
Cogisque atram hyemem, & nubes rugire tumultu
Terribili, armatumque jubes ruere æthere murmur:
O! quem signiferæ vigilantia lumina noctis,
Et mare velivolum, & venti, & pila didita Mundi

Terraquei, authoremque suum, dominumque ve-
rentur !

Et tu Christe Patris tanti certissima Proles!
Qui dextrâ ingenti fregisti regna silentûm,
Infernûmque chaos. Testis tibi Gnata Jairi
Funereis desleta tubis, & Dite reversa
Unica spes Viduæ, terraque refoffus, & umbris,
Ille dies quatuor tenebrarum Lazarus hospes:
Testis & ipse tibi, cui cessit lugubre marmor,
Morte triumphatâ terno post funera sole.
O Christe antiquæ renova miracula dextræ!
Christe preces audi, & præsens tua Numina firma!
Ore tuo, quis enim mortalibus arroget ista
Viribus? hac urnæ tenebrosa nocte sepulti
Dic, surgant cineres, testentur, & acta refellant
Intentata mihi! Lituum post dicta verendus
Applausit tumulo Præsul, ter & impulit urnam,
Nomine surge Patris, Gnarique, & flamminis almi
Una trium quorum Deitas, Essentiaque una est!
Surge, diemque vide! dixit, Petre, surge sepulchro!
Ecce fide majus! tellus se scindit utrinque,
Infernasque vomit glebas specus ore profundo:
Tum nigra se læticia levat, quâ exangue cadaver
Dormierat Petri, quin & spirare cadaver
Cernitur, & sua membra recens movet, atque re-
vixit.

It cœlo clamor! plangentes pectora turbæ
Exhorrent, spectare Petrum gaudentque, timentque;
Vixque suis credunt oculis; satiare videndo
Quos nequeunt; dubitantque Petri sit corpus, an
umbra?

Tertia jam canis ætas florebat aristis,

Tertia

Tertia bruma nives sparſit, ſine lumine corpus
 Ex quo terra ſinu complexum obſcura tenebat:
 Et modo conſurgit feretro, geſſumque citatum
 Urget & ad Regem ſancto cum Præſule tendit.
 Diriguere oculi, pallorque volavit in ora
 Regia, ſtant buxo ſimiles, ceræque recenti
 Sarmatici Proceres, Manes tellure ſepultos
 Cum rediſſe, throno & coràm ſe ſiſtere cernunt.
 Incipit, & Regem, & Proceres affatur imago:
 Petrus ego teſtis, votis Antiſtitis adſum
 Infantisque fidem purgo, fraudemque reſello!
 Teſtor me Pagum, quâ nunc conſtitimus orâ
 In Lublinenſi, vanum ceſſiſſe, ſatiſque
 Pontificem feciſſe mihi. Scit conſcius æther
 Omnia. Nil tabulis opus eſt: Utinamque fuiſſet
 Haud opus! o fraudes! in quæ non monſtra voluti
 Succrevêre dies? nihil ultra effatus, ad urnam
 Extulit è campo greſſum: comitatur euntem
 Antiſtes, dictis populus ſtat territus omnis.
 Et Rex, & Proceres gelido riguere pavore.
 Poſt ubi perveniunt ad aperti ſaxa ſepulchri,
 Ante Petrus foſſâ quàm ſcendisset opacâ
 Multa Stanislao ſecretam mittit in aurem.
 Tum feretrum inſcendit, ruſſum frigefcere membra
 Incipiunt, ſurdumque gelu, pallorque recurrit
 Funereus: Sacrate vale! cœloque Sacerdos
 Te dilecte para: nos tempora proxima jungent
 Æthere. Non equidem morbi, neque feſſa ſenectus
 Hanc lucem eripient. Superat tibi gloria major,
 Plus aliquid divine ſenex tibi ſidera debent.
 Jamque vale, & Regem monitis urgere furentem
 Nè ceſſa. Propero fontes has linguere terras.

Me rursum miseræ permensum tempora vitæ
Elysi excipient horti, mundusque piorum.
Dixit, & antiquo declinat lumina somno.
Nec mora: cum functo Præsul pia verba precatur
Hauit humus tumbam, vestigia nulla videntur
Vulneris in tellure, suâ stat mole sepulchrum.

*Boleslaum nec monitis, nec divino prodigio respi-
scentem S. Stanislaus fulmine anathematis ferit,
& obtruncatur à furente Rege.*

Turba metu expavit manifesto territa cœli
Prodigio, & Lechicas rumor circumvolat urbes
Voce Stanislai Petrum remeâsse sepultum.
Ast populi invidiæ metuens, odiique maligni
Seque dolens digitis post hæc portenta notari
Ceus scelerum, fraudisque reum Rex plena pudore
Lumina figit humi: rarus jam deserit Aulam,
Et fora declinat, vitat spectacula Circi
Publica nec laudis celebrat convivia mensis.
Poscere quin veniam, factique extinguere famam
Sponte suâ, & veteres meditatur ponere mores
Dum ratio, tempusque sinunt. Sic visa monere
Umbra Equitis Petri, sub nocte sæpè recursans.
Sed Parasitorum scelerata licentia tandem
In pejora animum nutantis impellit, & urget.
Iras exacuunt Regis, miscetque pudore
Antiqui flammæ odii; demittere ferro
Invisique senis maturam abrumperè lucem
Certatim instigant. Veteres Rex concipit ignes
Vulneris impatiens tanti. Ceus Mulciber olim
Infima depastus, largo si fonte dometur,

Tem-

Tempore non parvo furias, animosque remittit
Extincto similis; sed post ubi cesserit unda
Incrementa capit, totisque incendia tectis
Dividit: Ipse flagrat, flammisque relucet olympus.
Rex ita majores â vulnere surgit in iras,
Carcere nec laxat vinctos, tenebrisque sepultos,
Nec parcit jugulo infantum, neque mœcha per-
horret

Turpis furta tori. Regem sedare furem
Desperat Præsul, portis, adituque repulsus.
Vota facit, duplicatque preces. Casimirus ab astris
Si Pater hortetur gnatum, placabilis iras
Ut ponat. Fer opem cœlo Casimire, Patremque
Te gnati testare tui! Fortuna tumultu
Heu nos terribili vexat! cur blanda favebat,
Favissetque utinam minus? ah fortuna ruina est
Regis, & imperii! quid belli gloria tandem?
Quid Lechica externis gens formidata tyrannis?
Si ruimus, si fata domi crudelia duris
Exercent odiis miseros? O nulla fuissent
Bella Boleslao, neque sors favisset in armis!
Occidimus! gemit heu! fatali quassa ruinâ
Sarmatia, & decus hoc regni cum Rege jacebit.
O Gnatum, Gnatum serva Casimire rogatus!
Quid superat? quid necto moras? quid Præsule fungi
Me vetat? Ille foro leges sine lege cruentas
Oppressor populi fixit: Nos lege sacrorum
Reddimus officium, mandata refigimus illa.
Pulsavi precibus, risit, sprevitque monentem,
Ut mea servarem respondit fulmina templis:
Servavi, celsâ superans convicia mente
Nulla animum fortem linguæ violentia fregit.

Ast ubi conspicio in pejus ruere omnia, & omnis
 Est absumpta salus, Templis jam fulmina stringo,
 Pro spe dura pati sine spe patientia stulta est.
 Imperet ac jubeat quod honestum, aut exeat aula.
 Ista Stanislaus, graphio peraratque tabellam
 Vulgandam cathedris. Sic vindex charta locuta est:
 Quandoquidem Regis mores, & facta patefcunt
 Impia, nec Regni, nec cœli jura fidemque
 Se temerâsse dolet; sed in horas cœdibus addit
 Supplicia, & cædes; aulaeque licentia tanta est
 Quanta olim, cum thure Deos placaret inanes
 Sarmatidum tellus, fuerat sub Principe nullo.
 Nos illum hac chartâ contemptu Numinis hostem,
 Regni everforem, & populi, patriæque tyrannum
 Dicimus, & talem vulgamus ubique cathedris.
 Exin sacrilego nemo se jungere tentet,
 Fulmina quin eadem metuat: Cessetque per urbem
 Aris factus honor; fileant in turribus æra;
 Templaque clauduntor. Sic Regem Ecclesia luget,
 Dum sceleri veniam exoret, verumque dolorem.

Ista Stanislaus Templi per pulpita vibrat
 Fulmina, Christiadam Regemque rescindit ovili.
 Nec mora: regales sententia vulnerat aures
 Claudî templa seris, & turribus æra tacere,
 Urbe quidem tot, nec sacri thuris honores
 Incendi, & populo Myſteria diva negari.
 Rex fremit Eumenidum plenus, multo igne minaces
 Exorsere genæ: palletque, rubetque vicissim:
 Sedibus in propriis retinent vix lumina sese
 Multa furens tandem eloquitur, turbatus & infit:
 Improbus ex cathedris ergò me Myſta momordit?
 O scelus & ferro dignum, flammisque piari!

Crimi-

Crimine quo merui fulmen? quia Numinis hostis?
Ex latere hoc Numen mihi pendet aheneus ensis,
Hæc mihi dextra DEUS. Quod non quasi fœmina
 plorem

Myſta dolet, lachrymis madeamque per ora volutis?
Ut tibi Myſta crepent latera, & rumpâre dolendo!
Ergò tibi Heroes, Regesque hoc imbre madescunt.
Vade, tuis potiùs cathedris hæc flumina ſerva:
Quando Tænarii pueris commenta camini
Narrabis, timidis & februa ſtagna puellis.
Regni everſorem dicis, Patriæque tyrannum?
Abs te principium cædis caper hispide ſumam.
Infandum pereat caput, & maſtetur ad Aram!
Heu nulli ſumus! heu ſolii ſacrata verendi
Majeſtas contempta jacet; dominantur in aulâ
Atrati pepones, fungique; & purpura ſquallet,
Cedunt ſceptra Popis. Succumbimus! otia ſegnes
Quin agimus Reges? ſat Regum gratia vixit.
O Furiæ ultrices, & noctis adeſte ſorores,
Imperio Manes o fontùm cogite veſtro!
Nigrantesque lacus inferni pandite Mundi!
Hiſce Boleslao tellus! Sorbete ruentem
Tartara! Sat vixi. Fractus jam mugiat æther
Meque petat telis, me fulmine mittat ad umbras.
Nemo ita mollè jacet, quàm qui ſociare ruinam
Cum Mundo queat. O magni rue machina mundi!
Obrue, meque tuo communi conde ſepulchro!
Ut Myſtæ cedam! Proceres ſuccurrite! Regem
Me genuit Natura: pudet ſervilia ferre
Vincula! Pontificis Rex fulmina bruta tremiſcam?
Ante ego quàm peream, Myſtes prior ipſe jacebis;
Hoc tibi rauce ſenex hoc, hoc caput enſe recidam.

D 5

Haud

Haud procul ab ripâ, quam lubricus Istula radit,
 Eduxit Natura jugum, scopulusque sacellum
 Impositum rigido gestat per sæcula dorso.
 Hic arâ in mediâ juvenis thorace coruscus,
 Et galeâ ardenti, magno pede proterit ulti
 Corpora Semiferi; & clypeo septemplete fretus,
 Sortitusque alti fortunam vulneris, hastâ
 Transadigit costas Michaël, & colla lupini
 Luciferi, is rabiem, & spumas vomit ore cruento.
 Cum Duce prona suo fremit infrâ lurida pubes,
 Omnes Geryones stygiâ fuligine tincti,
 Exululant rabidi, ignitas mordentque catenas.
 Ædê Stanislaus, sacris operatus in aris
 Trans arcum pontis clâm sæpe recesserat istâ:
 Nec Regem iratum latuit de Præsule rumor,
 Sacra jugo montis fieri, clausoque sacello
 Clam Rege, & populo succendi thuris odores.
 Corripit arma manu, cinctusque satellite multo
 Ad rupem properat furiis Rex actus amaris
 Horruit, & retrò se territus Istula flexit.
 Tum Rex eloquitur meditata exordia cædis:
 Me quis amat tandem? pro me quis stringere ferrum
 (Nam pudet hoc nostrum jugulo mersare senili)
 Sustinet? invisumque senem demittere letho?
 Esto aliquis comitum, cum templa vaporat, & aras,
 Qui metat ense Popam: jubeatque adolere profundis
 Manibus, & cantare preces Acheronte sub imo.
 O mystam ex oculis auferte, & tollite nostris!
 Projicite hanc pestem, pereat, mactetur ad aram!
 Imperio Regis juvenum manus occupat ædem
 Marmoream, & temerat nudato Altaria ferro;
 Emeritum messura caput. Sed splendor ab alto
Defluus

Defluus, & fremitus terræ, quassumque sacellum
Misit in ora gelu, redeunt pallore notati
Funereo, & dextras torpescere frigore surdo,
Arrectasque horrore comas, portentaque cœli
Mirantur, gelido prostrati corda pavore.
Hoc ergo nostris, Rex inquit, dedecus armis
Est super, ut fractum morbis, ævoque, ferire
Ense senem dubitemus adhuc? ruite agmine mecum,
Rex ego primus ero, primus bibet iste cruorem
Infandumque caput refecabit vertice mucro.
Fulmineum his dictis rotat ad pia Limina ferrum,
Indignata nefas gemit ter porta, quaterque,
Diraque prodebant stridentes omina valvæ:
Dedidicit tamen ille metum, nil Numinis aræ
Conterrent, turbantque scelus: truculentior instat,
Et furor, atque animi præceps audacia crevit.
Jamque subingressum Divi expavêre Penates.
Musa race in facinus quæ mens scelerata furentem
Impulerit, præstat tenuisse silentia cædis,
Et velo muros abscondere sanguine tinctos.
Hæc erat illa dies toti tristissima Regno,
Quæ jus in Lechicam per sæcula bina coronam
Abstulit, & sceptri titulos expunxit avitos.
Hæc erat illa dies æternis digna tenebris,
Digna Atræi mensis, quæ solem terruit ipsum,
Cimmeriisque umbris nigrescere fecit olympum.
Heu lux crudelis! Majus cum floribus annum
Spargeret, hæc sacro pinxit pavimenta cerebro
Præfulis innocui, & mitræ decussit honores.

*Boleslaus Procerum conjuratione, & umbris Ex-
storum territus fugit ad Ladislaum, Regem
Hungaria.*

ECce sepulchrali fœdus pallore, tremensque
Rex effert properum templi de limine gressum:
Projicit arma manu, gladii lux ferrea sacro
Sparsa cruore jacet, dextram proditque nocentem.
Tum solus sine teste redit jam cæde peractâ
Flammatus Furiis, aulamque reposcit inermis.
Hirta tremore coma est, & lumina bina gelantur
In glaciem, titubantque pedes, crimenque fatentur
Atque metum. Sceleris timor est comes, atque sa-
telles.

Jam pavet, ante nefas terror quem nullus habebat:
Et qui nullus erat contempti Numinis horror
Jam rea corda ferit, surdo cæditque flagello.

Intereâ exanimum rapuit, traxitque cadaver
Præsulis innocui sacrata per atria miles,
Et scidit, & rapidis divisit prandia corvis.
Ast aquilæ sacras nostro tutantur, & ungue
Exuvias, abiguntque nigros clangore latrones;
Obscœnosque canes alarum verbere pulsan.
Nocte super mediâ donec lux lapsa per auras
Portento monuit, campo quo trunca jacerent
Divi membra senis. Furtim glomeratur ad Ædem
Turba sacerdotum, discissaque membra per agros
Dum legit, hæc eadem in corpus, mirabile dictu!
Jam coisse notat: tumuli monumenta sub ipsâ
Æde fodit, corpusque sacrum tellure recondit.
Ast Regem scelerum non una exterret imago:
Nocturnæ strepuere umbræ, manesque sepulchris
Extin-

Extincti redeunt, & pulvinaria lecti
 Errantes circum mentem sudoribus angunt.
 Plurimus ante alios sub opaca silentia noctis
 Ore Stanislaus torvo, colloque cruentæ
 Signa gerens cædis, stricto cervicibus ense
 Imminet, & Regem dictis compellat amaris:
 Vivis adhuc, lucemque trahis regni ultima pestis
 Et Nero? Me contra veteres num surgis in iras,
 Obdurasque minis frontem? neque vincula laxas,
 Nec jugulo insontum parcis? quin turpis adulter
 Ut prius impuros accendis Cypridis ignes,
 Christinamque thoro retines, cogisque minores
 Exemplo peccare tuo? Jam nigra dehiscunt
 Tartara, jam meritum descende Tyranne sub Orcum.
 Per strages rue, per Mundi te funera merge,
 Sanguinis hoc rivo flammæ extingue facesque
 Fumantis Patriæ. Cineres recreare tuorum
 Sic potes; hæc tumidis est ultima meta Tyrannis.
 Increpat his Præsul, simul in caput, atque jacentis
 Colla vibrat ferrum, jugulumque secare videtur.

Evigilat somnis Rex territus omine diro,
 Certa que Monstra videt, gladiumque, & Præsulis
 umbram

Ingentem verbis coram sibi fata minari
 Audit & in tenebras subito vanescere cernit,
 Atque redire iterum, tenebris iterumque recondi.
 Corripit è strato corpus, pictosque recessus
 Deserit, & gnati vicina cubilia poscit,
 O gnate, ultrices instant, urgentque paventem
 Æthiopum similes tenebrosis vultibus umbræ!
 Ipse necem intentat nudo mihi sæpius ense

Anti-

Antistes, vidi gladium, neque lumina fallunt.
 Qui prius impavidus Mavortis in arma ruebam,
 Quàm trepido miser? heu! sceleris quàm conscia
 nutant

Pectora? quot curis animi, quot moribus uror?
 Carnifices habet occultos, semperque pavescit
 Conscia mens noxæ, corrodit viscera testis
 Vipereus torquetque metu, cœcoque tumultu.
 Quò fugiam? Regno pulsum, expertemque salutis
 Quæ patria & Regio tandem, quis Portus habebit?
 In caput heu! Procerum conjurat factio nostrum,
 Seditio furit populus: Rex ipse sacrorum
 Ex Vaticanâ sævus me fulminat arce.
 Unius ob crimen cessatur ab omnibus Aris,
 Quæ sonuere prius mutescunt turribus æra,
 Templaque clauduntur, nec fumant thuris honores
 Rex ego, meta odii: Me singula spicula poscunt.
 Unica spes superat misero mihi gnate, tibi que.
 Sceptra Ladislaus, Princeps mihi fœdere junctus
 Pannoniæ tenet, hunc olim cum vixerat exul,
 Protexi auxiliis, folio profugumque locavi
 In Patrio, & magni confregi Cæsaris arma,
 Tunc cùm Teutonicus ratibus per flumina miles
 Posceret Hungariam, & Salomonem ex Matre Ne-
 potem

Cæsaris assereret Sceptro, Regemque vocaret.
 Hospitii fors ille fidem, meritumque rependet,
 Immemor haud veteris sese tutantis Amici.
 Ergo fugam mecum celera, properabimus illac;
 Et rapidi currus nos Budæ ad mœnia sistent.
 Dum fera cesset hyems, melior dum rideat æther,
 Tuta

Tuta domi tibi nulla mora est: periisse Parentem
 Qui cupiunt patrio repetent de sanguine pœnas;
 Atque scelus nostrum cognatâ morte piabunt.
 O gnate, hoc dirum cœlum procul arceat omen!
 Dixit, & adjecit, cum prima crepuscula noctem
 Inducunt, Mundoque ostendet lumina vesper,
 Hora erit apta fugæ, paucocomitante meorum
 Agmine proripiam gressum, currusque citati
 Te mecum ad Budæ Regalia mœnia ducent.
 Forte erit, ut Patriæ, & Regno sim charior absens,
 Paulatim furiaque cadant, iræque tepescant.
 Sæpè odia abstergit, sedatque absentia Regum.
 Ista Boleslaus: mox nocte favente Palatî
 Evadit portâ, & nunquàm rediturus adornat,
 Occultatque fugam tenebris, comitantur euntem
 Sponte suâ exilii comites, Lubomirius acer
 Et Radivil, Lascusque audax. Abiturus amicis
 Rex neque colloquitur; nec charæ conjugis ore
 Captat triste vale. Parvo simul omnia claudit
 Mandato: valeant, Regnique negotia curent
 Et sua: deserto sese mox adfore Regno.
 Sic fatus molitur iter, penetratque repostæ
 Fines Pannoniæ; non auro lucida vestis
 Aut cocco pretiosa nitet, sed qualis opacæ
 Aptafugæ est: teritur neque regia semita currû,
 Sed varii dubiis scribuntur flexibus orbes,
 Nè qua fugæ pateant vestigia. Plurima munit
 Furtivam nox cœca viam: Dea pallida cornû
 Semimicante diem fundit, lucemque malignam.

Divasoror Phœbi, qualem te prisca vetustas
 Credidit, o vivax, Rex inquit, imago Regentum!
 Jam

Jam nova, jam media es, jam plena recolligis orbem,
 Jamque trahis rugas, sulcoque senescis anili.
 Talis conditio Regum est. Lux prima superbum
 Quem videt, hæc eadem lux ultima sæpè jacentem,
 Oppressumque gemit. Si quis mihi credere nolit,
 Fata mea, & gnatum, & socios, comitesque requirat.
 Quo fugimus? quo tot spoliis, prædæque potiti
 Abripimur? Victorne fugam sub nocte capeffit?
 Ergò triumphales suspendimus ad tua lauros
 Cornua, victricesque tibi Dea immobilis hastas
 Figimus hoc campo? totus quos horruit orbis,
 Ecce tegunt latebræ, nox absconditque paventes.
 O dubia atque omni semper variabilis ævo
 Quæ quondam mihi fida fuit, fortuna Regentum!
 Hæc & plura dolens tristi Rex corde volutat.
 Septima jamque diem, solemque aurora reduxit,
 Antiquæ aspiciunt turres, & mœnia Budæ:
 Spumeus exercet se le per littora cursu
 Danubius, claræ tutator cæculus urbis:
 Incendunt Proceres Lechici cum Rege phaselum
 Lubrica terga secant fluvii, proramque thalassî
 Clamore advertunt ingenti mœnibus urbis;
 Ignorantque Duces magnos, Regemque potentem
 Se parvâ vectare rate. Ad regalia tandem
 Tecta Boleslaus, Proceres Lechicique feruntur.
 Aulica stat pubes, Magnates nescia tantos
 Se legere hospitio. Majestas Regia lucet
 Fronte Boleslai, vestisque abscondere Regem
 Vix obscura potest: tantum decus innatat ori,
 Tantus honos linguæ, & facundis gratia verbis.
 Occursat lætus, quem jam docuère tabellæ

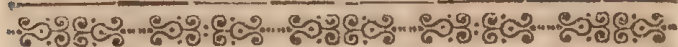
Arca.

Arcanæ, adventumque Ducum gratatur, & ulnis
 Amplexus profugum mille inter basia Regem
 Voce Ladislaus blandâ prior obvius infit:
 Salve ô! Pannonii Custos fortissime sceptri
 Nostræ Gentis amor! toto clarissima mundo
 Dextra tua est: Quondam Tu fessis anchora rebus
 Solus eras: Regni Tu spesque, salusque labantis.
 Hoc regale tibi, Rex inclyte, debeo sceptrum,
 Ista corona tua est. Dum surgent aurea cœlo
 Sidera, apud memores tanti quoque gratia facti
 Immortalis erit. Soboles formosa Miesco,
 Gnate Patris tanti, Lechicæ spes altera gentis
 Tu quoque faustus ave! Proceres salvete Poloni!
 Gratulor hoc tandem mea tempore vota beari,
 Obsequia ut referam meritis, gratesque reponam.

Exin panduntur maculosis splendida saxis
 Atria, regalem sumptû spirantia fastum:
 Atque Boleslaus jam sede receptus amicâ,
 Securusque fugæ, vestis mendacia ponit
 Obscuræ: chlamide, & croceo velatur amictû,
 Ostro ardent humeri, vestis quoque fulgurat auro
 Interior, capitisque decus regale Smaragdis
 Omne viret, prædâ Garamantide tempora lucent:
 Tum digitis indit gemmas; & pondera collo,
 Fulmineumque ensem suspendit divite zonâ.
 Par cultus gnato, qui secum regia defert
 Dona Ladislao. Ducibus se jungere tantis
 Pannonii certant Proceres. Convivia, saltus;
 Et ludî celebres, & ficta geruntur in aulâ
 Bella. Boleslaus testatur gaudia vultu,
 Corde premit vulnus, cœcos animique tumultus,

Castrenſi quondam reſonare per avia cornu
 Perque juga, & ſaltus, dumoſaque ſaxa vagari,
 Hortarique canes placet, & formidine cervos,
 Urſoque agitare feros, & dente timendos
 Sectari delectat apros, damasque fugaces.
 Fallere quondam etiam tempus prædantibus hamis,
 Retibus & placuit piſces, & ducere ſetâ.
 Jamque adeo in ſilvas iterum, dum craſtina ſurget
 Æthere lux, Reges geminos Diana vocabat.

BOESLAIDOS

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

*Boleslaus cum Miescone filio in
Hungariam profugus, recreatur Venatione, &
Ludo Theatrali; Monetur in somnis, aulam
Ladislai ut deserat.*

Postera lux furvas cœlo dimoverat umbras,
Solque nova evigilans in montes spiculâ misit;
Nocturnæ roris lucent in gramine guttæ.
Mœnibus egreditur radians fulgentibus armis
Examen juvenum: telluri impressa videntur
Roscida signa pedum. Pulcerrimus ipse Miesco
Se comitem adjungit: corytos pendet, & arcus
Aureus ex humeris, stellatis pallia limbis
Collucent virides imitata colore smaragdos.
Præpetè raptus equo secat ille celerrimus Austros
Consortesque viæ longè post terga relinquit.
Gramineus juvenem decuit color, atque virenti
In chlamyde ante alios formosior emicat omnes:
Spumantem seu frenet equum, sublimis habenis
Seu rapidum effusis agat, emittatque volucrem.
Dictææ juvenem stupuere in monte sorores,
Ipsaque fidereos miratur Delia vultus.

Ergò iter ingressis ficti prænuncia belli
 Æra dedere sonos: Dianæ carmine montes
 Intonsi, & valles circum fremuere profundæ:
 Si faveat Dea, si præsens venatibus adlit!
 Horret ab illicibus densis post mœnia Budæ
 Sylva capax ævi, cœlumque intercipit umbrâ.
 Hic nigra fulminei posuere cubilia, prædam
 Et natis vexêre suis in saltibus apri.
 Postquàm lecta manus juvenum, pulcerque Miesco
 Obscurum tetigêre nemus, stant ordine nexi
 Prædâ avidi centum, & mordent sua vincla molossi.
 Candidior Leucon nive, nocticolorque Melampus,
 Quæque lupo concepta fuit Nape, & Oribasus asper
 Arcadia de gente satus, Theronque, Dromasque,
 Et Thous; & pecudes quondam, nunc lustra secuta
 Pœmenis, & tigris, & Pterelas, & acutus Hylæctor,
 Atque Melanchætæ, pedibusque citatus Aello;
 Et Lachne Spartana, urlam quæ nuper in antro
 Deprendit, centumque alii, quos longa referre
 Nos prohibet mora. Concludunt indagine silvam
 Collecti agrestes, & tendunt lina plagarum.
 Mox quâ luminibus vacui patet area campi,
 Atque nigris fugere feræ de saltibus actæ,
 Byssina panduntur gemino tentoria Regi:
 Jactus abhinc teli propior, celerisque sagittæ
 Si qua fugam arripuit fera, si conterrita gressum
 Verterit, aut gelidum poscat jam saucia fontem.
 Dum loquor auratis Reges in curribus adsunt
 Belliducum comitante globo. Prior ipse Miesco
 Desilit alipede ex alto, seque obvius infert,
 Atque Ladislai dextræ prior oscula figit.
 Rex juvenem amplexus spoliū: quam nobile, dixit,
 Salti-

Saltibus his reperi! nemorum tu præda Miesco
 Salve prima mihi! rigidis dum parcitur armis
 Ludicra te recreent hæc otia, Martis imago
 Prima tui. Silvas juvenis certamine misce,
 Exploraque feras donec volventibus annis,
 Desidiæ impatiens prodet se mascula virtus.
 Sic Patrias juvenis laudes haud degener imple.
 Miesco dehinc Patriæ fixit quoque basia dextræ,
 Et duxit geminos picta ad tentoria Reges:
 Assunt Procures Lechici, Sapiæa, Zamoscus,
 Consilioque, manuque potens Lubomirius Heros.
 Nec non Pannoniæ Virtus delecta juventæ
 Hospitibus tantis coram se jungere gaudet.

Jamque tubæ rauco cælum increpuere canore
 Luco prosiliunt medio in certamina turpes
 Setigeri, duplici concurrere dente parati,
 Et duris bifidum rostris haurire verutum.
 Innixi exspectant hastis, nexu ordine centum
 Armati agrestes, resonique hortatibus æris
 Irritant rabiemque canum, rabiemque ferarum.
 Tot nemorum monstris, juvat acre movere du-
 ellum.

En per aperta ruit, quasi fulmen, & orbibus orbes
 Implicat (exclamant juvenes!) magis hispida præceps
 Bellua rumpit iter, neque furca, neque hasta ruen-
 tem

Impedit: excipiunt fusi per terga molossi
 Præcipientemque globo incingunt, stipantque, pre-
 muntque

Bellua sed rapido prosternens omnia cursu
 Dissipat ore canes: irati illi aëra mordent,
 Sub mediis pinguemque dolent vanescere prædam

Dentibus, atque novis vallem baubatibus implent.
Saltibus ista quidem se bellua condidit atris:
At iterum gemini truculento dente timendi
Præcipitem secuere fugam de montibus apri.
It cælo clamor juvenum, sua tela tenentum
Hortantumque canes: respondet saxea rupis
Echo lingua cavæ, pronæque per infima vallis
Urget odoriferos resonis hortatibus umbros.
I tigris! I Pterelas! I Spartæ gloria Lachne!
Rumpe moras, tua, rumpe moras, tua Pamphage
præda est.

Tum veluti vacuas contorta sagitta per auras
Effugit, & procul hinc cava nubila dividit alis;
Ac veluti propero surgentem turbine ventum
Te prope flare putes: sed dissita verrit eundo
Ille fremens procul, & furiis jam rauca pererrat
Æquora: Sic rapuere pedes, nusquamque videntur
Pamphagus, & Lælaps, & acutæ vocis Hylaëtor,
Et tigris, & Pterelas, & Spartæ gloria Lachne:
Bellua sed rapido prætervolat utraque cursu
Latrantes, vano crepuerunt verberare malæ,
Sistit aprum tandem deprensa mordicus aure
Pamphagus & tenet, & fixos in vulnere dentes
Implicat, atque fugam, cursusque moratur anhelos.
Insimul & Leucon, ferrugineusque melampus,
Et Corylax: stabuloque vigil sub nocte Lycisca
Oppressere feram: nil profunt robora dentis
Fulminei, numero concessit barbara Virtus.
Approperat celer, inque feram venabula mittit
Et lethale fodit vulnus Lubomirius acer:
Hoc habet! exclamat victor, ferrumque recondit,
Protinus atque alii nigris è saltibus acti

Dila-

Dilapsi ad Regum tentoria picta feruntur.
Hos jaculis avidi, missisque ferire sagittis
Concertant Proceres: ventis post terga relictis
Diffugere alii: sed equis hos aulica pubes
Insequitur; volat ipse celer, pugnamque Miesco
Instaurat, profugos jaculoque vibrante laceffit.
Quinque Boleslaus truculento dente timendos
Demisit totidemque neci dedit ipse Miesco:
Rex quoque Pannoniæ telo tres fixit acuto
Spumantes fuditque feras. Volat ecce citatus
Grandis aper, Regesque petit, jam saucius hastam
Ore premens fractam, quam vulnere traxit ab ipso:
Cum catulis hirsuta parens comitatur euntem.
Ille furens mediâ catulos circumspicit irâ
Et fremit, & Regum jam vulneris immemor hastas
Involat: assistunt turpes cum conjuge nati.
Figit aprum noster certi Rex cuspidē ferri
Et medium fodit. Ille animam vomit ore cruento,
Dumque animam vomit, est facto crudelis in ipso:
Namque novo insertam jam vulnere tardior hastam,
Comminuit morfu: tandem cum vulnere lucem
Regibus, & spoliū catulos cum matre relinquit.
Ter centum & plures confixi præda jacebant
Setigeri, primosque altis de montibus ignes
Noctifer ostendit Mundo dans otia vesper.
Victores redeunt ad Budæ mœnia Reges,
Et Proceres in equis; in plaustris lecta sequuntur
Silvarum spolia, & venantū exercitus omnis.

Comædia gratia Boleslai in aula Regis Hungariae exhibita.

Allera jam cœli facies, minus apta Dianæ:
 Acre gelu jam mordet humum, jam stiria testis
 Dura riget; coëunt piscosa fluenta Tibisci,
 Ister concretas truditque pigerrimus undas.
 Ergo urbes, fertumque forum, & spectacula Circi
 Mimica delectant: redeunt soleinnia Bacchi
 Orgia thyrigeri: Larvatis Empusarum.
 Vultibus incedunt cives, manifesta phrenesis
 Hæc quoque Magnates hodiè, Proceresque perurit.
 Excipiunt epulas citharæ, citharasque choræ,
 Et Plauti antiqui nugis strepuere theatra.

Ex Aulâ Rex Pannoniæ quâ despicit hortum
 Scenica se pictis telludo superba figuris
 Explicat, & Prothæi quasi vultum in tempora mutat.

Jam mare velivolum, & scopuli cernuntur in illâ,
 Nunc urbes, nunc castra Ducum, nunc lustra ferarum,

Nunc Regum auratæ turres, Pariæque columnæ;
 Elisiis fragrant picti modo floribus horti;
 Heclæ jam flammæ mentitus ructat avernus;
 Quondam & Pampinci spumare apotheca Lyæi
 Cernitur: hæc bibulis semper gratissima Mimis
 Ultima Scena fuit. Regali Morio in aula
 Grandia Panthosphi Argivi qui nomina sumpsit,
 Vixerat: Hic Storacem calamo, quem nescio, pinxit,

Inque dedit Scenam. Totam vulgatur in urbem
 Fabula dicta Storax. Populi fluit unda frequentis,
 Vir-

Virque premit, premiturque viro, cursu, atque re-
cursu

Urget & urgetur, seseque reciprocant unda:
Matres cum pueris, ostendunt singula matres
Nam pueris, cum Nobilibus plebecula vilis,
Mixti cum Dominis adsunt ex rure coloni.
Ast gemini in sellis Tyrio flagrantibus ostro
Consedere simul, læta ad spectacula Reges.
Agmine Pannonidum cinctus, Procerumque corona
Post Reges primus sedet, auscultatque Miesco.
Cantrices sonuere tubæ, quassataque murmur
Tympana cum sonitu rauco, fremituque dedere:
Progreditur Scenâ (tenuere silentia cuncti)
Nympha manu citharam feriens, & carmina pulsans
Cincta caput laurû: Hæc roseo sic incipit ore:
Salvete, o! gemini Divorum proxima cura,
Magnanimi Reges! Proceres salvete, Ducesque!
Mimos Imperio festivos edere vestro
Aggredimur: Recolit sua Saturnalia Mundus,
Cum stulto ad tempus juvat insanescere mundo:
Fingere se stulto stultum sapientia prima est.
Haud placet in scenam procedere Syrmate nigro,
Nec furere ex pelvi, aut natos apponere mensis,
Et cum Medea regale incendere testum,
Lata jubet tempus, cum tempore carmina spirent
Lætitiâ: Venit, ecce, Storax: Comoedia tota
Ex illo est. Dicet pro semet plura: faceffo,
Et me proripio: linguis animisque favete!

Exin progreditur pro se, pro ventre locutus
Multa suo veteris Parnassi nobilis Heros,
Et Pincerna Storax: Sequitur Malcolmus, & uxor
Nomine Rhetorica; ad dextram sedet ipse Stopolcus

Rhetoricæ Procus, & Dominæ fert basia furtim.
Nunc scenam, & seriem rerum mea Musa recense.

*Fingendus est hic loci, ne antiqua canamus semper,
Boleslaus modernam spectare Comædiam: nam
ea, quæ hic per jocum recensentur, temporibus
Boleslai non coherent.*

TEmpore quo brevibus sese nox incipit atra
Præcipitare rotis, & lux altissima cancro est;
Nonnemo errabat sylvis Heliconis Alumnus,
Rura petens Patriæ, Storacem dixere sodales.
Heu me! Quàm miserum, dum solibus omnia fer-
vent,

Dixit, inire viam? Salsus quàm corpore toto
Depluit, ipsa natat vestis mihi credite, sudor.
Strangulat arentes vapor, & sitis ignea faucés
Si modo flumen aquæ, si frigora fontis adessent?
Ista gemens secum plantani procumbit in umbrâ,
Proque gelu fontis ramorum frigora captat.
Cuncta silent, nullæ nemorum motantibus auris
Perstrepuere comæ, neque garrit in arbore nidus,
Nec folium vento, nec graminis herba movetur.
Sic ubi consedit languens Heliconis Alumnus,
Fortè aliquid quasi murmur aquæ dubiâ excipit aurê!
Surgit, & huc illuc sua lumina circumflectit,
Si bibat aure sonos? & jam vicina videtur,
Jam procul unda; nihil jam percipit, omnia mutum
Sunt nemus, atque iterùm strepitus manifestior
aures

Verberat, è montis lapidoso vertice torrens
Ceu præceps ruat, & scopulos, & saxa volutet.
Pergit iter cœptum quo fert via, valle profundâ
Descen-

Descendit, linquitque nemus, collemque supinum
Lumine contingit. Strepitus jam clarius aures
Perfonat, & lymphæ fuga monte ruentis ab alto.
Scilicet Arx impôsta jugo, subtusque jacentis
Tecta molestrinæ, visusque ascendere fumus
Ex forno Storacem spe non lactabat inani.
Sic igitur secum: Turres, & Mœnia celsæ
Arcis ego video; Dominus dominabitur arcis:
Ille procul dubio fuerit de gente Latinâ,
Qualis ego; simili similis simul ipse favebit:
Qui favet invitat, nec raro ad prandia cogit;
Ergo invitabit, nos ergo ad prandia coget.
Spumant Magnatum generoso prandia musto;
Musta domant, jugulantque sitim. Quin ergo pe-
tenda

Arx mihi sit, Dominusque Arcis, conclusio facta est.
Temporis interea cum spē quid disputo vana?
In puteum spes sæpe cadit, ceu solis imago
In speculum, radius tantum, non flamma resultat.
Me strepitu mola credo vocat. De stemate nati
Sæpe domi non sunt, Regumque morantur in aulis;
Esse domi se sæpe negant, licet antè fenestras
Observes clausisse suas: Sæpe hospite multo
Cinguntur, noctemque trahunt lucemque bibendo.
Sæpe parum docti Phœbi commercia vitant,
Oderunt Musas ornati murice trunci.
Deinde globos castro nullos ascendere fumi
Conspicio: peregrinatur puto nobilis Heros,
Et Lauretanam voti reus ivit ad ædem.
Res mala si forno nebulas ascendere nullas,
Et nullos cœlo videam fumare caminos.
Hoc me Præceptor, Pater hoc me grandior annis
Edo-

Edocuit, semperque Lares, & tecta subirem
 Dixit, ubi nebulæ. Signum est fervere culinas.
 Certius hoc omen, quam Cælo manè rubente
 Astrologi pluvias, ventosque minentur, & imbres.
 Ast molitor contrà, cujus fumare caminum
 Jam pridem observo, certam me suscitât in spem.
 Magna domus, multique greges. Sit dives oportet.
 Setigeri pingues, teneri cum matribus agni,
 Et Junonis aves, anates per cærula nantes,
 Cornicem auroræ gallus, timidæque columbæ,
 Et Capitolinâ quondam vigil anser in arce,
 Omne genus currit, volat, aut natat amne secundo.
 Hæc super est hortus, lactucas surgere crispas,
 Mollesque asparagos video molitoris in horto,
 Non etenim in varios topiaria secta recessus,
 Aut pictos florum tumulos, pugnasque colorum
 Curant ruricolæ, Pario neque marmore fontes
 Ædificant, cœcasque vias, quas fraudibus olim
 Dædalus implicuit; sed quæ servire culinæ
 Possint, illa colunt; stomachum, non lumina pa-
 scunt.

Adde, quod urbani, civiles, denique gratis
 Prandîa sæpè parant: Quin, quod mirère, refecto
 Dant, quæ cras comedas, & peram carnibus implent.
 Non tamen hic mos est, Patriâ, cœloque sub omni.
 Plurima sermo potest bonus, & facundia linguæ.
 Hæc, & plura Storax tacito sub corde volutans
 Finierat, puteumque altum propè tecta videbat,
 Egelidis qui nabat aquis. Nunc proxima cura est
 Extinxisse sitim: longo mox fune ligatam
 In Laticum venas demerserat impiger urnam:
 Confusus cœco clamor, quasi mille gementum

It fundo, & streperum crispans cum murmure mur-
mur

Plurima se saxis impacta reduplicat echo.

Tum vitreae in lucem putei de nocte profundâ

Assurgunt lymphæ, funemque sequuntur anhelum.

Haustus aquæ mihi Nectar erit! nec plura locutus

Dulce gelu bibit, & plena se proluit urnâ.

Frigidus appropriat siccis pulmonibus humor

Et totum recreat Stomachum; ceu gramina nimbus

Sulcitât, ac veluti pluvias glomerantibus Austris

Quæ fuit icta tuis Procyon sævissime telis

Incipit alma Ceres rursùm se tollere cœlo:

Sic priscae Stomachis redeunt in corpora vires

Masculus & circum bullit præcordia sanguis.

Postquàm extincta sitis puteo, succedere lætus,

Limnibusque inferre pedem parat: omnia clausa

Sed videt attonitus, querno mox robore portam

Terque, quaterque quatit, gemitque à verbere
porta,

Inclamans: Heus nemo domi! non audior ulli?

Mox iterùm tundit, veteresque ferocior ictus

Ingeminat, si fors molitor dormitet, & uxor

Sola domum servet, firmârit & obfice postes.

Parva puellaris vox tandem fertur ad aures:

Vade in pace, domi, frustra quatis ostia, nemo est:

Quippe urbem Molitor primâ sub luce petivit,

Nec, credo, rediturus erit, nisi vespere sero.

Territus obstupuit, totusque ad dicta puellæ

Concidit, & mœrens tulit insolabile vulnus

Sollicitâ jam mente Stomach, ubi prandia sumat?

Irrita vota jacent, altum ruit in puteum spes.

Se tamen alloquitur, solatur & aspera fata:

Cura

Cura viri fortis, dixit, compescere fluctus
Surgentes animi, & vultus simulare serenos
Nesciat hic animus succumbere casibus atris!
Libera mens mihi semper erit, dum vita manebit.
Navibus exultis ut quondam Troius Heros
Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem:
Talis ego, seu læta manet, seu sumit acerbos
Nescia stare loco fortuna levissima vultus
Semper ero, & caput hoc superabit nulla procella.
Quid? Molitor muros urbis, portasque petivit:
Credo equidem; sed quis prompsit, fama unde pro-
fecta

Ista fuit? tales quis fudit ab ore loquelas?
Fœmina. Mentiri, falsum jurare puellæ,
Sicut flere sciunt, & nere, nihilque tacere.
Nec rediturus erit molitor, nisi vespere sero:
Hoc iterum afferuit mendax puto fœmina, cœnam
Ne daret, atque alibi capiam sub nocte quietem.
O compacta dolis, versuta, & callida vulpes!
Fœmineam constans vincet Patientia fraudem,
Cunctabor, nectamque moras, hærebo, manebo,
Dum redeat, fortasse brevi remeabit ab urbe,
Et dicet: Nostris succede Penatibus Hospes.
Siqua domus crassâ volvit caligine fumum,
Non ita migrandum facilè, & peregrina petenda
Limina, promittunt convivia lauta culinæ:
Ex fumo flammæ, ex flammis colligo cœnam.
Quidquid erit, remove pedem, vestigia tergo
Vertere, me in saltus veteres lucosque referre
Non licet. Est aliquid semet servare secundis
Casibus, & sortem contemnere posse novercam.
Plura, & plura Storax secum dum dicit, anhelâ

Fertur

Fertur ab ancillâ, dominæ ad mandata volante
 Amphora purpureo, produnt crystalla colorem,
 Plena mero, atque aliquid calathò quoque virgo
 ferebat;

Hæc ingressa domum, post se quoque limina clausit.
 Infrendit spumatque Storax, furor ossibus ingens
 Ardet, & in furias omnes effundit habenas.

Vina bibant, epulasque parent, absente Marito?
 Omnia sunt suspecta mihi. Quin audio murmur,
 Nescio, quale lyræ? plaudunt, tolluntque cachin-
 nos,

Blandè compellant, & byssina verba loquuntur.

O! si vel parvum mi mure foramen haberes?
 Si pateas usquàm paries ævoque dehiscas,
 Inspiciamque domum! Vix hæc edixit, apertum
 Ætatis vitio muri deprendit hiatum.

Huc celer appropinquat non observatus ab ullo
 Inque domum totam per rimam lumina mittit.
 Mensa intus, juvenisque sedens pulcherrimus ore;
 Ille lyræ carmen digitis percussit eburnis.

Fama volat juvenem nomen tenuisse Stopolci,
 Scriba fuit, scribamque Arcis vicinia novit.
 Non procul ipsa sedet consors Molitoris, & aures
 Arrigit, argutumque melos, jucundaque laudat
 Fila lyræ. Variis resonat concentibus aër;

Jam sævique, trucesque modi, quasi in arma citati
 Mille ruant pugiles; moduli nunc barbiton implent
 Jonii, fracti, molles, & amoribus apti.

Languida jam sonuit vix una, atque altera chorda
 Neglectim percussa: chorus nunc infremit omnis,
 Et digitì celeres fugiuntque, volantque, ruuntque
 Fila per & nervos, resuscitant carmina nervis.

Lauta

Lauta dapum vario titubat quoque mensa paratu,
 Rustica sit quamvis. Pullos, gallumque spadonem,
 Atque anates mulier lentum gyravit ad ignem:
 Nec non asparagos solers ferventibus undis
 Crudos perdomuit: Longâ quoque cuspide fixit
 Porcellum pinguem, clunesque & terga parentis
 Setigeri, ac nigro siccata tomacula furno
 Addidit: In primis multo conspersit olivo
 Lactucas, magno quibus est à Cæsare nomen;
 Ovaeque disposuit circum: Piscator aquoso
 Nuper, ait, quidam grandes mihi littore caneros
 Detulit, idque senex dixi, nescire maritus
 O mea lux! debet: tibi clàm servavimus istos.
 Omnia per rimam videt, & satiare videndo
 Se nequit exclusus tectis Heliconis Alumnus.
 Mandato Dominæ, gelidis recreata sub undis
 Amphora plena mero mensis infertur, & illam
 Ad puteum, portamque sedens jam lumine torvo
 Viderat antè Storax. Molitrix tum grandia poscit
 Perspicui crysalla vitri, laticemque rubentem
 Infundit, primamque Proco libare salutem
 Gaudet, &: o! oculis, dixit; mihi charior ipsis,
 Vive, nec ulla dies à te me separet unquam!
 (O ubi pacta fides? ubi sancti fœdera lecti?)
 Jamque datura scyphum fuerat, phialamque Sto-
 polco
 Ecce citata volat pernibus ignea plantis,
 Et Dominam affatur trepidis ancillula dictis:
 O Domina! Urbe tuus relegens vestigia Conjux
 Improvisus adest. Jam jam pede limina tangit!
 Vidi ego, nec fallor, neque me mea lumina fallunt.
 Hæc ubi Virgo refert, moliter ter fuste trabali
 Per-

Percussit portam, clausamque recludite, dixit,
 Expavit mulier, manifestâ exterrita você
 Conjugis, attonitâque metu tremuere ministræ:
 Ipse pavet Procus, & perdit cum voce colorem.
 Ut quondam piceâ deprensus nube viator
 Pallet, ubi sacro vicinam sulphure quercum
 Arma Jovis sternunt, cœlique ruente tumultu
 Omnia sunt murmur, terror, fragor, horror, &
 ignis:

Sic trepidare metu cuncti molitoris ab irâ:
 Omnibus arrecti cœlo riguere capilli.
 Extemplò remove dapes; Bacchique lagenam
 Ingentem tenebris abscondere, tollere mappam,
 Et lances, orbesque labor fuit. Arripit ipsa
 Purpureo molitrix spumantem Nectare trullam,
 Atque ubi se tollit vulcania vertice fornax
 Amphora nunc vini, tua munera Bacche, locatur.
 Porcellum, & citharam, non jam velut ante sonoram,
 Et mappam, & gabatas celeri rapit altera dextrâ,
 Arcâ demittens veteri: rapit altera pullos,
 Atque anates secum, Dodoneasque volucres:
 Quin & retrogradi fiunt post funera cancri.
 Non fornace procul stat ligneus urceus ingens
 Balnea quo fiunt pueris, & lina lavantur;
 Ille carebat aquis: Invertit Scriba Stopolcus
 Vas grande, inque globum flexus sese abdidit illo:
 Digna domus Domino, sat digna latebra Stopolco.
 Implumes, bipedesque tuæ Plato docte magister
 Sic capiuntur aves, homines quas ecce putabas.

Junonis Custos, habuit qui lumina centum
 Nunc cupit esse Storax, serpensque Epidaurius esse
 Mille velit votis; trepidis ut vocibus aurem

Præbeat, & timidâ videat, quid agatur in æde,
Ira, metus, formido, pavor, tremor, horror ubi-
que est.

Hæc inter molitor crebro quatit impete portam,
Jamque moræ impatiens: reſerate Dieſpiter! inquit,
Aut ego. Mox frontem rugis majoribus armat,
Flagrorumque minis conjungit fulmina linguæ.
Territa procedit conjux, ferrata reducit
Robora, plena metu, ſiſtum digitisque ſoporem
Ex oculis tergit: Salve Malcolm! (gerebat
Hoc Molitor nomen) quid nunc, ubi maximus æſtus,
Urbe redis? ſerâ rediturum nocte putabam.
Intereâ parvus vicit mea lumina ſomnus.
Cuncta ubi per rimam, bibulas cui commodat aures,
Edidicit: Nunc hora favet, nunc ferrea candet
Maſſa, Storax inquit; mordaci forcipe flammis
Eripiam, cudamque mihi faber ipſe faventis
Fortunæ vultum. Sortis proverbيا jaſtant
Vulcanum ſibi quemque ſuæ. Mihi prandia ſient,
Cœnaque, purpureumque merum. Tibi prava fla-
gellum

Conficiam mulier, tectum quæ dura negaſti.
Nec te, quo latitas, ſat proteget urceus ingens
Scriba Stopolce tuus; digitis nunc altera mœſtus
Carmina percuties, palmasque ad ſidera tendes.
Ore nites fateor, qualis dum gurgite crinem
Cœruleo lavat & cœlo maturrimus exit
Lucifer, aut qualis ſurgens novus æthere Titan
Extinguit ſtellas radiis: Nunc exue crines,
Cincinoſque tuos, larvam nunc deme Stopolce,
Dœmona jam finge, & veteri ſis nigrrior ollâ!
Hoc erit in votis. Brevis eſt mora: carmine nigro
Spi-

Spirantem ad Manes, & ad ultima Tartara mittam.
 Dulcè canis digitis, qualis crinitus Apollo
 Personat, Aoniæ quando fecère choream,
 Unanimesque simul ter tres cecinère puellæ:
 Non tibi tot Nymphæ, non tot tibi scriba puellæ,
 Unica Malcolmi suffecit perfida conjux;
 Nunc miser exspecta tenero pro carmine fustes.
 Hæc ubi fatus erat Malcolmo tecta petenti
 Succedit, nudatque caput, blandusque renidet,
 Seque seni jungit, verbisque minoribus infit:
 Non exspectatam vagus advena dico salutem!
 Quam potes, hanc oro veniam impertire precanti,
 Prona super medium jam lux processit olympum
 Sub tectis, concede tuis hanc carpere noctem.
 Malcolmus senior contra sic farier orsus:
 Quî genus? unde domo? quas te via ducit in oras?
 Maturat responsa Storax, redditque vicissim:
 Urbs populosa viris, & mœnibus ardua celsis,
 Salsipolim appellant, fuit hîc Sal divite venâ,
 Me tenuit, studiis operantem Heliconidis undæ,
 Inque scholis septem mihi jam numerantur aristæ:
 Nunc Baro sum Liber; tempestas dura flagrorum
 Cessit: Aristotelis Logicus nunc organa pulso.
 Jam modò me Natale solum, Patriisque Penates
 Accipient, dulcem mihi cura revîsere matrem,
 Et, si gaudet adhuc grandævâ luce parentem.
 Unica tres fratres Mater, totidemque sorores
 Progenuit, gemini pugnant sub Cæsare fratres;
 Natu ego postremus, Phœbi sum castra secutus.
 Vivit adhuc Mater, nuper mihi munera, bursam
 Argenti, tunicasque novas, & pallia misit:
 Sic patribus magè semper amant sua pignora matres.

Fortè petis nomen? sacro dum fonte levarer,
 Quale fuit Patruo, Storacis mihi nomen adhæsit.
 Nunc his erranti, nec iter, neque semita nota est,
 Sedibus, o! dignare tuos referare penates!
 Ingredere! & cœnam cum conjuge divide mecum,
 Dixit ad hæc molitor: vestræ me Nomina Musæ
 Declinasse scholis olim quàm sæpè recordor?
 Tristibus ast scamnis hære, & pulvere nares
 Atque solœcismis miseras cruciare papyros
 Displicuit tandem. Bellum cum gente feroci
 Turcigenûm, & prædas victor tunc Cæsar agebat:
 Omnia Pannoniæ sonuerunt oppida plausu.
 Mox mihi cum ferro ferulas mutare crepaces
 Proque levi pennâ fortem vibrare bipennem
 Ardor erat. Præceps ruit in sua damna juvenus.
 Tertia me rigidis ætas toleravit in armis:
 Sed Mahometigenæ post tertia prælia fracti
 Cæsare pacato, pacem oravêre Viennæ.
 Saucius, & squalens, lacer undique, & indigus æris
 Excessi castris: Multi spolia ampla tulerunt,
 Argentumque ingens; sed me Fortuna fefellit.
 Fata domi genitor subiit, soletur ab alto
 Omnipotens functum! ille molam hanc, tectum-
 que reliquit;
 Horreaque, & lætis flaventia messibus arva,
 Æs quoque non magnum. Plenis adoleverat annis
 Non procul hinc virgo, quæ sit magè garrula, nul-
 lam,
 (Jupiter est testis!) latè vicinia novit.
 Compta tamen, genitore simul locuplete creata:
 Hanc ego consortem thalami mihi fœdere junxi.
 Garrulitas illi, studiumque immane loquendi

Nomi-

Nomina Rhetoricæ imposuit, vicinia tota
Rhetoricam appellat: Titulo sibi fœmina plaudit.
Illa mihiq;e, tibiq;e Storax gratissime mensam
Mandato, jussûq;e meo festina parabit.
Intereâ secti placeat tibi lamina casei,
Has quoque frange nuces, Cererem neque sperne
nigra[n]tem.

Malcolmi post dicta, Storax sic ora resolvit:
Quàm mihi jam vultu ridet Fortuna sereno!
Et Zephyri spirant ex omni parte beati.
Haud opus est Malcolme, foco supponere ligna,
Rhetoricamq;e nigrâ niveam lassare culinâ:
Ars mihi, quam nescis, epulas cœnasq;e parandi
Rarior est: Verbis tantùm mihi prandia fiunt
Lauta satis, spumat ruber ad mea dicta Lyæus.
Experiar. Nondum pede diffluet hora fugaci,
Atq;e hanc, si fallo, feriat me Jupiter igni!
Verbis facta meis onerabunt fercula mensam.
Si dolus est dictis, rapiat Proserpina vivum!
Ad Storacis voces Malcolmus saxeus hæret,
Rhetoricamq;e vocat: nostris en sedibus Hospes
Appulit o Consors! Res plena stupore, nec ullis
Cognita temporibus! nudis qui lauta parare
Prandia, purpureumq;e merum scit fundere verbis.
Ars nova, prodigium insolitum, mirumq;e relatû!
Territa conticuit Malcolmi garrula Conjux
Obriguitq;e metu, si viderit omnia præsens,
Iratoq;e seni referat Parnassius Heros?
Jam non flexanimo pollens sermone vocari
Rhetorica, & Marci Ciceronis filia gaudet:
Sed stupet, & subitus metus ora disertâ repressit.
Plurima discruciat latitantis cura Stopolci,

Suspicioque animum nunc hæc, nunc altera mordet.
 Ipse cado latitans inverso Scriba Stopolcus
 Dicta perhorrescit Storacis; gelidusque cucurrit
 Ima per ossa tremor, nullos dare corpore motus
 Audet, & exiguum vix ore reciprocatur auram.
 Ah! ubi sum? crudelis amor! crudelia fata!
 Quam cæcus me carcer habet? lachrymante Stopolcus

Lumine commemorat secum, Nunc omnia discet
 Malcolmus, me fuisse proci petet ille trabali,
 Atque Storax fido sociabit fœdere dextram.
 O scelerate Storax rabidis lacerande molossis!
 Has Styge postremâ quis te deduxit ad oras
 Heu quam turpè meos furtivos prodixit amores?
 Fama volabit enim, quis enim præcinderet alas
 Dum volat illa semel? crimen vicinia discet
 Tota meum: Et tandem vitâ mihi charior ipsâ
 Rhetorica, o tecum quid nunc mœstissima fiet?
 O modo fugissem, carcer neque ligneus iste
 Turpibus his tenebris, & nocte recondere atrâ!
 Sic dolet & queritur tacitus sub vase Stopolcus.
 Rebus in ambiguis rea mens est pessimus augur:
 Omnia tuta timet. Sed quid non fœmina possit
 Insidiosa dolis? vultum improvisa serenat,
 Blanditurque seni. Metus, ira, audacia, amorque
 Et lachrymæ, & risus sacco clauduntur eodem.
 O mala disparium concors discordia rerum!
 Hospitis ingenium miratur, & artis acumen,
 Laudibus hinc Storacem fictis super æthera tollit,
 Mox instat lateri Malcolmum innixa sedentis,
 Ederet Exemplum & specimen quam nosceret artis
 Promissæ, & verbis convivia inempta pararet.

Suspi-

Suspicionem virum sic callida nupta levavit.
 Triste supercilium pueris, nuribusque timendum
 Induit extemplo, toto mutatque colorem
 Ore Storax, motisque parùm luctantia trudit
 Verba obscura labris, quæ vix intelligat ipse.
 Haud aliter vidi nocturnas carmina sagas
 Pangere dum properant volitare per æquora cœli.
 Pectora percutiens cessa Charissime, cessa!
 Dixit Malcolmus: contra, quæ maximus olim
 Scaliger in latium vertit, doctissima secum
 Graja Storax tacitâ rimatur carmina mente;
 Hauserat illa scholis quondam: Babylonica metra,
 Chaldæasque notas, magico ceu promat ab ore.
 Exin: quid Malcolme petis? gallumne spadonem
 (Ede, nihilque time!) ferrata cuspide fixum?
 Vis? volo Malcolmus trepidâ formidine, dixit.
 Post hæc dicta Storax submurmurat, atque ita fatur:

Siloni caperones!

Hanc veterem referate arcam, Spado gallus in illâ
 Delitet, hunc primum mentis apponite nostris!
 Mandata expediunt famulæ, gallumque spadonem
 (Quem prius abscondit Malcolmi garrula Confors)
 Inveniunt arcâ. Vis est in carmine tanta
 Mi Malcolme meo. Statuam tibi fercula plura.
 Forte anates viridi quæ jam modo gurgite nabant
 Nunc deplumatæ, & lenta sartagine frixæ
 Chare tibi sapiunt Malcolme? ediffere tantùm.

Vibrissa speromenti!

Hic ubi perfosso sunt parva armaria muro,
 Quærite: Fluctivagæ septem latuere volucres.

Nescio quis teneris sapor est, & gratia pullis
Quos nuper conjux cristati foeta mariti
Exclussit nido. Pullos vis esse recentes?

Mentico barbicola!

Hic ubi fornacem murus sustentat, operta
Scamna vides, remove, villosaque gausapa tolle,
Pullos invenies septem, totidemque columbas,
Omnia cocta, tuis volui quia parcere lignis.

Quàm sapit in succo porcellus tostus ad ignem
Dum calet, & pellem gestat quasi vernice tinctam?
(Omnia dissimulat molitoris perfida Consors)
Talis erit citharæ laudari carmine dignus.
Quid sentis Malcolmme? Lyram tua cista recondit,
Cui tener auscultat porcellus tostus ad ignem.
Hanc aperi cistam, coramque fatebere mecum
Quæ dixi. Prius ore tamen sacra carmina promam.

Extenebro patina!

Cernis? Porcus adest. Patina quàm suavè recum-
bit,

Ceu viridi carpat molles in gramine somnos?
Sopito vicina jacet lyra, causa soporis
Illa fuit, grato cum murmure clausit ocellos
Mollè jacentis apri: Vatem sic orphea dicunt
Immites cicurâsse feras dulcedine plectri.
Hæc ubi monstra videt, totus stetit ore gelato
Malcolmus, si fortè Storax cum Dæmone nigrum
Percussit fœdus? trepidat contingere lancem,
Attrectare manu tenerum neque sustinet aprum.
Alit illum ex cistâ Malcolmi nupta levavit,
Et tacitæ secum quæsta est bene conscia fraudis

Hæc

Hæc & plura Tibi, mi Scriba Stopolce, parabam
Nunc capit illa Storax, rapiant quem Tartara vi-
vum!

At celer ex cista citharam mox ipse sonoram
Arripuit, digitisque Storax resonabile carmen
Increpuit, citharæ cavus aëre venter eburnus
Undulat & decies replicata rebombilat echo.
Sed breve carmen erat: Neque nunc est hora ca-
nendi

Nostra Storax, inquit, frigescere fercula possent.
Tum rursùm ad veteres gnavus convertitur artes:

Obsuffarcinamicti!

Non procul à portâ suspensus prominet asser
Quo noctu audaces nequeunt ascendere mures:
Quærite, siccatus fumo de carne suilla
Westphalicus petaso, & farcimina longa quiescunt.

Plani lucernituentes!

Angulus obscurus pueris ubi vertere cunas
Velato rugosa die solet Antlia nutrix
Est ibi; lactucas oleo reperire natantes
Nec non asparagos manibus prensare licebit.

Noctilatentivori!

Vos quoque retrogradi stagni de littore cancri,
Jam modo purpureo post funera sanguine picti
Ferte gradum retrò. Clausâ nunc nempè jacetis
Obscuri cistâ. Resera Malcolmæ, minaces
Invenies grandi chelarum forcipe cancos.

Noctidolostudii!

Vina caput mensæ: vanum convivia nomen,
Si non lætitiæ Bacchus dator adsit, & author.
Vis madeant nobis generoso guttura Baccho?
Ecce ubi se tollit Vulcania vertice fornax,
Ascende, & trullam cape. Nunc pia carmina dicam:

Pulligremo plagii!

Iussa facit molitor, plenam vinoque lagenam
Dat Storaci, oh! quantus mihi serpit in ossibus hor-
ror!

Egelidoque rigent, dicens, terrore capilli!
Vina Storax hilaris vasa in crystallina fundit
Proficiatque tibi Malcolm! hæc fatus inempto
Se recreat potu; dictisque hæc insuper addit:
Quin, quod mireris, Stygiâ quoque sede citabo
Formosi specie juvenis tibi Dæmona vivum,
Pallidior buxo vix non in marmora versus
Hic Malcolmus erat, nutat, tremit, æstuat, alget,
Nil metue: Hic grandis, quem conspicias urceus,
inquit

Post hæc dicta Storax, pulchro, nitidisque capillis
Quis credat? Phlegetontæo dat tecta colubro.
Vase sub hoc latitat violentus, callidus, ater
Pervigil, ille Draco, referens simulacra venusti,
Et picti, quales aulis nascuntur, ephebi,
(Quis tibi nunc sensus latitans sub vase Stopolce?)
Ergo ades o miseræ deceptor subdolus Evæ,
Sic grandi sua dicta Storax nunc detonat ore;
Infligitque cado plagam, pugnumque sonantem:
Ergo ades umbrarum Pater, & graveolentis Avernii
Immi-

Immitis Rector, Stygiæ qui jura paludi
Inventor scelerum dictas, cui mille nocendi
Sunt artes, stipant quem mille immunda malorum
Agmina spirituum, cui semper tristitia verba,
Iræque, insidiæque, & noxia crimina cordi.
Ergo ades! hîc iterum resonanti lignea tundit
Verbere vasa Storax, mandatque aperire fenestras
Et valvas omnes, clausæque repagula portæ,
Det celer ut sua terga, nihilque moretur euntem.
Diriguere oculi Malcolmso, Pallor & hausit
Ora sepulchralis! scopuloque simillimus hæsit.
Jam pete lucifugos Erebi mala Bestia fratres,
Sub Styga te præceps, & ad ultima Tartara mitte.
Nunc mea præmissis jungam sacra carmina diris:

Sutelo captiotrica!

Rumiger aucupida!

Nugicanoricrepa!

Hæc ubi detonuit, clausum quo scriba jacebat
Invertit vas grande Storax: citus aufuge, dixit
Atque nocere cave! se fulminis ocyor alis,
Utque sagitta celerrima missa per ætheris auras
Eripit, atque oculis vanescit scriba Stopolcus.

Omnipotens, metuende Pater! qui fulmina tor-
ques

Dixit ad hæc molitor, manifestum Dæmona vidi!
Quàm similem scribæ? vicina hac arce Stopolcus,
Si nescis mi chare Storax florente juventâ
Vivit, & hunc arcis scribam vicinia noscit.
Heu mihi! quàm similis, vix ut dignoscere possis
Huic scribæ Dæmon fuerat quem lumine vidi?
Sic oculos, sic ille manus, sic ora gerebat.

Cura

Cura fuit nobis speciem tibi Dæmonis atri,
 Dixit ad ista Storax, Malcolme ostendere larvâ
 Humanâ tecti, nec formidare nigrantem
 Et cornu, & caudâ deformem, ignesque vomentem.
 Sermonem vobis bene texere debeo longum
 Omnia si memorare velim, & perstringere verbis.
 At quando incipiunt frigescere fercula nostra
 Et jam jam cœlo surgunt vigilantia noctis
 Lumina nunc sapiat mea cœnula, cœnula verbis
 Facta meis. Lati jam vivite! Plena Lyæo
 Amphora nos recreet Malcolme, hanc noctem
 Nobiscum Consors tua, nec Malcolme negabis,
 Rhetorica insomnem debet. Cras cætera dicam.

*Finis Comædiæ, & S. Stanislai verba ad Regem
 Boleslaum, ut Hungariam deferat.*

HÆc ubi disseruit, mentæ Parnassius Heros
 Accumbit, primasque jocis, salibusque tenebras
 Exigit: Ast molitor mirari te satis, inquit
 Haud possum, mi chare Storax, quo munere cœli
 Ædibus advectus nostris tot fercula tecum
 Attuleris, dapibusque dapes, & lancibus unctæ
 Se cumulet lances. Si Palladis ista parantur
 Artibus, haud dubitem felsâ tardante senectâ
 Tyro novus veterem ferulæ submittere dextram,
 Ast puto tam vultu non omnes Musa benigno
 Aspicit, ut solis discant producere verbis
 Prandia, purpureumque cadis effundere Bacchum.
 Haud tibi credo fuit vulgaris in arte Magister,
 Communesque libri: Phœbus te vexit ad astra
 Altius, & sapuisse dedit. Tu celsior ibas
 Quàm sint sera tui longævi vota Parentis,

Spem

Spem quoque tu Matris superas. Quæ gaudia car-
pent,

Cùm te conspicient verborum munere lautas
Possè parare dapes? Quid, si quoque Dæmona cer-
nent?

(Horreo, & aspecto surgunt mihi Dæmone crines)
O raris ars tanta quidem explorata magistris!

Ista senex. Multo consors tacet ora rubore
Jam pridem perfusa; procul, procul esse scelestum
Vult Storacem: & contrà subitum tamen hospitis
illi

Ingenium placet, atque dolus. Sic foemina fraudes
Semper amat, mediâque in risum frangitur irâ.
Hæc ubi conferto spectacula læta theatro
Purpureos recreant Reges, Procerumque coronam:
Malcolmus citharam Storaci porrexit, & isthoc
Ut bene apud memores veteris stet gratia facti,
Dixit munus habe. Hanc citharam, quis nescio;
nostrâ

Demersit cistâ, quâ tu prior ipse canebas:
Hanc cape nosque tui memores scito omne per
ævum.

Post scenam his dictis Molitorque, Storax regressi.
Et jam prospexit celerem comœdia finem:
Ultima progreditur, lætis primordia Mimis
Quæ dederat, lauri foliis incincta virago;
Et quam principio jussit salvere coronam
Æricrepos inter sonitus, fremitusque tubarum,
Ore valere jubet. Surgunt Proceresque Ducesque
Linquuntque ingentis proscenia picta theatri.
Abripuit geminos inter funalia Reges
Rheda nives lambens, mox altera, & altera primam
Inse-

Insequitur, duplicem rhedarum linea versum
 Circinat, & strepitu nolarum tinnit olympus,
 Humida nox epulis iterum, dapibusque sacrat:
 Atque ubi jam Reges riguæ dant membra quieti,
 Saltibus invigilat Corybantûm regia pubes:
 Innovat ipse choros prior instauratque Miesco.
 Jam Samios gyraunt orbem, priscumque rotundant
 Corduca, Phæacum jam lubrica corpora flexu
 Exercent, volucrisque rotant se vortice torni:
 Quas fugere petunt iterum, repetuntque puellas:
 Atque fugâ in mediâ crepidâ resonantem caprizant.
 Viderat hesternas surgens aurora choreas.
 Sic hyemem ignavam, & lentæ fastidia brumæ
 Decipimus, melior redeat dum circulus anni.
 Fessa Boleslaus dederat quoque lumina somno:
 Ecce soporato nigræ ad connubia noctis
 Sacra Stanislai thalamo coram adstitit umbra:
 Nubila frons, & læta parum: non aurea velat
 Mitra caput, lævam lituus neque gemmeus implet;
 Sed ferrum crudele manu premit, impia collo
 Vulnera quod dederat, cædis monumenta nefandæ.
 Tetrica talis adest, Regemque affatur imago:
 Ergò Boleslaum recreant spectacula Circi?
 Sic scelerum securus agit quasi dormiat æther?
 Herculeos inter calices, crateras & inter
 Abluit ille scelus? nihil ira minantis olympi,
 Tartareique nihil, nisi fabula vana camini?
 Ergò gravem, saturumque epulis, plumisq; sepultum
 Cras alii excipient Mimi, rhedæque volucres?
 Flebitur & citharis, & fit placabile cœlum.
 Heu fuge, si quis adhuc superat tibi Numinis horror
 Et metus! heu ferient, ferient te fulmina fontem!
 Quid

Quid iusto Procerum caput eripuisse furori
 Hoc juvat, in pœnas si poscunt astra nocentem?
 Illa movenda tibi, faveant si fortè gementi,
 Desuper & scelerum noxas, irasque remittant.
 I celer, hæc summa est, Regnoque incognitus
 effer

Furtivum sine teste pedem. Fors mœnia Romæ
 Portus erunt, & meta fugæ: fors angulus alter
 Mutantem exilia, & Patrio procul orbe vagantem
 Excipiet. Romæ te primùm ad mœnia defer:
 Numina si jubeant contrà, mediaque morari
 Te voluere viâ, pare, & mandata capeffe.
 Quidquid erit, patere imperium, neque corrige
 cœlum.

Ductor ego, atque comes. Subjecit fine loquendi
 Mollia, spemque ratam veniæ: dumque insuper
 ortis

Perfusus lacrymis Regem, gemitusque cientem
 Conspicit antistes, ceu gnatum amplexus, & ulnas
 Fortiter innectens, flenti quoque basia figens:
 Audi me Fili, tandem audi recta monentem!
 Posce tuis veniam factis, cœloque remitte
 Cætera, & hanc exul, si qua est super, exige vi-
 tam.

Dixit, & in vacuas cum somno vanuit auras.

Incipit intereà obscurum lucefcere cœlum,
 Atque in cœruleum præceps ruere Oceanum nox:
 Membra Boleslaus thalamo levat, hæret imago
 Præfulis, & vultum, & gestus, & verba loquen-
 tis

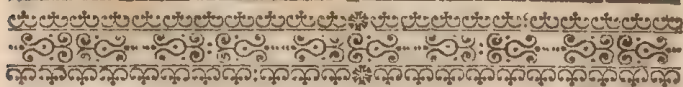
Percipit: ex speculis veluti simulacra resultant,
 Ac vocis veluti impactæ responlat imago

Rupe

Rupe cava, & functi ex scopulo redit umbra sonor:
noris:

Talis adest Præsul, laterique hæere loquique
Verbaque quæ promptis verbis firmare videtur:
Quo se cunque dolens Rex vertat, adesse, minari
Cernitur, interdumque aspergere blanda severis,
Solarique ægrum: Maturus ut exeat aulâ
Mox iterum hortari, precibus neque Regis amici
Cedere, nec gnati lacrymis velit; atque monentis
Audiat imperium cœli, & quæ jussa, faceffat.

BOLESLAIDOS

LIBER V.

ARGUMENTUM.

Fugiens ex Hungaria Boleslaus defertur ad Monasterium Ossiacense, ubi pœnitens pedem figit. Miesco filius desperato Patris reditu, ac Regni spe depositâ Astronomiæ privatus vacat. Copernicus Præceptor Sphæram armillarem, & mixta quadam imperfecta Aristotelis interpretatur in favorem Miesconis.

HIs Rex accensus monitis, jam certus abire
Maturumq; efferre pedem, quæ corde latebat,
Occultat verbis, simulatque alia omnia prudens
Abconditque fugam. Tum verba novissima fatur
Et gnatum alloquitur, neque verba novissima gnatus
Ista putat, motus aut pectore concipit ullos.
Gnate, ego præsignis nuper veltigia cervi
Prendi vicinis in saltibus; hic ubi torrens
Exesâ se rupe rotat, dum nubifer Auster
Obscuro immaduit cœlo. Montem ille relinquit,
Præcipitique fugâ, juvenum clamoribus actus
Transmisit campos: stabulum nunc figit in imâ

Valle, cavernoso tutus Lare, tutus & umbrâ.
 Vidi ego signa pedum, neque me vestigia fallunt.
 Cras ubi puniceis Aurora regressa rosetis
 Nocturnum terget pubenti ex gramine rorem,
 Matutinus ego, solusque (hæc gloria dextram
 Sola manet nostram) virides tentabo recessus:
 Sed neque solus ero, famuli mihi Pamphagus, acer
 Naribus, & Corylax: maneant clamosa, latentque
 Cætera turba domi. Quamquàm quid blandior istâ
 Voce mihi, maneantque domi, latentque molossi
 Dico, quasi patriis pridem de finibus actò
 Sit sua certa domus? Suspirans ista gemensque
 Dixit, & adjecit: Quoties confecta dolore
 Atque hebetata malis me mens malè conscia mordet,
 Et redeunt curæ, miseri solatia castis
 Venatu capio, silva est medicina dolorum,
 Silva levat mentem, functamque resuscitat umbris.
 Ista sepulchrali jam pridem frigore membra
 Gnate soluta forent, funusque, cinisque jacerem.
 Exanimis, si non studiis vigilare Dianæ,
 Poscere nec canibus nemus, & juga celsa liceret,
 Hanc tibi quæ superat, venatrix Delia vitam
 Debeo, fata mea in ventos tua cornua diffiant.
 Diffarentque utinam semper! neque mentis acerbæ
 Triste rediret onus, dum cantant æra recessû!
 His dictis iterum tristis suspirat, & addit:
 Sic miseras aliquid venatu abspergere curas
 Solarique animum: sed non est pectoris ista
 Constans, atque tenax requies. Medicina dolorum
 Si fatear, neque me pudor avocet, unica Roma est!
 Omnibus hæc potior silvis, mihi crede Miesco.
 Hic veniam scelerum sacrorum ab Rege reposcam.

Ibis gnate comes: tenebris nox apta favebit.
At scelus infandum mediâ qui luce peregi
Cur iter abscondo tenebris? quid crimina cædis
Publica me doluisse palam vetat, atque fateri?
Hæc ubi differuit, suspirat! & insuper addit:
Quidquid erit tandem, dum tempus, & hora fa-
vebunt,

Roma adeunda mihi est. Forsan comes ire Miesco
Chare potes: solum me forsân Roma videbit
Te sine; quid plangis? placeat tibi gnate morari
Dum redeo, agnatæ tectis Regalibus aulæ.

Plura locuturo tristes per lumina guttæ
Erumpunt, pectusque dolens Natura paternum
Pulsat & effuso gnatus quoque vocibus istis
Immaduit fletu, ac gemitum dedit ore Miesco.
Ultima verba metu exanimant, sternuntque paren-
tem.

Ast Pater ut dubiæ lux experrecta diei est,
Solus adit silvam: fidi comitantur euntem
Pamphagus, & Corylax: fugientis tota supellex,
Arcus cum pharetra, certæque in lucra sagittæ.
Nec non & tacitis quædam perarata papyris
Soli nota sibi, & nulli lustrata, nec unquam
Vulgata in populum: peregrinâ luce pyropus
His super accedit, qui Regia robore firmat
Edicta, & Pacem obsignat, bellique tumultum.
Addidit & nummos auri, saccumque nigrantem,
Quali humeros cingunt, qui poscunt mœnia Romæ.
Ista Boleslai profugi fuit arcta supellex.

Et vix contigerat viridis proscenia silvæ
Eximit extemplo chlamydem, tegmenque superbi
Verticis, & solvit zonam, gladiique micantis

Ex ramo suspendit ebur. Defendere vestes
 Pamphagus, & Corylax jussi, ad carecta ligantur.
 Ipse autem positis saccum Rex induit armis:
 Pera humeris pendet, nodosaque pertica dextram
 Implet, & obscurâ concilia veste relucet.
 His ita compositis iter arripit, atque profunda
 Silvarum secretus adit: tum ex æthere poscens
 Actorum veniam procumbit corpore toto
 Porrectusque jacens, ita anhelò corde precatur:
 Rector Cœlicolûm metuende! arma æthere dextrâ
 Qui fera terribili jacularis, & impete terras
 Succutis, infernique moves nigra stagna profundi:
 Da veniam, & tecum (metus heu! mea congelat
 ossa!)

Da mihi pauca loqui. Tu, qui scelerata retundis
 Consilia, oppressosque levas, dextraque potenti
 Erigis, & premis audaces, folioque superbos
 Dejicis: exemplo placuit, tibi maxime Rector,
 Hoc firmare meo: Fateor tua Numina læsi,
 Fas omne abrui, neque me jam dignor honore
 Aurea quæ vigilant cœli arcubus astra tueri,
 Aut meminisse tui. Si spes opis ulla superstes
 Heu! dubito, trepidoque metu, & sudoribus angor!
 Si venia in cœlo est super ulla, hanc mitte roganti,
 Atque iras Pater, ac odia, & tua tela repone!
 Jussidis poterant quondam tua Numina flecti
 Vocibus, & lachrymis, qui cædi turpia fando
 Furta thori adjunxit: sunt nostra simillima prisco
 Crimina Davidi; quid si tua me quoque Regem
 Tutetur venia, atque favor comitetur ab alto?
 Non minor est hodiè, ac fuerit tua dextera quon-
 dam.

En quondam hoc spolio pro te diademate, sceptrum
Projicio, & patriis procul erro finibus exul:
Si modo, quam merui, tua sit mansuetior ira
Ærumnisque meis olim moveâre rogatus!
Parce DEUS miserare reum, & mea crimina dele!
Ista gemens consurgit humo, gressumque capeffit.
Necquicquàm exspectant Corylax, & Pamphagus
acer:

Atque ubi desperant Dominum, sua dente resolvunt
Vincula, & ad portas (rabies stimulabat edendi)
Præcipitem celerant gressum, sociosque revisunt.
Interea sine teste fugam Rex urget anhelus,
Linguaque ne prodat fugientem, hædere palato
Verba sibi simulat, neque fundit ab ore loquelas.
Altera se reparant Titanidis ora Dianæ
Ex quo carpit iter, Romam tentatque repõstam.

Monasterium Ossiacense in Carinthiâ.

ET jam Pannoniam post terga reliquerat exul,
Styriacoque solo profugus confedit, & inde
Se quoque proripuit: requies & meta laborum
Exhaustæque viæ sit nostra Carinthia tandem
Hortatu superûm. Romanis paruit olim
Hæc Regio: Sallæ sic rudera prisca loquuntur,
Magnæ urbis, cujus nunc undat arista ruinis.
Hic cryptæ ingentes, & saxea signa Deorum,
Atque frequens nummus sub Cæsare cusus Iulo.
Sæpe Jovem impresso discindit pastor aratro:
Sæpe dolent cineres, urnæque à vomere fragetæ,
Effosæque gemunt animæ, lucemque perhorrent.
Absorptam fremitu terræ, vivamque sepultam
Fama refert urbem: Sunt, bella furentia muris

Qui finem statuisse, velint, Antiqua premit nox
Omnia, & obscura latet in rubigine verum.
Post ubi Romanum luxu populante ruebat
Imperium, ex patriâ posthac tellure Carinthe
Rectoresque, Ducesque legunt, moremque sa-
crandi

Principis antiquo servant per sæcula ritu.
Scilicet agrestis cento, & pastoria pellis
Cingit membra Ducis, quo cultu mœnibus urbis
Egressum, Procerum globus, undantisque corona
Incingit populi. Vasto candentia campo
Saxa thronum effingunt, nostrumque videntur in
ævum:

Hunc prior inscendit vili de plebe colonus
Affaturque Ducem: Tun' jura antiqua tueri,
Et forti patria fines descendere dextra?
Præmia virtuti, meritis cumulare favores,
Et mulctare reos? Princeps his vertice prono
Annuit. At pastor: ne fors tibi mente remissâ
Excidat o! Princeps, veniantque oblivia tanti
Muneris, hanc alapam cape, dicit, & ora Regentis
Pervolat audaci dextrâ. Post ita Tribunal
Deserit, atque Ducem lapidosâ in sede reponit.
Tum novus his actis spoliatur paupere cultu,
Ostroque ardenti Princeps amicitur, & auro,
Atque ducale capit colaphi pro verbere sceptrum.
Gratantur Proceres, redeuntque ad mœnia læti
Cum Duce: fit plausus populi, cœlumque remugit.

Ex nunc Austriaci terras rexere Carinthe
Archiduces, Divûm genus: Hos Maltaſchia bello
Pellere niſa fuit, defuncti jure Parentis
Unica cujus erat soboles, patrimonia ferro,

Et

Et flammâ mulier quasi clam sibi rapta reposcens.
 Ipsa puellari lateri circumdedit ensẽ,
 Et caput abscondit galeâ malè fortis Amazon,
 Oreque terribilis diducto, abrupta Tirolis
 Per iuga Bellonam Carnorum duxit in oras.
 Milite jamque suo plures invaserat arces,
 Oppidaque incendit Bellatrix mascula flammis.
 Unica femineos arx Osterwizia fastus
 Contudit, hæc nullis erat expugnabilis armis.
 Ergo famis duræ rupem obsidione coronat,
 Sic rata cessuram: sed cedere nescia rupes
 Arte famem eludit. Taurus mactandus in escam
 Unicus obsessis superest: stridente securi
 Nunc feriunt, sternuntque solo; tum corpora tauri
 Subjiciunt cultris, spoliantque cadavera pelle,
 Et verubus figunt costas, solatia ventris
 Ultima mox pellem consutam messibus implent
 Triticeis: Arcis de vertice missa per auras
 Præda volat; referant hostes, Cerealìa dona,
 Tergaque cruda vident. Frustrâ tentavimus Arcem,
 Nec premit obfessor, dixit Maltaſchia, cives
 Dira fames: Cedamus abhinc, fors tempore cedit
 Arx alio, clavesque mihi, portasque recludet.
 His repetit dictis mulier decepta Tirolim.
 Exuviæ tauri memori servantur in arce,
 Vidi ego quæ memoro. Sed nunc ad cœpta fe-
 ramur.

Montibus ex altis istâ regione frequentes
 Rivorum vitreæ serpunt per prata querelæ:
 Post ubi nulla patet fuga, lubrica stagnat aquarum
 Congeries, placidi simulatque silentia ponti.
 Tres habet insignes piscosi gurgitis undâ

Terra Carintha lacus : medium tenet, atque na-
tantum

Ditior est spoliis, veteris qui moenia radit
Ossiaci, Turresque sacras. Prædantibus hamis
Agmina squammigeræ ducuntur millia gentis.
Sic adeo medium semper tenuisse beatum est.
Nec sapiunt fatui tot jam post sæcula pisces,
Decepti ut toties caveant sibi; retia, nassas,
Piscantumque dolos fugiant, fundoque morentur:
Sed sua damna petunt avidi, pereuntque volentes.
Argento lucent similes hoc gurgite truttæ
Guttis distinctæ croceis: non æquore prædam
Invenias magno, quæ sit mage grata palato
Esca tuo, vicina licet sint munera ponti
Adriaci, non murænas, non ostrea cures,
Et capite à grandi qui ducunt nomina, cancos.
Sunt, & erunt nostræ Regum bellaria truttæ.
Hæc ergo Ossiaci Neptunia Regna virescunt,
Æquoris effigies parvi. Quis struxerit ædes
Relligione Patrum præcæ, quis templa dicarit,
Musa refer paucis. Jam sæcula dena volutant
Se Mundo, & super hæc Titan trigessimus annum
Circinat in menses, quo nostrum exordia sumpsit
Ossiacum: nomen claustro dedit Ozzius Heros
Flammanti insignis galeâ, & radiantibus armis.
Finitimo ille Arcem Tyffenam in monte tenebat,
Statque aliquid, nec adhuc consumpsit rudera tem-
pus

Omnia, murorum vestigia præcæ supersunt.
Ozzius hic fidei, ac sinceri luminis expers
Impia thuricremis placavit Numina flammis;
At gnatum ut celebres Europæ cerneret urbes

Romæ-

Romæque antiquæ fastum, dimisit ab arce.
Egressus patriâ juvenis, peregrinaque lustrans
Littora Christiadam divino fonte lavatur.
Fœdera conjugii spernit, votoque pudorem
Alligat æternum: viduata Aquileia mitram
Imponit juveni, sponsique procatur amores.
Exemplo gnati gemini quoque sacra parentes
Christiadam amplexi cultum posuere Deorum.
Cumque Jovi, & Marti fumarent thura Carinthe
Marmoreos colerentque Deos, hæc primitus arce
Illuxit cœleste jubar, Christusque refulsit.
Exin Aniciadis Benedicti diva propago
In sedes adlecta novas, caligine Ditis
Funditus abstersâ cœlesti flumine lustrat,
Expiat & Patriam, nocturnaque signa Deorum
Æquat humo, Christoque facit nova surgere Tem-
pla.

Ozzius ipse memor tibi casta Puerpera Virgo
Claustra dicat, sobolemque sacram sibi prolis ad-
optat

Nomine: quin ædes nobis quas struxerat olim,
Mortuus ipse colit, plus & quàm mille per annos
In templi medio gelido sub marmore somnos
Cum consorte capit. Sunt hæc cunabula prisca
Offiaci. Regem nunc excipe Musa Polonum.

*Boleslaus ex adversâ ripâ stagni navigat ad
Monasterium Offiacense.*

Mons dexter trans stagna lacus alit ubere gleba
Mille greges calidos quia vultum flectit ad Au-
stros:

At qui læva tenet, soli conversus iniquo

Ille minus colitur, tenebroſæ in littora ſilvæ
 Undique dependent, & præmaturus obit ſol.
 Hac ergo ex ripâ ſancti antiquiſſima Clauſtri
 Septa, pique Lares per ſæcula dena coluntur.
 Nulla viatores huc regia ſemita ducit:
 Tempora ſi brumæ, glacialibus aſpera Coris
 Excipias, tunc plaſtra gemunt in marmore duro,
 Et pictæ volitant ſtupefacta per æquora rhedæ.
 Mox ubi ſol rigidâ Neptunum compede ſolvit
 Hybernũ ceſſitque gelu, tunc altera rurfum
 Semita trans ſtagnũ teritur. Via certa ſalutis
 Iſta Boleslao fuerat, dum limina Romæ
 Mente agitat ſecum. Regno, patriaque carentem
 Hæc fortunatas via regia duxit ad oras.
 Maſte Boleslæ! ignotis his ſedibus hære:
 Surge animis, jam portus adeſt, & meta ſalutis,
 Errantem jam ſige pedem, ſint mœnia Clauſtri
 Altera Roma tibi, ſint littus, & ara ſalutis.
 Regia vera via eſt, quæ Reges ducit ad aſtra.
 Et jam poſt montes ſol lumina clauſit, anhelas.
 Extinxitque rotas, parvi trans marmora ponti.
 Tempſa Boleslaus yder, ac ſibi corda peruri
 Igne ſacro ſentit: quantum crescentibus umbris
 Deſicit ipſa dies; tantum mage cura videndi
 Oſſiaci exacuit Regem. Lux omnis olympi
 Eripitur tandem ex oculis, & ſidera lucent.
 Lumine proſequitur tamen & rimatur, in umbris
 Seque videre putat, quod amat. Per littora currit
 Si remo quis clauſtra petat jam nocte profundâ?
 Nemo petit clauſtrum. Vicina mapalia nautæ
 Stramine tecta ſubit, neque fundit ab ore loquelas,
 Nutibus aſt loquitur tantum, digitisque perorat.

Villica

Villica fors parvis vigilans absente marito
 Pulmentum coxit Cereali ex munere natis;
 Lacte cibum niveo, cocto spargensque butyro.
 Est Cereris genus hac patriâ, quod ritè secundam
 Dicere tu possis Cererem; nam messe peractâ
 Mox iterùm curvo tauri junguntur aratro,
 Arvaque sulcantur: sulcato spargitur arvo
 Altera læta Ceres, quæ nullas tollit aristas,
 Sed gracilis quasi repit humi, tamen undique ramos
 Explicat exiles, roseoque cacumine floret.
 Parvula tu virgulta putes nascentia vulgò.
 Tempore sed lapsò, cœli, solisque favore
 (Autumni imprimis si non nocuere pruinae)
 Induitur grano, & Cerealia liba ministrat
 Ista seges, saxoque molæ contrita strepentis
 Pinisur in panem; fiuntque hoc polline pultes
 Agrestùmque dapes variæ: Sartagine tostam
 Nam Cererem excipiunt, cocto sparguntque butyro
 Affunduntque nives lactis. Sit rustica quamvis
 Ista dapum species, sapuit tamen, atque subindè
 Gaudet se stomacho quoque nobiliore locari.
 Tanta soli patrii, & biferæ clementia glebæ est.
 Villica ut ante fores jam pridem ad scamna sedentem
 Observat Regem, blandis mox provocat illum
 Nutibus: Accede, & nobiscum divide coenam
 Quisquis es, hoc etiam sub noctem in stramine dormi,
 Quando ita poscis, ait, tum sese ad pignora vertit:
 Discite pauperibus coenâ succurrere gnati,
 Atque Lare. Hoc mater, pater hoc me sæpe mon-
 nebant,

Ludebam cùm parva domi. Gratissimus æther
 Omnia sorte duplâ, & geminato fœnore reddit.

Sit

Sit nobis angusta domus, sit curta supellex,
 Ostia dum pateant miseris. Ut cætera desint:
 Hoc satis est. Nulli domus hæc obnoxia culpæ
 Dum fuerit, sanctusque pudor pernoctet in illâ,
 Plus satis est. Aurum da nobis astra negârint,
 Non tamen esse pios. Quid si pro paupere cœnâ
 Egelidique haustu laticis cœnacula sternant
 Regia, Nectareosque lacus dent Numina quondam?
 Isthâc spe niti Divinâ voce jubemur.
 Dixit, & invitans Regem: cape ruris, Amice,
 Munera, sustenta vires, longèque profectos
 Instaura, vir chare, pedes: nisi muta fileret
 Lingua, viæ causas nobis narrare juberem,
 Erroresque referre tuos. Intelligo quantum:
 Vestibus his Petri te limina poscere prodis.
 Vade, DEUM pro te, pro meque precare rogatus!
 Ora licet sint muta, preces tamen audiet æther.
 Nunc ede, post riguæ da languida membra quieti.

Contigit ore cibos, viresque refecit agresti
 Rex epulo, atque ubi tota domus sopita quievit,
 Ipse etiam paleis, & stramine membra reponit.
 Commoda tum recolens, & simplicis otia vitæ:
 O solos, inquit secum, vereque beatos
 Agricolas! O quàm parvo solatia constant
 Maxima? quàm nullo sunt illita gaudia fucos?
 Integritas, niveusque pudor, neque fallere docta
 Simplicitas, lucri studium sine fraude merendi,
 Quin & larga manus, licèt absit copia rerum
 Hic posuere Larem. Toto contraria cœlo
 Aulica quàm vita est? tuguri mage pauperis hospes
 Esse velim, & gracilis dormire in vimine junci,
 Quàm mihi lecticas, & regia strata parari.

Auro tecta rigent, gemmisque triclinia Regum,
 Sed simul & turgent vitiis. Sceleratus habendi
 Imperat, ac mores sinceros inquinat ardor.
 Ambitio bullis inflata crepantibus orbes
 Spe vorat insanâ, neque Regnum sufficit unum:
 Vi, ferro, flammâ terræ poscuntur & undæ
 Juraque bellorum, & causæ nectuntur inanes.
 Ruri habitat tranquilla quies, secunda tumultus,
 Divitiis contenta suis: non classica miles
 Intonat, & rauco crepuerunt cornua cantu.
 Quisque suum tauris patrium proscindit agellum:
 Rumpitur invidiâ nemo, neque tendere fines,
 Aut vicina placet sibi subdere jugera bello.
 Pax, & sancta fides habitant sub paupere tecto.
 Quodque ego mirari non desino, sobria mensa
 Sit licet, invitant tamen, ac ad prandia cogunt.
 Arcemus portis inopes, aditumque negamus:
 Ad sua tecta vocant isti, gaudentque malorum
 Effigiem in miseris propriamque, suamque tueri.
 Redde piis DEUS, & cœlo benefacta repende!

Talia commemorans dulci lassata sopore
 Lumina conclusit, cœpitque in stamine duro
 Mollior esse quies, quam quæ regalibus aulis
 Olim inter citharas, vocumque sonora duella
 Invitata fuit. Cygnæo vellere fessis
 Haud opus, excipiunt strato quocunque quietem.
 Ecce autem seræ sub nigra silentia noctis
 Umbra Stanislai cœlo delabitur alto,
 Non obscura tamen, vultum neque tristis ut olim,
 Sed faciem conspersa rosis, ridensque, favensque,
 Rex ubi Pontificem coram sibi sentit adesse,
 Excutitur somno, gelidus pavor ossa pererrat,

Hirta

Hirta tremore coma est, & adhæret lingua palato.
Ast trepidum dictis Præsul compellat amicis :
Parce metu variis regionum erroribus acte
Exilique tui, Fili charissime, finem
Hunc specta : externo non ut prius orbe vagaris,
Littora nec peregrina premis; favet hospita tellus
Ista tibi, & natale solum est. His sedibus hære,
Ostiacum sit Roma tibi. Sic maximus æther
Imperat: Interpreter mandati nubibus adsum.
Nunc age, quid cœlum tecum velit insuper, audi:
Quæ trans stagna lacûs hesternò vespere Templa
Proxima vidisti, roseæ ad Pallantidis ortum
Rex maturus adi, & Matri dic ore salutem
Partheniæ, cuius delubra dicantur honori.
Necpete sollicitus quis te per cœrula veçtet:
Invenies cymbam, stantemque in littore nautam.
Postquam contigeris formosæ Virginis ædem
Tum veniam exora scelerum, votisque fatiga
Si miserata reum, & sua jam delicta fatentem
Lumine dignetur, si te velit esse suorum
De grege: nec dubita, donabere Virginis almo
Lumine, teque reum voti volet illa suorum
In numero. Duplica mox votum, et concipe tecum:
Hæc, quæ pauca tibi superabunt tempora vitæ
Istius obsequiis jura te addicere claustrî
Vivereque ignotus pauperque his sedibus opta.
Desere tum sanctos post edita vota penates,
Et fora per claustrî gressum circumfer ubique
Mutus, & elinguis: dextris quin gestibus aude
Exorare stipem: sed jam non desere Claustrum.
Illius in medio cernes de marmore fontem,
Venam jugis aquæ nemorosi ex vertice Tauri

Bis centum duxere tubi, bibulique canales,
 Quos modo jam labor est senio reparare cavatos.
 Tu gnavam conjunge operam, nec parce labori,
 Ceu pretio conducta foret tibi dextra, placebit
 Obsequiosa manus, rebusque intenta gerendis;
 Quo gladios olim, nunc sarcula stringe lacerto.
 Sedulitate proba te cunctis, nutibus ipsum
 Hoc etiam eloquere, & manibus da signa, miserti
 Ignotum Monachi excipient, opibusque juvabunt.
 Namque memor Benedictus erit, quæ templa Mo-
 gilaæ

Struxeris in Regno, & recolet, gratesque rependet.
 Quin & clam gnatosque suos sociosque monebit
 Festini referent portas, gremioque, sinuque
 Excipiant nulli quamvis sis cognitus hospes.
 Deplorata salus fuerat tua: Numinis iras
 Placavit mecum precibus Benedictus: Olympo
 Ille alto lapsus te Rex solabitur ægrum.
 Jamque vale, & primâ, quæ dixi, luce faceffe!

Vanuit his Præsul dictis, Sub luminis ortum
 Limina Rex tugurî linquit, parvosque Penates.
 Invenit & cymbam, stantemque in littore nautam;
 Complaudensque manus geminas, signisque pero-
 rans

Vectari trans stagna rogat. Frenare nigrantes
 Jam discit remo fluctus, qui splendida nuper
 Sceptra manu tenuit, Reges domuitque superbos.
 Ille Triumphator, terræ metus ille marisque
 Cærule terga secat, factus de Principe remex.
 Maeste Boleslae! Oceani per tergora parvi
 Hæc Argô volita: Sic itur ad astra per undas.

Ora-

Oratio Boleslai ad B. V. Mariam.

COntigerat, quâ cursus erat, Rex denique portum.

Exscenditque rate; in bibulâ fundatur arenâ
Trabs cava. Templâ petit quam primûm incognitus
hospes,

Virgineam salvere jubet, fufusque per aram
Fervidus exorat mille inter vota Parentem:
Erumpit lacrymans: O nullâ æquanda Virago
Laude fatis, sacrâ quæ quondam fertilis aurâ
Numinis affatu, tactusque ignara virilis
Nixa DEUM es. Fractis ades o! spes unica rebus!
Unica tu Virgo es portus, litusque natantûm
Perfugiumque reis. Heu! quot jam quassa procellis
Et jactata Votis nutantia vela protervi
Hauissent fluctus, nisi tu cynosûra, Pharusque
Diva fores: Tu stella sali, tua dextera nunquam
Æquore in hoc mundi nantes frustrata fefellit.
Imploro miser, & tuâ supplex Numina posco!
O tu fœmineos inter lectissimâ cœtus
Partheniosque choros! O quæ tibi forma, decusque!
Casta pruina tegit frontem; sanguisque rosarum
Accendit tibi Virgo genas, tu purior ipsis
Mentibus ætheriis; ad te supremus anhelat
Spiritus iste meus, languetque, & deficit omnis.
O Domina, o mea spes, o anchora sola salutis!
Aureus ille tuis qui busio pendet ab ulnis,
Ah! si respiciat flentem, & sua lumina flectat!
Nutibus ah! puerum invita, potes omnia Mater!
Sic ait illacrymans, neque spe se pascit inani:
Namque (fide majus) manifesto lumine Regem
Verbe-

Verberat, & flentem Virgo conversa tuetur.
 Illius exemplo geminam simul aureus infans
 Intentare aciem, blandosque videtur ocellos
 Torquere in flentem. Rex territus ore gelatur
 Virginis aspectu, trifido quasi tactus ab igni,
 Et migrat in marmor totus, rapiturque sepultis
 Sensibus à semet: rerum, & mundi immemor hæret
 Extincto similis. Requierunt murmura venæ,
 Frigore torpescunt oculi, color ora genasque
 Delerit, & furdô luctantia gutture verba
 Obsupuere gelû. Ad superos mens avolat omnis
 Et quid agat posthac, secretis tractat in altris.
 Sedibus æthereis media inter talia Divi
 Excipiunt Regem: Genitor Casimirus, & altis
 Missus heri tenebris, lituo radiante, mitraque
 Conspicuis Præsul, qui cœlo jussa ferebat.
 It comes, & multo gemmarum lumine fulget
 Præsule cum Sancto, Senior Benedictus: hic olim
 Antra puer petiit jam plenus Numinis haustu,
 Occiduumque sacris fundavit legibus orbem,
 Infernos domuitque Deos, fregitque profundî
 Sceptra Jovis, rutilamque viam sibi fecit olympo.
 Illum & Reginæ, Regesque, Ducesque secuti
 Desilière throno, strepitumque, forumque perosi
 Dulcia privatæ libarunt gaudia vitæ.
 O Nemus, ergò aliquid tibi præ Regalibus aulis
 Majus inest, & se doluerunt marmora sperni?

Accedunt alii superâ regione recepti
 Et Regem erudiunt, quos quondam carcere, ferro
 Sustulit é medio. Jam sit pietatis imago
 Quem prius horrebant immiti fronte Tyrannum.
 Quâ sint irati pacandæ Numinis iræ

H

Lege

Lege docent, septisque monent persistere clauſtri,
 Et fixo durare gradu. Liventia ſletu
 Lumina ſuſtollat cœlo, præcordia pugnis
 Tundat, & armatis in ſe ſævire flagellis,
 Inſomnesque velit plorando ducere noctes.
 Talibus aggreſſa monitis ſua crimina ſentem
 Cœlicolæ mulcent blandis, & mollia duris
 Adjiciunt: revocare animos, ægrumque timorem
 Mittere corde jubent, certæ promiſſaque firmant
 Spe veniæ: Nulli non exorabile Numen,
 Seria dum, nec ſera trahat ſuſpiria corde.
 Lenibus alloquiis Rex pollicitisque revixit,
 Immemor ipſe ſui totâ qui mente jacebat.
 Jam redit ergò color, redeunt in corpore vires,
 Vivacesque micant oculi: mox duplici voto
 Se ſtringit, purgatque fidem, clauſtrique perenne
 Jurat in obſequium. Sacras tum deſerit Ædes,
 Cœnobii luſtratque forum, fontique propinquat
 Marmoreo, patiens operum, & perſerre labores
 Jam docilis: Simul ac agreſtia corripit arma
 Et ſolus tellure levat, ſtringitque lacertis
 Fortibus ingentem riguo de fonte canalem.
 Quamque viri dubitent quatuor, molem unicuſ
 aufert.

Mox aliam ille trabem multo cōamine limo
 Eruit atque omni ſua brachia ſtringit opum vi.
 Prorumpunt, ſalſæque fluunt per tempora guttæ.
 Scitantur famuli, & ſervorum tempore ab omni
 Deſidioſa cohors, patriamque, genusque requirunt
 Atque viæ cauſas. Stupet ille, orisque loquelam
 Diſſimulat, quin & ſpectacula mimica prodit:
 Et manibus videas dextris, pedibusque loquentem.
 Mox

Mox aliquis: Romana petit si limina, linguis
 Ilte perorabit centum, plateasque per urbis
 Mugiet, & digitis causas orabit, hiantis
 Gloria prima fori. Si tantum gutture posset
 Alter, ait, gemini quantum valuere lacerti;
 Dicere vix dubitem Ciceronem hac veste latere
 Abscondique nigro facundum rhetora sacco.
 Mox alius: Claustri vix iste silentia rumpet,
 Sed neque vivet iners; humeris nam pondera tollet
 Herculeis, & ligna feret, lancesque lavabit,
 Purgabit scalas, horto mala germina vellet,
 Et lolium infelix. Media inter talia claustrī
 Antistes Senior, sero jam frigidus ævo
 Improvisus adest. Huic olim ex æthere sphaeras,
 Quas neque crystallum, vitrum neque dicere possis,
 Tres misit Regina poli. Res acta referri
 Orbe quidem toto, & memorari in sæcula digna est.
 Hic sacer Antistes Wernerī nomina gessit.
 Claustri sæpe fores capitis languoribus ægri
 Pulsabant precibus, nec erat medicina levandis
 Febribus ulla satis. Præsul Genitricis ad Aram
 Partheniæ accedit, Nabathæi nubila thuris
 Fumat, & o Mater! squalentia corpora morbis
 Fusa vides circum, neque prosunt philtromedentum:
 Te Medicam imploro, morborum extinguere pestes
 Mille potes, nullas pepulit quas arte Machaon.
 Post hæc vota globi (dictu mirabile!) terni
 Æthere delapsi media cernuntur in ara.
 Materies illis concretæ concolor undæ,
 Purior & vitro, & crystallo purior omni.
 Lucida nunc quoties agris auferre colorem
 Intentat macies, toties ad munera Divæ

Accelerant Matris, tanguntque salubribus artus,
 Et sua membra globis. Virtus impressa fatetur
 Præsentem Medicam: pestem domat illa, luemque;
 Vitalisque reddit venis fugientibus aura.
 At pius antistes peregrinâ veste latentem
 Dum pridem observat nunquam quem viderat ante
 Diligit, & tacito sentit sibi corda moveri
 Affectu in Regem: Non te dimittere claustro
 Est animus, licet ipse velis. Placet apta labori
 Dextera: sunt ventres servi quos educo, pigri
 Nec sudant, nisi quando vorant. Tu quisquis es hospes
 Ædibus his habita nostris. En angulus horto
 Finitimus (simul ac digito contermina monstrat
 Tecta casæ exiguæ) si cœlum Aquilonibus atris
 Ingruat, haud dubita, melius te limen habebit.
 Nunc parvo succede Lari. Rex Præsulis almi
 Volvitur ante pedes, lacrymis gratesque rependit.

*Miesco filius Boleslai amissum plorat Patrem, &
 primis Astronomiæ clementis animum
 solatur.*

Postquam Pannoniæ fines, & regia liquit
 Tecta Boleslaus, deceptum errore viarum
 Fama volat cessisse feris in pabula Regem.
 Ast alii in proprium dentes acuisse molossos,
 Moribus, & rabidis Dominum laniasse ferebant.
 Hem novus Actæon, avidis hem præda molossis!
 Sunt etiam (audacis tanta est fiducia linguæ)
 Qui ferro, dextraque suâ cecidisse recensent.
 Quis tenero sensus cum percipit ista Miesco?
 Concidit ergo Parens? proprioque miserrimus ense
 Concidit? O solâ vulnus medicabile morte!

Ergo

Ergo superstes ego, quoties mihi fata recurrunt
Qui moriar, siamque Patris de funere funus?
Cur mihi, cur Genitor non ferrum in pectus adegit,
Et prior hanc animam pallentes misit ad umbras?
Mœsta dies totos functi genitoris imago
Occursat, longæque extendit tædia noctis.
Num tamen his demens rumoribus omnia credo?
Decipit, ac vanis veluti sub nocte figuris
Morpheus illudit, sic omnis pejor eundo
Fit Fama, & falsis onerat terroribus aures.
Talia Rex Genitor nunquam mihi verba locutus,
Dira infanda nimis: male faustum abrumpere lucem
Ceu ferro velit, & veniam desperet olympi.
Quin inemini occultos gemitus misisse dolentem
Atque ubi solus erat lacrymas fudisse calentes.
Temporis heu quoties spatium furatus amicis
Obscurus latuit, dixitque precantia verba?
O quoties velut in somnis oblata videret
Se petere ingentis narrabat mœnia Romæ,
Amplecti geminasque Petri, quas nescio claves,
Hoc lacrymas inter mihi commemorare solebat.
Jam sibi purpureos Regi fore dixit amictus
Et Procerum pompam, peteret si tecta Quirini:
Nudus opum, agresti contactus membra lacernâ
Jam sine me gressum simulabat tollere furtim:
Meque jubet salvere dolens, dudumque valere.
His fuit implexis verborum ambagibus usus,
Nec patuere doli, nam multa locutus apertè,
Dictaque mox nebulis iterum circumdedit atris.
Hei mihi! tam præsens ceu nunc mens ista fuisset,
Hæsissemque comes lateri, non regia tecta
Me sine deseruisset enim, non ille profundis

Vallibus erraret, silvisque, & montibus exul.
 O Pater! o fixum semper mihi pectore vulnus:
 Ista gemens secum plorabat sæpe Miesco
 Non epulæ, festique chori, citharæque sonoræ
 Oblectant acri juvenem mœrore jacentem.
 Regali Astrologus tunc vixerat hospes in aula
 Ætheris interpres magni: nam cæde peractâ
 Duxerat hunc secum profugus, natiq̃ue Magistrum
 Esse Boleslaus voluit: neque sidera tantum
 Maximus ingenio pervalerat iste Magister:
 At simul & Leges Regnorum, & jura Regentum
 Multus in Historiâ lustravit mente capaci:
 Atque domi erudit te primum parve Miesco.
 Astrologus patriâ de gente Copernicus hausit
 Nomen, & ex illo post lapsa Copernicus alter
 Sæcula prognatus veteris systemata mundi
 Doctior invertit, docuitque quiescere solem
 In centro, terramque pigram per signa moveri.
 Ista mathematicis non expugnabilis armis
 Et nova, non paucis sententia floret Athenis.
 Regius Astrologum scitatur sæpe Miesco
 Sicubi deliteat Genitor, quo terra recessu
 Abscondat profugum, Senior si discat ab astris?
 Regnorum clades, & Regum funera, dixit,
 Proditis Astrologi, quin & quæ silva latebram
 Præbeat extorri possis mihi dicere Regi.
 Verte Senex, o! verte tuam doctissime Sphæram,
 Vertere nec cessa, dum quæ sint regia fata
 Edifcas, reseresque tuo præceptor Alumno.
 Vivat adhuc Genitor meus, an jam cesserit umbris?
 Ista quidem juvenis: redditque Copernicus illi:
 Falleris ô nimium, & te decipis ipse Miesco,

Certior

Certior ex stellis, & vano themate cœli
 Fata Patris si nosse velis. Vanissimus augur
 Ista foro in medio forsan tibi dicere possit,
 Non ego: Mendacis sunt hæc deliria vulgi.
 Vivit, & hac lucis mortali vescitur aurâ
 Ille tuus Genitor, vivax idea Miesco
 Si Patriæ virtutis eris: si sceptrâ, thronumque
 Conscendes, Regisque premes vestigia tanti.
 Omnia magnanimus Genitor quæ fortia gessit
 Filius, & hæres si quondam imitabere solers.
 Ista quidem Astrologus: respondit regius hæres:
 Ast mihi deserto Regni spes excidit omnis
 Nam Patruus jam sceptrâ tenet meus, atque Polonis
 Imperat. Hanc fixum est privato ducere vitam
 Curarum vacuum. Spes, & Fortuna valete!
 Vel certe hanc tristem Fortunam corrige tempus!
 Vita mihi eligitur cœlestibus hospita curis
 Sideribusque affixa Poli: sic tædia fallam,
 Solaborque graves Patrio de funere luctus.
 Illius o quamvis nunquam miserabile fatum
 Excidet, aut Genitor labetur pectore totus.
 Jam me Tyronem super astra, Copernice, duces
 Errantesque Deos septem monstrabis aperto
 Æthere fraterno cur palleat igne Selene,
 Stigmata cur maculasque gerat? cur Arcades
 urse

Vicinæque faces nolint se tingere ponto?
 Mox etiam ardentis, rapidæque incendia flammæ
 Æquoreumque gelu, motumque agitabilis auræ,
 Atque pigræ in centro mihi dices otia terræ.
 Denique quod superest, his me solabere tristem
 Ex nunc privatæ sectantem commoda vitæ.

Dixerat hæc juvenis. Panchæi solis ad ortum
 Musei Astrologus magni penetralia pandit:
 Hic grandes terræque globi, Cœlique profundi,
 Orbibus innexi, & faciles volvi atque revolvi.
 Terrarum inscripti tractus, Europæ, Asiæque,
 Et Lybiæ: sed quarta deest pars infera mundi,
 Cognita quæ nostris est nuper America nautis.
 Sphæra meris constans ex orbibus insuper illic
 Conspectienda fuit: medios percurrerat orbes
 Pertica subtilis, mundi quæ dicitur axis.
 In centro globulus, qui terræ immane rotundum
 Exhibet: at sphæram quæ pertica transit utrinque
 Illa Polos monstrat geminos: Antarticus infra,
 Arcticus est supra: glaciali nomen ab Arcto
 Sumpsit uterque Polus, quos circum signifer æther
 Inter bis denas, & quatuor ambulat horas;
 Atque diem cursu, noctemque absolvit opacam.
 Nam velut in plastro circum rota volvitur axim,
 Sic quoque stellarum per eos se circumat agmen.

Mox hujus constant textum admirabile sphæræ
 Æquator, tropicusque capri, cancrique minacis:
 Illos Zodiacus tandem curvamine stringit
 Obliquo variis pictus post terga figuris.
 Accedunt alii Graiâ quos voce Coluros
 Dicimus: Hi quatuor dant puncta volubilis anni,
 Atque docent, inundo quo primum tempore currant
 Ver, Æstas, Autumnus, Hiems. Hæc machina
 Sphæræ est.

Prima tuæ sint hæc elementa, Copernicus inquit,
 Artis Sidereæ: jam mentem adverte Miesco:
 Sese inter nexos, insertosque orbibus orbes
 Et globulum in medio, quasi pendeat aëre liber,
 Exi-

Exiguum spectas, globulus tibi denotat iste
Telluris sphaeram ingentem, molemque stupendam:
Pertica quæ mediæ dispescit corpora sphaeræ,
Immotus mundi vertex, axisque vocatur.
Nam circa hunc axem stellarum exercitus omnis
Vertitur, & rapti describit tempora motûs.
Sunt septem Errones Saturnus, Jupiter, Hermes,
Sol, Mars, Luna, Venus. (Graii dixere planetas)
Hi præter rapti celerata volumina motûs
Cursum exercent propriis per inania se se
In latus, atque suæ jam statione propinqui,
Jam procul à nostrâ Cœli regione vagantur.
Sic tamen errantes gnavâ compescimus arte:
Metimur spatium ex umbris, quo quisque recedit,
Atque ubi jam relegit gressum, cessatque vagari
Hic radio in sphaerâ curvum describimus arcum,
Et mox Versorem hunc arcum, Tropicumque vo-
camus.

Nemo Planetarum Tropicos proficiscitur ultra:
Herculis extremas hos dixeris esse columnas,
Postquam orbem exhaustit monstis, monumenta
triumphi

Gadibus & posuit, bis sex subiitque labores.
Icunque Miesco vides Tropicus quid præstet uterque
In sphaerâ: ex septem nam quantum quisque planetis
Deviet, erroris poteris deprendere metam.
Nos armillari in sphaerâ quos ponimus orbes,
Terrestris quoque sphaera tenet, nam corpora terræ
Cum fluviis quoties, pelagique virentibus undis
Pingimus in mappâ, toties hos addimus arcus.

Sic geminique Poli, tropicique, parisque diei
Arbiter Æquator sphaerâ cernuntur in omni:

H s

Parva-

Parvae respondent magnis, ingentia summis.
 Quin humili in terrâ Phœbeæ effingere cursum
 Lampadis, & motum per bis sex signa licebit.
 Accipe non magnam, lævemque Miesco tabellam
 Et super hanc orbem radio describe rotundum,
 Quem scinde in partes viginti, & quatuor æquas:
 Orbis tum centro divisi gnomona rectum
 Fige memor, planamque leva, cœloque tabellam
 Erige, quot gradibus sub quo tunc exigis ævum
 Se levat Æquator, Phœboque expone tabellam.
 Ecce tibi gnomon projectâ ferreus umbrâ
 Sinceram ostendet, cœlo quæ labitur horam.
 Quippe Æquatorem, per quem sol currit anhelus:
 In tabulâ effigiat pictus tibi circulus istâ:
 Ferreus ast gnomon rectam qui projicit umbram,
 Axis obit munus, circa quem volvitur æther.

Nunc te, (sed verbis liceat rudioribus uti
 Atque aliquid veteris metro tentare Lucreti)
 Omnibus ex muris, declinent quomodocunque,
 Seu Boream spectent, atris seu nubibus Austrum
 Hora sit in Cœlo quota noscere posse docebo:
 Firmiter in muro figatur ferreus index.
 Nulla tibi lex sit, vel regnla quomodo figas.
 Post ubi sol radiis murum peritringit, habeto
 Ante manus quodcunque aliud, quod tunc tibi dicat
 Horam germanam solis doctum instrumentum:
 Annulus esse potest, vel mobilis axe Cylinder,
 Sive Quadrans, aliudve. Horam si quando docebit
 Hoc Instrumentum, dictum mox inspice murum:
 Hora sit exemplo tunc sexta, ubi desinet umbra
 Gnomonis in muro, fac punctum, & scribe fluentis
 Sub puncto numerum sextæ, sic septima puncto,

Sic

Sic octava tibi & nona notabitur hora,
 Et reliquæ. Lapsum post mensem sole micante
 Rursus adi murum solers, & disce fluentem
 Ex instrumento, veluti tibi diximus, horam.
 Sexta sit exemplo rursum tunc hora, supremam
 Mox umbram in muro quam projicit æreus index,
 Puncto aliquo signa, nam alibi tunc desinet umbra,
 Atque horæ numerum subscribes denuò sextæ;
 Septima sic, octava, & nona notabitur hora,
 Et reliquæ. Numero sibi respondentia puncta
 Rectis connectes radiis: ubi scilicet ante
 Punctum signasti sextæ, noviterque repertæ
 Punctum iterum sextæ fecisti: isthæc duo puncta
 Linea fac jungat rectissima. De tibi sextâ
 Quæ dixi, reliquis quoque de currentibus horis
 Dicta puta. Demum numeros appinge perrennes
 Horarum: Murus cum cœlo fœdus habebit
 Ferreus & gnomon dicet per sæcula tempus.

Hæc super in zonas magnum dispecimus orbem.
 Arctoo vicina Polo stat prima, rigetque
 Frigore marmoreo, simul ac Antartica torpet
 Zona perusta gelu: mediam sol vertice toto
 Tangit, & ob nimium vix est habitabilis æstus.
 Sunt geminæ has inter moderato frigore zonæ
 Temperie æterna, & miti regione locatæ.
 Altera quæ Boreæ vicina est, arctica priscum
 Nomen habet, nos hac sub Zonâ degimus ævum.
 Altera nimbiferos Antartica respicit Austros,
 Culta parum priscis, & solo nomine nota.
 Hæ zonæ, quarum mappis est maximus usus,
 Europæ, atque Asiæ gestant, Lybiæque nigrantis
 Regna sinu. Niveam vexit per cærulea nympham
 Jupiter

Jupiter Europam, & Cretæis appulit oris:
 Inde ea pars mundi traxit de virgine nomen.
 Ast Asiam Oceanus genuit pater, illa Promethei
 Japetidis fuit alma parens, furatus ab astris
 Qui flammam luteos animavit lumine truncos.
 Africa Maurorum male culta, & inhospita tellus
 Occasu Atlantem, Nilum prospectat ab ortu:
 Illius humano nequeunt mansuescere cultu
 Effrenes populi, rarissima mœnia condunt,
 Inque solent plaustris errantem ducere vitam:
 Carnibus humanis cœnant, atroque cruore.

Sic ubi terraquei divisa est machina mundi,
 Hæc eadem in tractus, & Regna secatur, & urbes
 Ista minora tamen facies nunc missa Miesco,
 Prima rudimenta, & sphæræ elementa rotundæ
 Discere contentus: nam quondam hausisse legendo
 Cætera sufficiet, chartis si dummodo mentem
 Intendas memorem: Regna urbes, oppida disces.
 Nunc est ire animus tecum meteora per alta,
 Quid rutilum fulmen, quid venti, & saxeæ grando?
 Frigore sub scopuli fulvum quæ flamma metallum
 Excoquat? Undarum Neræus cur monte tumescat,
 Luna Polo dum plena micat. Post plurima dicam,
 Herculeum magneta tibi, cœcamque crtenam,
 Quâ sibi conjungit durum, sua pabula, ferrum:
 Nec non ursinas se quomodo vertat ad arces?
 His ægrum curis animum solare Miesco,
 Amisique leva nimis invida fata Parentis.

BOLESLAIDOS

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

Hic Liber complectitur residuum

Libri prioris. Boleslaus post severam pœnitentiam

Divorum Cœlitum præsentia recreatus humanis

excedit, & humatur Ossiaci.

Ignis, & unda rapax, levis aura, pigerrima tellus
Semina sunt quatuor, quibus hic componitur orbis.

Carmine quem mulcent volucres. agitabilis aër
Regna tenet tria, terna rotat regalia sceptrâ.
Infima prima plaga est, humili contermina terræ:
Vescimur hac âura, lucem bibimusque caducam,
Ducimus & vitam, vitamque reducimur haustû
Illius. Hæc pigræ, jam dixi, proxima terræ,
Infima nomen habet, nec enim aurea vertice tangit
Sidera, sed montes vix se sustollit ad altos,
Et nisû se tanta levat, Titania quantum
Spicula telluri semiustæ impacta resultant.
Ast ubi non resilit Phœbeæ lampadis ardor
Et calor emoritur vapidâ tellure retortus:
Altera mox regio, natû gelidissima sumpsit
Principium, mediam veteres dixêre, creandis

Cœli

Coeli prodigiis fuit hæc aptissima semper.
Tertia suprema est auræ provincia, sceptrum
Hic regale tenet puro conterminus igni
Finitimusque faci solis liquidissimus aër.

Quando suprema calet phœbo propiore perusta,
Infima quando calet regio, cur frigore torpet
Quæ media est, dicas? Nunc mentem adverte Miesco.

Omnis ab ingenio Naturæ est humidus aër,
Hinc amat obnixè, & sitiens quasi spongia potat
Quidquid aquam, spumamque sapit. Cratera Deo-
rum

Se siccare putat, pigros crassosque vapores,
Si terrâ levet, aut olidâ quâcunque lacunâ.
Postquam aciem ingentem, magnumque examen
aquarum

Ebibit, extinxitque sitim, nituntur in altum
Quas potavit aquas: rutili nam spicula solis
Dum feriunt terras, terrisque impacta resultant
Inferiore vetant undas regione morari.
Ergò plagam ad mediam grex truditur iste vaporum
Quæ plaga nec recto nimium, nec sole reflexo
Ferveat, immitem sed frigore temperet æstum
Mox vapor hac mediâ Cœli regione receptus
Crescit in immensum, semper crescentibus undis,
Inficit & totum peregrino frigore cœlum.
Frigoris hæc causa est: media quod in aëris ora
Stringit cuncta gelu, nubesque, & fulmina gignit.
Scilicet has vires dedit antiperistasis illi:
Cum sic obseffo pateat fuga nulla, nec infra
Hic vapor elabi queat, aut evadere sursum
Multa animo volvit, curisque ingentibus ægram
Excruciat mentem. Sursum se tollere tentet!

Ipsa

Ipsa nocet gravitas, solisque repellitur igni:
 Poscat iners iterum telluris viscera Matris?
 Tela percussi trudent, sursumque repellunt
 Tythoni miserum. Mediis sic hæret in auris:
 Una salus partes glomerare, & cogere in arctum
 Dum sese in pluvias, & bruta tonitrua vertant.
 Jupiter armato, jam quomodo lumine nimbos
 Dividat, ac telo nodosæ robora quercûs,
 Et montes, turresque petat, tibi carmine promam.
 Aëre scis medio glomerari mille vapores,
 Frigore qui septi se spissa in nubila cogunt.
 Non tamen hi liquidas soli luctantur in arces
 Sed concreta nitro, & graveolentia sulphure tetro
 Ad Superos terrena vehunt corpuscula secum
 Atque ea compingunt, clauduntque in nubibus atris.
 Hinc quoties feriunt terras Jovis arma, stygisque
 Ima petunt, toties late loca sulphure fumant.
 Halitus ascendit siccus cum sulphure in altum
 Accendi facilis; nubique includitur idem:
 Ipsa autem nubes, glaciali frigore sulphur
 Dat circum, nodisque ligat; mox halitus omnes
 Colligit obsessus vires, sulphurque propinquum
 Excitat in flammæ, concreta repagula nubis
 Frigore marmoreo obsistunt, sed fortior ignis
 Perrumpit tandem gelidi durissima claustrî
 Marmora cum tonitrû, Coelique ruente tumultu.
 Ista triumphalis vox est, Pœana canentis
 Nubila, qui rumpit, ferrataque claustra, vaporis.
 Haud aliter videas, aut chare Mieso videbis
 Exilio ut rediit, Genitor si fulminat armis
 Obsessam ante urbem: vallo, aggere, milite, fossis
 Omnia cinguntur; portus, aditusque corona

Undi-

Undique clausa tenet; jam non datur exitus ulli.
 Illi intus pavidī nequicquam circumspiciunt
 Auxilia, & spes nulla fugæ est: stant turibus altis.
 Fixum est, atque ratum certæ succumbere mortī.
 Fit via vi tandem, murisque erumpit apertis
 Lecta manus juvenum: ferro hi grassantur, & hostes
 Marte novo aggressi contundunt quosque timebant,
 Obsidione premunt. Sic certant frigora cœlo
 Sic obsessa ruunt, & sulphur, & ignis in arma,
 Obscuraque cient horrendum in nube duellum.

Quidquid in hoc mundo penetrabile frigus adurit,
 Illius adstringit latera, innodatque catenis.
 Immodicus contra calor omnia corpora solvit,
 Raraque membra facit. Coeunt sic fluminis undæ
 In glaciem, durum quasi sint à frigore marmor:
 Vere novo solis glacies percussa calore
 Solvitur & liquidas iterum laxatur in undas.
 Sic gelido intentat sulphur fera bella vaporī,
 Duraque terribili perumpit claustra fragore.

Quin etiam æstivo tellus dum sole calefcit
 Halitus assurgit purissimus, atque resectis
 Quæ sunt crassa nimis, cœlo minus apta levare
 Ipse Triumphator caput inter nubila condit,
 Supremaque capit cœli regione quietem.
 Halitus hic veluti spirans à funere tæda
 Functa recens, fumat, mox vicinissimus igni
 Et levis, & siccus flammæ quoque concipit idem
 Proximus Ucalegon, meteoraque flammea gignit.
 Nam præter fulmen varias sortita figuras
 Hæc meteora ignis, vario quoque nomine gaudent.
 Cauma, Draco volitans, capra saltans, pulcra La-
 cœna

Troja-

Trojani causa excidii, tristissima nautis
 Pauca tibi super hoc referam (favet hora) Miesco.
 Cavma Polum latè gressu celerante pererrat
 Ceu stipulus pastor flavo succendat in arvo:
 Trabs trabis in morem tractu secat æthera longo
 Occasumque, ortumque videt: Si recta nitescit
 Lancea nomen habet, quondamq; columna vo-
 catur.

Protendit longam maculis fulgentibus alvum
 Qui volat axe draco, scintillat lumine venter
 Igneus extremæ gracilescunt Syrmata caudæ:
 Invisum semper pueris, & matribus omen.
 Æquora per Coeli saltat capra vellere crispo
 Circuit, & nitidis radiantia sidera gyris.
 Rarius ista tamen meteora videntur in altis.
 Cernimus interdum stellas velut æthere lapsas,
 Lucentem secuisse fugam sub nocte serenâ:
 Astra Polo collapsa putat rude vulgus, & errat.
 Halitus est, sursum qui nititur, atque repulsus
 Frigore ab ærio resilit, rimamque micantem
 Æthere describit medioque extinguitur axe.

Halitus est alter, lambens qui dicitur ignis,
 Materies viscosa, pilis, & crinibus hærens
 Quadrupedum affrictu celeres animatur in ignes,
 Undique dissiliunt scintillæ. Hic pectine solo
 Arma capit quondam, viresque acquirit eundo
 Halitus: in tenebris pexos ardere capillos
 Quippe vident multi, flammamque emittere luras
 Hirsutas quas ungue fricant sub tempora noctis.
 Muribus infensus si contra vellera pellis
 Acriter ælurus mulcetur, proflit ignis,
 Ceu filicum tentes scintillam extundere venis.

Flamma parum sapiens fatuam quam nomine dicunt
 Nocte volat furcas, & cœmeteria circum:
 Materies illa viscosa, & pinguis opacæ
 Noctis inardescit tenebris; nam frigidus aër
 Circumstans igni partes intendit amicas.
 Innatat hæc auræ quasi piscis in æquore, flamma
 Illius & motu levis, in latus omne movetur:
 Si sequeris, fugit illa: fugis? tibi proxima lucet,
 Et tua terga premit. Pigrâ quia nata palude est,
 Currentem ignavas mendax deducit ad undas,
 Ulvososque lacus, sub aquis ubi nocte coaxant,
 Atque paludicolæ recitant mala carmina ranæ.
 Seria multa dedi, nunc audi læta Miesco:
 Novi ego, qui serâ bene potus nocte rediret:
 Hic similem in tenebris quasi sit laterna micantem
 Contuitus flammam: Grates tibi Jupiter! inquit,
 His mihi qui densis vis lumen adesse tenebris.
 Ista meæ est Ariadna viâ. Contingere limen
 Ebrius haud poteram: certum super omnia carpo
 Denique nunc gressum. Quondam puto duxerat ista
 Numinis ad cunas Nabathæos stella Tyrannos.
 Sic fatus sequitur mendacis lumina flammæ;
 Dumque viam ingreditur piceâ caligine septam
 Stagna palustris aquæ tandem, cœnumque subintrat
 Foetentis lymphæ: limo perhæret uterque:
 Luctatur, neque sustis erat, neque pertica: clamat!
 Omnia muta silent. Virides in gurgite ranæ
 Excitæ somno, veterem de more querelam
 Ingeminant, plauduntque novus quod venerit hospes
 In sua Regna, novo lacerari dignus Jambo.
 Lucida, fæda, loquax, nigra, squallida, rancida pubes
 Excorianda quidem, & verubus figenda! quid, inquit,
 Obstre-

Obstrepis, & carmen maledictum rauca recantas?
Plaudere tu nostris turpissima casibus audes?
Sic me ventriloquæ sub aquâ luctante cachinnos
Tollitis, atque virum probris laceratis honestum?
Vos ego. Sed limo præstat me tollere turpi,
Atque putres pedibus geminis auferre catenas.
Hæc ubi dicta, manus in aquis huc tendit, & illuc
Si modo quid prensset, si querni robora trunci,
Si tabulam aut remum veterem, tonsamq; natantem.
Occurrit tandem truncatus ab arbore ramus
Arripit hunc, omnique diu nixus manuum vi
Ranigenis emergit aquis, pes liber uterque
Ambulat, ast ocreæ limo mansere tenaci
Ac querulis spoliū ranis, & præda fuere.
Sic fatui ludunt ignes, fessusque viator
Præcipites saltus, & inhospita tesqua pererrat,
Hac flammâ monstrante viam: sæpe alta latronum
Et corvis crocitata nigris infamia monstrat
Robora, quæis laqueo fures tolluntur in altum:
Sæpe sepulchrales, ubi foeda cadavera, fossas
Flamma volat circum, piscinas sæpè lacusque
Permeat, ac quærit vitæ sibi pabula dulcis
Pinguibus in stagnis, ubi prima exordia sumpsit:
Sic natale solum recreat dulcedine cunctos.

Nec mare velivolum caret ignibus, inque pro-
fundis

Fluctibus errantes cernunt vaga sidera nautæ;
Tempore quo micuere Poli, quo fulmina torquet
Iuppiter, & ventis furit intractabile cælum.
Vectores trepidi, & pallentes morte futurâ
Vectorumque Duces pelago gladiantibus Austris
Jactati, mediis haud raro fluctibus ignes

Conspiciunt circùm antennas, & aplustre vagantes.
 Felix omen habent, gemino si sidere lucent
 Hæ flammæ, Oebalii fratres, cum Castore Pollux
 Creduntur, bona signa ferunt prosperrima Ponti
 Numina: Sed si sola micat soror, Ilion ingens
 Cujus ob incæstos olim flagravît amores:
 Littoris optatum nautæ contingere portum
 Desperant, pallentque metu. Cœli aspera durat
 Insurgitque magis facies. Helena ista procellas
 Ventum, hiememque atram, gravioraque tela mi-
 natur.

Ingens materiem pontus dedit ignibus istis:
 Namque maris fundo sub tempestate sonora
 Halituum numerosa phalanx se tollit in altum,
 Motuque accendit sese: quin credere par est
 Attritu, cursuque suo quasi fomite flammam
 Halitus ut capiat: corpuscula pingua secum
 Quippe vehit. Fax hæc si tandem immota resedit,
 Ventorum signat requiem, pacemque sequestram;
 Si vaga discurrit majores nunciat imbres.

At quandoque rubent, tristi dum lucida cœlo
 Ambulat ira DEI, ferali crine cometæ.
 Hi populi motus, hi Regum funera rubrâ
 Præcinuère comâ. Decus immortale Sophorum
 Magnus Aristoteles sub lunæ cornua stellas
 Crinitas posuit, sedemque negavit in astris:
 Siderei tamen esse chori, & transcendere Lunam
 Astronomi docuère novi: vix cernimus ullam
 Quippe parrallaxin mœsto radiante Cometâ.
 Inferiore quidem multos regione vagari
 Fama probat. Sic sæpe videt provincia stellam
 Unica finitimæ nequeunt quam cernere gentes.

Quin

Quin & sub Phœbi quidam transisse sorore
 Atque illam radiis fertur spoliâsse Cometes,
 Corporis objectu medii. Post cornua Lunæ
 Si quis eat, magno halituum glomeratus acervo
 In bene compactam stellanti corpore sphæram
 Collucet; nam siccorum vagus halituum grex
 Colligit in corpus sese, cui tergus opacum;
 Sol illi oppositus radios depingit in illo
 Ceu speculi glacie: sic omnes luce reflexa
 Ardescunt septem cœlo, radiantque planetæ.
 Pallentes morbi, vulgata per oppida pestis
 Atque lues pecorum, populi sine lege furentis
 Immitis rabies, tempestas ferrea belli,
 Regnorum excidia, & spumantes sanguine campi,
 Exequiæ Regum tristes, cædesque Potentûm
 Sacrilegæ has stellas è tergo sæpe sequuntur.

Nil ita divinum ingenio, mundique capacem
 Torfit Aristotelem, quam quod vada glauca pro-
 fundi

Littora deserere, & deserta reposcere cursu
 Cerneret! æquoreâ sæpe ille resedit arenâ
 Tristior, iratusque sibi, quia prodere causam
 Nullam prodigii nossset; Lucem ille perosus
 Præcipitâsse dolens fertur se denique Ponto,
 Atque Epiphonema hoc gelidis dixisse sub undis:
 Qui te non capio, cape me Neptune volentem!
 Lulisset fatum si salpa indocta fuisset
 Magnus Aristoteles, pelagoque natasset aperto.
 Surrexère alii, fluxum maris, atque refluxum
 Conati obscurâ causarum educere nocte.
 Grande animal mundum esse vetus Stoa censet &
 undis

Immersum oblongi gestare proboscida nasi:
 Hinc spirat quoties, liquidamque reciprocatur auram
 Tollere aquas fundo, fundoque remittere dixit.
 Ista quidem longum meruit sententia nasum.
 Sunt alii, Oceanus qui dicunt littora pulsant,
 Ut sua vicino conjungat cœrula sceptrâ
 Cum pelago; cernensque altas obflistere ripas
 Indignans relegit passum, spumasque retorquet
 Littus in oppositum, sic se repetitque, fugitque.
 Censuit haud nemo, volucer quod spiritus insit
 Oceano, vitreos qui montes tollit aquarum,
 Quos agit ad ripas: hominum ceu corpora quon-
 dam

Incensæ vario jactantur bilis ab æstu.
 Vexatur tamen ista gravi sententia morbo:
 Nam legitur nusquam Neptunus febribus æger
 Decubuisse thoro, aut cholera cruciarier atrâ.
 Tutores genios aliqui descendere Olympo
 Et miscere salum, bibulæque allidere arenæ
 Affirmant, veluti Piscina probatica mota est
 Siderei manibus cœlo labentis ephebi.
 Sic ubi Naturæ desperant reddere causam,
 Turpiter hi magni fugiunt ad Tempia Tonantis.
 Denique non pauci vasti rarefcere ponti
 Marmora ab occulto sub terræ viscera clauso
 Igne docent, bibulis & æquosa volumina ripis
 Spargere, mox æstu cessante reducere semet.
 Nativoque gelu veteres allambere fines.
 At pelagi fluxus certâ se lege volutat,
 Cum tamen incertis exundent viscera terræ
 Ignibus: hinc rarò tremefiat maximus orbis.
 Sunt quorum non displicuit sententia nobis,

Atque

Atque aliquis nostrâ de gente Copernicus olim
 Hæc magis excutiet; pigræ qui pondera terræ
 Dicere non audent Mundi requiescere centro
 Sed dicunt, agitata velut sentina biremi
 Jam proram exundans madido circumfluit imbre,
 Jam puppim rediens foetenti aspergine tingit:
 Sic terræ globus æquoreis ceu navis in undis
 Ætheria regione natat, sentinaque Ponti
 Adfluit, & refluit, surgitque, caditque vicissim,
 Littora quæ damnat repetit; quæ diligit odit.
 Nunc tibi, quæ paucis mea sit sententia dicam.
 Omnibus hic fervor maris, observatur in oris,
 Haud tamen æqualis: tumuit sic Adria fluctu
 Littore quo surgunt Ducis alta Palatia magni
 Cæruleæ Venetûm qui sceptriger imperat urbi.
 Littore in opposito jacet, & piger Adria dormit,
 Curarum vacuus. Vix cærula terga movere
 Cernitur, & curvas aspergine lamberet ripas.

Pacificus de pace trahens sua nomina Pontus
 Exundat quoties, glaucos tenditque lacertos
 In bibulâ passus bis mille pererrat arenâ.
 Insuper ad fauces fluvii, qui dicitur Indus
 Brachia tres leucas sua porrigit Amphitrite.
 Nee tumor iste vago fit tempore mensis, & anni
 At triplici constans lunæ describitur orbe.
 Jam vigil ausculta, mentemque adverte Miesco:
 Quod mare se tollat, quod spumea littora pulset,
 Causa soror Phœbi est, Moderatrix pallida noctis.
 Imperat illa salo, & dominatur in humida vulgò
 Corpora: Sic cancri, & conchylia lucida Ponti
 Hac crescente tument, hac decrecente residunt.
 Latonæ ad motum levat, attollitque Tridentem

Nereus, & vitreos exerrat in æthera vultus
Captus amore Deæ: quicquid post viscera terræ
Undarum latet, in lucem protrudit apertam.
Quoque magis reparat cornu Dea noctis aduncum,
Hoc mage se fundo movet, atque examen aqua-
rum

Littoreâ statione locat; famulumque Tridentem
Exerit, inclinatque Deæ. Sic illius astro
Se regit, & dominæ vestigia servus adorat.
Hinc Horizontem cum primum Delia nostrum
Conscendit, levat Oceanus quoque cæcula terga:
Quoque propingua magis mediæ Dea menstrua ter-
ræ est,

Ille suas mage mittit aquas, truditque cavernis
Omnibus, undantesque globos ad littora spargit.
Scilicet ut ferrum magnes rapit, atque catenis
Illigat occultis: Sic te Neptune Diana
Nocte dieque trahit, Dominæque tumescis amore:
Hæc febris tua spumantium Regnator aquarum est.

Tethyos aut gnatas, neptesque ex montibus altis
Maturare fugam vitreo pede, perque profundas
Serpere quis docuit valles? evadere sursum
Quis facit in scopulos, & lambere culmen Atlan-
tis?

Quis Nilum æthiopem Lunæ de montibus egit
Præcipitem; atque Asiâ in magnâ quis Caucasum
altum

Edocuit totis effundere flumina regnis?
Quin & in Europâ Rhenumque, Istrumque, Padum-
que,

Et Rhodanum aëriis quid cernimus alpidibus ortos
Flumina tot superas quæ causa levavit in arces?
Imbri-

Imbribus, & pluviis multi cunabula debent
 Decidui fontes, ceduntque ubi cesserit imber.
 Quondam etiam in guttas concretus solvitur aër:
 Sic hiemante Polo gelidissima marmora vulgus
 Indoctum sudare putat, calidoque cubili
 Cernimus in vitreis stillas hærere fenestris:
 Hæc tamen æternos nequeunt producere fontes.
 Altera causa subest celsâ quæ rupe perennes
 Ejaculatur aquas: jam mentem adverte: docebo.
 Omnia rimatur Deus ille Tridentifer, oris
 Omnibus insinuat sese, contoque trifulco
 Perforat occultos matris telluris hiatus:
 Nec tam clausa via est, quâ non extenderet regnum
 Ille velit, totique ferox dominarier orbi.
 Et sunt sub terræ latebris spatiosa vaporum
 Hospitia, immensique specus, quos ille tridente
 Dum fortivus adit, latitante calescit ab igne
 Sulphure qui vivo, nitroque creantur ab acri:
 Hinc thermæ capiunt genesin, Bajæque salubres.
 Bullit aqua, & vapor alta petit, ferventis ut ollæ
 Conspicimus superâ guttas hærere patellâ:
 Hic vapor impactus frigenti in fornice saxi
 Densatur, liquidas seseque resolvit in undas.
 Mox undæ rimam inquirunt, & vulnus apertum
 Exeßi in scopuli venis, adituque reperto
 Vertice persiliunt scopuli, saliantque perennes.
 Haud secus ac pictis de floribus halat odor
 Ambrosiusque liquor, vitreo dum carcere clausi
 Carbonum lento sensim exsuguntur ab igne.
 It vapor, in guttas qui vertitur, atque canalem
 Per vitreum stillat, genuinaque fontis imago est.
 Sic guttas vapor, hæc fontem, fons flumina gignit.

Nympharum hæ cunæ, liquidas ex rupe choreas
 Ducentum: vitreæ sic emersêre sorores.
 Hoc etiam clauso generantur ab igne metallâ,
 Fornice sub saxi: vario quæ nomine gaudent.
 Sol aurum, ferrum Mavors, cuprum alma vocatur
 Quæ Paridi placuit Venus: ignea spicula torquens
 Jupiter albentis sumpsit cognomina stanni:
 Dicitur argentum vivum Cyllenius Heros:
 Argento ab niveo stellis circumdata Phœbe
 Nomen habet; tandem qui pignora dente momor-
 dit,

Plumbeus à plumbo Saturnus nomina traxit.

Nunc tibi quid terras cœco ruat impete dicam:
 Lemnius ille Pater diis immortalibus arma
 Cudere quem Fama est, sua quod tellure sub imâ
 Ignea sceptrâ rotet, nos Trinacris edocet Ætna,
 Territa sulphureas ructans ad sidera flammâs.
 Quin & Campanus spatiosa ad mœnia pulchræ
 Parthenopes piceas jaculatur in æthera nubes
 Sopiùs, & Stygio latè pluit imbre Vesevùs.
 Nec non Parrhasiæ vultûs conterminus ursæ
 Ardet apex Heclæ, nivibus per sæcula tectæ.
 Quis tamen has cæco proritat fomite flammâs,
 Quis semel extinctis animam dedit ignibus istis?
 Sulphur, & acre nitrum. Graveolentia sulphure
 tetro

Sunt ibi, mordacique nitro rorantia saxa.
 Nam velut hibernæ sub barbara frigora brumæ
 Multa riget circum salientem stiria fontem
 Concretæque gelu dependent undique barbæ:
 Sal ita marmoreum, roransque è vertice saxi
 Omne latus cingit: Vulcano sulphur amicum

Stat

Stat propè: sulphureum vix moverit aura lapillum
 Qui cadat, & silices turgentes sulphure, tangat;
 Elicit impactus flammam: totisque barathris
 Fit fragor, & ruptis tempestas ignea claustris
 Cum tonitru effringit postes, cœloque remugit.
 Omnia quassa tremunt. Exterrita murmure tellus
 Dat gemitum, penitusque imis fremuère cavernis
 Finitimî montes. Ædes, turresque profundæ
 Hinc, illinc nutant dubiæ: pavimenta vacillant
 Ebria sub pedibus: templi jacuère ruinæ,
 Eversique Lares. Juvenes, timidæque puellæ
 Decrepitque senes fugiunt ad rura paventes,
 Ista quidem Siculo, & Campano in littore terrent
 Indigenas trepidos: absorptas legimus urbes
 Hoc fremitu terræ, turresque, arcesque sepultas.

Sæpe etiam venti sub terræ viscera clausi
 Sulphure quando specus, atroque bitumine plenos
 Indomiti perflant, nitrosæque turbine saxa
 Dejiciunt, flammam ut capiant impacta per antrum.
 Concussère plagas mundi, sonitumque dedère.
 Hunc licet ex certis fremitum prænoscere signis.
 Nuncia signa dabo: Putei si sulphure foënt,
 Turbida per fontis si labitur unda canalem:
 Si subito venti ponant, immite furentes:
 Si sine Caurorum flabris mare bulliit altum:
 Bestiolæ specubus si quando exire videntur
 Quæ nigrum coluère Larem, deguntque sub antris;
 Signa sinistra ferunt, proprios fugiuntque Penates,
 Scilicèt infernos jam percepère tumultus.

At placet optatam sermoni imponere metam,
 Extremamque asferre manum. Jam decolor intret
 In scenam Magnes, finem ponatque labori.

Non

Non sua Lydorum lapis hic cunabula debet
 Montibus, aut tellus illum magnesia tantum
 Parturit in lucem: tractu cœloque sub omni
 Nascitur, indomiti dum sint ibi semina ferri.
 Quippe viro forti Patria est quæcunque, nec æ-
 stum

Hesperiaæ ardentis, neque frigora Teutonis horret,
 Excipit & patiens Aquilonis flabra protervi.

Ut pueri matrum sugunt cum sanguine mores:
 Sic lapis hic patrias imitatur sæpe fodinas.
 Hic gravis, & solidus, levis hic, & pumicis instar,
 Saxa refert alibi: venas lucemque metalli
 Hic fibrat, à ferro vix ut dignoscere possis.
 Iste trahendo potens, contra nihil iste nec ausus,
 Nec potuit, propiorque chalybs licet adsit amicus,
 Nescit quid sit amor, nec amat, nec amatur ab
 illo :

Sed stupet, ac dormit spoliatus lumine truncus.
 Ut chalybem, & ferrum magnes, sic docta viro-
 rum

Ingenia, & calamos traxit, quæ tanta facultas
 Obscuroque vigor, virtusque sit indita saxo?
 Qui mundi ex atomis statuunt hoc grande thea-
 trum

Ære venari occultas, & prodere causas
 Possè putant, sed more suo perplexa loquuntur,
 Ceu tenebris metuant pavidì deprendier atris.
 Hactenus ipsæ atomi res suspectissima doctis
 Infirmam meruère fidem: tantumque videtur
 Imposuisse atomos atomis, & condere mundum
 Quantum si dicas facundus ut exeat Hermes,
 Nodosum propera truncum superaddere trunco.

Sistite,

Sistite, & ingenii properantem claudite rivum.
 Plurima nos Natura docet, causasque latentes
 Cimeria sub nocte premit, cœcisque cavernis.
 At nos causarum muscas venamur inanes,
 Atque supervacuis præbemus pabula curis.
 Sunt flammam quæ concipiunt, blandique furoris
 Vulnus alunt venis: secum sunc altera bellum
 Quæ moveant, & naturâ dictante magistrâ
 Æternis certant odiis. Sic callidus olim
 Furum Præceptor, cujus sub sidere longis
 Unguibus esse ferunt pueros, caducifer Hermes,
 Ille fugit flammæ, & amoribus uritur auri:
 Dicite quid causæ est? auri quis nescit amicum?
 Quin simul humani Capitolia scandere visus
 Ille fuit cerebri. Vanis se pingere fucis
 Aula puella fuit: pigmentis addere vivum
 Argentum didicit: Mors sustulit atra puellam
 Ante diem: medicis referantur crania cultris;
 Ecce caput, cerebrumque dolens, plenumque fu-
 gacis

Mercurii fucis mixti, post fata repertum!
 Dicite quid causæ est? Atomis? sic vendere fucos,
 Pro vestris posthac atomis, fumosque licebit.

Plura locuturos intercipit, atque Magistri
 Sermonem abrumpit medium Conclavia Rector
 Pannoniæ ingressus: de quo jam dicitis, inquit,
 Mercurio? Deus est. An amoribus uritur auri?
 Forte auro Superis venalis in æthere merx est.

Si meruere fidem nigra somnia, somnia vobis
 Insuperata fero, non hæc mihi nocte soporam
 Concutiens virgam vester dictaverat Hermes:
 Ex astris simulacra puto delapsa, loquentis

Quos-

Quosque sonos hausi Divos docuisse recordor.
 Curſibus emeritum jam ſol exercuit annum
 Ex quo fugit abhinc, haud neſcis chare Mieſco,
 Regius exceſſitque Parens: ſuper iſta ſecundum
 Cynthius exegit revolutis menſibus orbem.
 Nemo Patris nos fata docet, rumoribus aures
 Infanis plebs ſtulta ferit: neque conſona Fama
 Ipſa ſibi eſt. Tu fata Patris jam certior audi,
 Nocte Boleslaus, neque vultûs linea fallit,
 Viſus aſſeſſe mihi. Lacrymis cur ora Mieſco
 Mœſta rigas? Solare animum: tua vita revixit,
 Et mea! Quin coram, neque me terrebat imago,
 Viſa loqui, & curas animo deponere juſſit.
 Regie terge oculos hoſpes, tua gaudia vidi,
 Et mea: quem tecum lugebam funere merſum
 Vivit, & hac lucis jucundâ veſcitur aurâ.
 Nulla mihi imponunt timidæ ludibria noctis.
 Pigri ſtagna lacûs gemino confinia monti
 (Si modo ſi nomen Regionis noſſe liceret!)
 Ante oculos ſunt picta mihi: ſpecularibus undis
 Inſonſi montes, ſcopulique innare videntur.
 Haud procul à ripa ſtant antiquiſſima clauſtri
 Mœnia, ſtat turris dirimitque cacumine nubes,
 Atque ſolum latè, & virides circumſpicit undas.
 Cœnobio in medio fons ejaculatur aquoſos
 Argenti radios, & circinat irida guttis.
 Hîc ego rurali cultu, groſſaque lacernâ
 Contectum vidi manifeſtâ in imagine Regem.
 Ridebat vultu placido, mentisque ſerenæ
 Signa dabat: calathum dextrâ quem fortè tenebat
 Mollibus implevit lactucis, atque culinam
 Ingreſſus fuerat: cineres animare ſepultos

Post hæc, atque foco disponere ligna calenti,
 Et lanceas vidi, & pateras, gabatasque lavantem.
 Aut coquus, aut olitor, dum nomina regia prudens
 Dissimulat, crimenque dolet, cædemque peractam,
 Eligit esse parens. Talis mihi sæpe recurſat,
 Alloquor & quoties, toties vultum ille retorquet
 Atque stupet muto ſimilis. Nox vincula linguæ
 Laxavit tandem, Regemque heſterna loquentem
 Luna mihi objecit; ſic ora reſolvit imago:
 Quid tacitum Rex mœſtus alis ſub pectore vulnus,
 Ceu manibus periſſe meis, aut præda moloſſis
 Ipſe fuiſſe ferar? Regno temeraria circum
 Fama volat, Lechicas eadem quoque perſonat urbes,
 Vanaque venduntur ſcriptis mendacia chartis,
 Rumorum ſecurus ago, vacuusque malignæ
 Jam pridem famæ, quæ ſunt cœleſtia tracto.
 Sedibus hortatu Superûm non cognitus iſtis
 Hæreo. Quis Regem obſcurâ lodice latentem
 Obſervet? clauſtri ſpiro bene tutus in umbrâ.
 Impiger hic placo lacrymis quæ Numina læſi
 Suntque mihi lacrymæ Divûm mage nectare dulces.
 Vivo animi felix, nec abhinc mea Regna videbo;
 Sceptra, tiara, throni, victoria, Fama valete!
 Hoc precor: immiti gnatum mœrore jacentem
 Nomine Rex ſolare meo, & tua viſa recenſe.

Hæc mihi concubiæ ſub nigra ſilentia noctis
 Prodidit in ſomnis Genitor tuus: omnis abeſto
 Jam metus, & curas trans pontum mitte Mieſco.
 Contentus Rex ſorte ſuâ eſt: quid poſcimus ultrâ?
 Quam plaga Pannoniæ, quam Sarmatis ora negavit,
 Terra dedit profugo tandem peregrina ſalutem.
 Iſta fuit Superis in Cœlo credo voluntas.

Irridet

Irridet facile mendacis gaudia mundi,
 Defilit & folio, luxumque perolus, & aulæ
 Illecebras, tacitæ ſectatur commoda vitæ,
 Quem ſemel amplexus favor eſt miſerantis olympi.
 Plaude Boleslae, & fortunam humana rotantem
 Calce preme! hoc meruit: ſic riſum ſolve jocantis;
 Fallere fallentem, ludentem ludere par eſt.
 Gloria quid tandem, quid magni Nominis umbra?
 Sunt larvæ fortuna tuæ. Quid marmora geſtis
 Fortibus, atque foro ſudantes ære columnæ?
 Quid pompæ, & ludî, & menſæ, nugæque Theatri?
 Omnia ſecum auferit tandem nigra Regibus hora.
 Omnia ſorbet humus. Virtus nos unica Divis,
 Sideribusque pares facit. Hæc poſt funera durat.
 Felix qui potuit, Rex maxime, dicere tecum:
 Aula vale! Fortuna vale! Spes, Fama, Triumphî,
 Et populi plauſus, & vitrea fracta valete!

Talibus alloquiis mulcet, verbisque dolentem
 Erigit Hungariæ Rector, præſtare Parentis
 Officium gaudens, & vivam cernere Regis
 Effigiem in gnato. Neque ſpes fruſtrata ſefellit.
 Nam roſeum caſto juvenem Tritonia Pallas
 Excepit gremio, & quantum pollebat acuti
 Viribus ingenii, tantum quoque maſcula virtus
 Et vigor accendit juvenilia pectora flammis.
 Bellonæ ſtudiis durare ante omnia dextram,
 Exemplo Patris, ardentes contemnere ſoles,
 Alpinasque nives, venatu in ſaltibus atris
 Explorare feras, fluvios tranare minaces,
 Eniti in ſcopulum, foſſam transmittere ſaltu
 Flectere cornipedem, & mandentem ſpumea morſu
 Frena manu facili tractare, inhibere volentem,

Mox

Mox in pulvereos stimulum effundere cursus,
Nobilis ardor erat juveni: Post terga relinquit
Ille Notos celer, & quasi torta volabat arundo,
Vix per aperta fugam levis ungula signat in herbâ.
Doctas quin etiam regnandi exhausserat artes
Jam docilis sceptrum, & curas tractare seniles.
Atque ubi Pannoniâ jam pridem vixit in aulâ
Regius hic hospes, tandem se sede recepit
Quâ cessit patriâ; Procerum populique faventis
Plausibus exceptus, thalami tum fœdera junxit.
Sortis at invidiâ steriles expertus amores
Mutavit thalamum tumulo. Sunt tristibus herbis
Qui periisse velint, fraudesque bibisse veneni.

Jamque Boleslaus plures exegerat annos,
Atque luit lacrymis cœdis monumenta nefandæ:
Tum rerum Sator, astra Poli qui Numine torquet,
Resque humiles hominum, casusque & fata maligna
Temperat, hoc Regis tandem mitescere luctu,
Atque odia, & stricti deponere fulminis iras
Incipit. O lacrymis, o vis est quanta dolori?
Placatum fecit ille DEUM, fontesque, reosque
Efficit innocuos: missos dolor iste rebelles
In caput, extinguit sedatque potentior ignes.
Fulminis oblitum reddit Metanæa Tonantem.
Orârunt ipsi veniam pro Rege vocati
Cœlicolæ, & Virgo Moderatrix aurea cœli,
Numinis alma Parens, toties quam poplite curvo
Rex coluit, totasque vigil cui sæpe gemendo
Exhaustis noctes, sic ora precantia solvit,
Voce agressâ DEUM: Tristem me ferre repulsam
Sanguis Gnate meus, fontum spes unica Matrem
Num patiêre tuam? Supplex tua Numina posco,

Parce Boleslao dudum sua crimina fienti,
 Parce precor! Satis est. Lacrymas memor ille peracti
 Sat fudit sceleris: pridem se sponte dicavit
 Obsequiis claustrī; pulsīs melioribus annis
 Canities ægro, pejorque aspergitur ætas,
 Et fracti titubant, baculo quos sultinet, artus.
 Quot miser exiliī ærumnas, quot probra voravit,
 Quæ grex lixarum petulans vibravit in illum?
 Nunc ubi deficiunt vires, da morte resolvi,
 Claudere da placido fugientia lumina somno.
 Dixerat hæc Mater. Votum & suspiria Matris
 Audiit Omnipotens. Regalia corpora languor
 Occupat, & vires decerpit lurida febris,
 Continuo fugit ore color, requiesque laborum
 Somnus abest oculis, stomacho sunt nausea mensæ;
 Sola sitis torret nulloque extinguitur haustu.
 Hæc super & capitisque dolor, pressique tumores
 Pectoris accedunt, & siccus anhelitus oris.
 Ista fuit Regis lethum meditantis imago.

Philtro quidem Antistes claustrī, succosq; medentū
 Mistā suis manibus prostrato porrigit ægro:
 Et dolet, & morbi non sat se discere pestem
 Nutibus ex foliis queritur; tristisque jacenti
 Assidet: Interdum perquirīt murmura venæ
 Quæ jam rara notat, neque consona. Filius, inquit,
 Es necis. O pro te famulantūm tota periret
 Pigra, gulosa, clepax, secreti prodiga pubes!
 Quisquis eras, pro te servos ego mittere vellem
 Mille equidem: nec enim fuerat mihi charior ullus.
 Nemo ministeriis claustrī fuit aptior alter.
 Sed mens alta Dei est. Sic fiat, ut imperat ille:
 Nemo resistet ei. Pulso mœrore serenat

Voci-

Vocibus his vultum, lethi Rex signa propinqui
 Percipiens. Stupet Antistes, medicosque Syrupos
 Vim morbi domuisse putat, sed gaudia Regem
 Altera perfundunt, animumque attolere cœlo
 Læta jubent. O mors, melioris janua vitæ?
 Curarum æternus sopor! O caritura tumultu
 Tempus in omne quies! bello pax nescia rumpi!
 Lætitiâ exhilaras inopes, littusque dolorum
 Omnibus es miseris: Virtus si dummodo vitæ
 Est comes, arcanus neque rodit pectora vermis.
 Spes rata tu cœli, tu votum, & meta piorum es;
 Quæ certam imponis victoribus ultima laurum!
 Te solam morbi Medicam Rex æger anhelat.

Ista Boleslaus tacitâ dum mente volutat
 Integer Antistes limen, stratumque jacentis
 Deferuit. Rex membra levat, viresque labantes
 Colligit, & pictæ gressu titubante tabellæ
 Fit propior, tabulâ fuerat spectabilis illâ
 Siderei Regina chori, spes certa, salusque
 Languentûm, & felix semper morientibus omen.
 Hanc Rex vicinâ jam morte humentia figens
 Lumina in effigië, neque vultum ab imagine vertens:
 O Domina! O Mater seros mihi culta per annos,
 Ærumnas solata meas, longique labores
 Exilii; in somnis mihi visa, & sæpe locuta,
 Sæpe die, dum solus eram dignata favore
 Alloquii me Diva tui: fata ultima tandem
 Nunc urgent miserum, pede vix fluet hora fugaci,
 Funus ero exanime, & corpus sine mente jacebo.
 O Domina! extremo dum spiritus ore natabit,
 Fac mihi sis præsens, neque me mea desere Mater.
 Digna parùm fateor placandæ Numinis iræ

Pœna fuit, nullique lavent tot crimina fontes.
 At quia jam gelidus fuit hæc per tempora sudor
 Vitæque jam. Nec plura finit me dicere languor:
 Virgo vale! his dictis conspersum sanguine multo
 Rex capit ex cistâ, quod pridem verbera tergo
 Sæva dedit stellis armatum triste flagellum:
 Extremi ulturus sua crimina verbere flagri.

Aureus ast juvenis volat ecce citatus olympo,
 Tu fulmen ruere axe putes, tortamque sagittam.
 Illius adventu radiare domuncula parva
 Lumine sidereo, tectumque ardere videtur.
 Eximit ille manu flagrum, Regemque labantem
 Sustentat, tollitque humeris, stratoque reponit.
 Mox ruit alter ab æthere pictus ephebus, & ægro
 Pulvillum sternit capiti, vultumque pererrat,
 Et guttas tergit gelidas, tum nubis odoræ
 Suaviter halantis recreat dulcedine nares,
 Et turris lacrymas spiranti exurit acerrâ.
 Vix satis iste fugâ celeres exercuit alas
 En glomerata phalanx tectum discindere visa:
 Instrepat, & pennis volitantum sibilat aër.
 Ingressi exiguos Diî, cœlicolæque Penates
 Oranti adstant Regi, stratumque coronant.
 Rector Sarmatiæ Casimirus regia dextrâ
 Sceptra gerens, nodoque comas stellante revinctus
 Primus adest. Regis genitor fuit ille, vocatusque
 Ex claustro ad Regnum poliit virtutibus aulam,
 Firmavit pietate thronum: Stat proximus illi
 Sacrorum Antistes Phœbo radiantior ipso
 Fronte Stanislaus placidâ. Pulchro agmine Divi,
 Ipsaque cœlestum Dea, Regia Mater ab alto
 Lapsa venit, simul ac properat Benedictus, & ulnis
 Com-

Complexus Dominā ad claustrum, & sua limina ducit.
 Quot portā excepit lectos casa parvula Divos,
 Tot soles radiare putes, aciem haurit utramque
 Sauciaque absorbet divinus lumina splendor.
 Tum Regina Deūm sic Regem affata jacentem:
 Surge animis! finita tua est jam pœna. Favores
 Et veniam quam poscis, habe! Me sæpe vocasti
 Matrem gnate tuam: Suscepi dulce Parentis
 Officium, Materque fui. Quin criminis obses
 Pro te mille preces irata ad Numina fudi.
 Audiit orantem qui quondam hæc ubera suxit,
 Meque suam omnipotens dignatur dicere Matrem;
 Audiit, & nigræ delevit nomina culpæ,
 Oblitus scelerum. Miseræ nunc ultima vitæ
 Hora fuit: Morti jam te compone propinguæ.
 Dixit, & adjecit Dea plurima; pendet ab ore
 Illius, & totam Matri Rex commodat aurem.
 Ipsi etiam occultos miscent bene tempore longo
 Sermones Superi: quin ægro basia figunt,
 Contrectantque premuntque manus, risuque beato
 Suaviter invitant moribundum ad sidera Regem.

Interea morbi quæ sit fortuna requirit
 Antistes, referatque fores, venamque jacentis
 Explorat Regis: vicinæ occurrere morti
 Si queat, & Medices haud tentet inaniter artes.
 Ast vapor ambrosius, lucis quoque splendor ab alto
 Defluus, & citharæ, citharisque fluentia mella
 Nectareique soni procul abripuere stupentem,
 Atque pium fixere senem: stat, & hæret in uno
 Territus obtutu, ceu sit Marpesia cautes.
 Mox alii ingressi cœli manifesta monentis
 Prodigia, atque soli fremitum stupuere paventes.

Hæc super elinguem populus quem credidit omnis
 Incipit effari, & fracto Rex gutture trudit
 Ultima jam labiis cum morte natantia verba:
 Rex ego Sarmatiæ (capit has quasi saxea voces
 Turba effusa thoro, gemitumque dat ore gelato)
 Colla Stanislai de me nil tale merentis
 Qui secui. Fidei sit regius annulus iste
 Tessera! fulgentem peregrino lumine gemmam
 Porrigit his dictis Wernero, & pignore Regem
 Testatur: Potuit neque plura edicere, captum
 Sed subito posuit Letho caput: alma recessit
 Lux oculis, abiitque in vanas spiritus auras,
 Regia membra premit fugiente rigentia vita,
 Serpere jamque gelu, Letho pulsante calorem,
 Per corpus notat Antistes, gemituque profundo,
 Frigidus ergò jaces, tua rupit & ultima verba
 Fatalis morbi sopor? ah cur tempus avarum
 Plura audire mihi, tibi dicere plura negavit?
 Heu mora! cur ad te non ocyor ipse volabam?
 Cur tibi non aderam? Melior me linea vultûs
 Decepit, speciesque tui. Consurgere morbo
 Jurabam: talem te spes mihi credula finxit.
 Ah quàm vana mei fuerat fiducia voti!
 Haud tamen omninò me decipis, atque beata
 Fraude ignotus abis. Cœlo tua gloria nota est:
 Atque eadem has nostras olim quoq; venit ad aures.
 Audacis titulos celebris tibi fama dicavit,
 Dexteræque insignis bello: tu Marte Bohemos,
 Hunnosque, & magni fregisti Cæsaris arma.
 Septima te in castris, & pellibus horruit æstas.
 Talis eras, nostrisque etiam memoratus in oris
 Post humæ circumfers longinquæ præmia Famæ.

Quid

Quid tamen armorum crudelis adorea forti
Menti æquata tuæ? virtus tua cellior ibat
Quo nunquam rigidi pertingent tela Gradivi.
Sponte tuâ duro exilio, fusoque piaſti
Sanguine cum lacrymis miſto tua crimina, raro
Regibus exemplo. Quoties ſub nocte ſoporâ
Culta tibi fuerat, famulûm ſpectante catervâ
Poplite curvato, divinæ Virgînis Icon?
O quoties dubiæ furatus tempora lucis
Primus eras templo, & totâ fors nocte calentes
Spargebas lacrymas, dum lutea ſurgeret Eos.
Tu piger antiquo ſervorum more vagari
O nunquam, imperiisque meis obſiſtere: conſtans
Sed ſervare domum, quin & parere minorum
Vocibus, & lances, ollasque lavare nigrantes,
Ligna humeris ſufferre, focumque animare ſolebas
Heu felix animi nimirum, lætusque laborum!
Huc tua progreſſa eſt regalis gloria dextræ.
Nunc adeò, quoniam Cœlo parere neceſſe eſt,
Divide nobiſcum clauſtri commune ſepulchrum.
Et quia Hyperboreus quondam tua Regna tenebat
Cuncta gelu ſtringens Aquilo, Sanctiſſime Princeps,
Quâ ſe porta aperit templi, ſeptemque Triones
Aſpicit, hâc cœli patrii regione quieſce,
Et carpe eimeritum templi ſub pariète ſomnum.

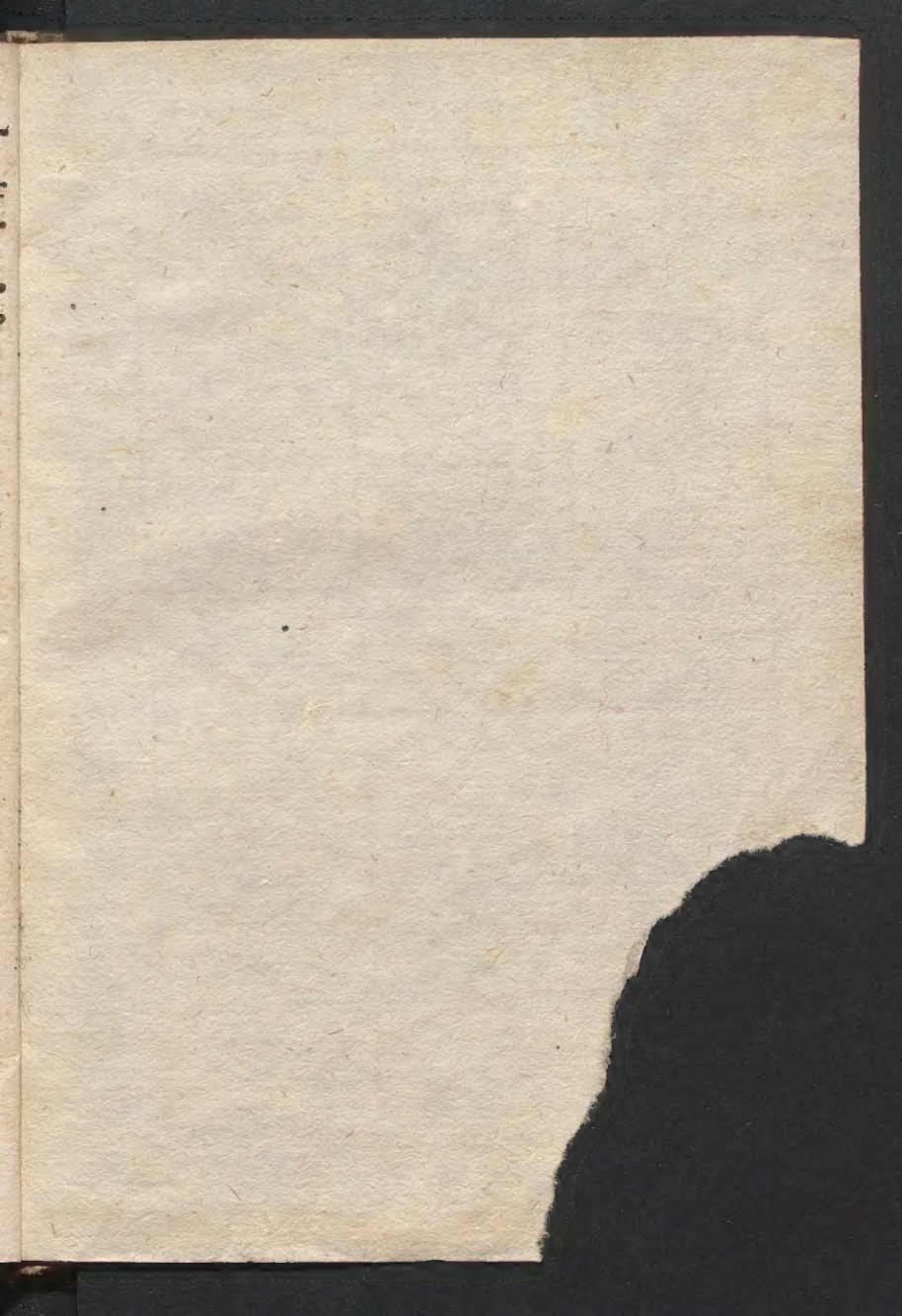
Post hæc exanimi repetita dat oscula Regi:
Plurima conſpergit, frangitque ſenilia corda
Lucida gutta ſinum. Simul ultima baſia figunt
Affuſi ſtrato Monachi. Vix redidit ipſis
Luminibus pia turba ſuis: centonibus iſtis
Contectum latuiſſe ſtupent; lambuntque jacentis
Ora, manusque Ducis. Totum lux verterat iſta

Oſſia-

Officiacum in lacrymas : nequeunt satiare videndo
Lumina:quà redeunt properant, noviterque cadaver
Inspiciunt, redeuntque iterum, noviterque recurrunt.
Præsulis imperio Regalia corpora tandem
Abscondunt tumulo, tumulo imponuntque coronam,
Et pomum, & Sceptrum. Fortunæ, maxime Princeps,
Dignus eras meliore rotâ! Te perdidit illa,
Præsul ait mœstus. Felix tamen atque beatus
Cui scelерum licuit lacrymis extinguere Famam.
Non hoc pervolat nigris infamia pennis,
Sic licet exiguum, neque dignum Rege sepulchrum.
Jamque tuum incidam nomen, saxumque notabo
Carmine, Posteritas leget hoc post sæcula carmen:
Siste, Boleslai cineres & Busta Viator
Qui premis: hoc Audax gelido sub marmore dormit.
Audacem si calce premes, tumulo ille resurget,
Teque petet ferro, quo pridem ad Tartara misit
Agmina mille virûm, Reges domuitque superbos.
Unica victorem prostravit femina tandem,
Femina Diva tamen: nec enim mortalibus armis
Mars tantus superandus erat. Vis nomina Divæ?
Fortuna est. Illam risuque, jocisque faventem
Jungere dum sibi vult, odium, invidiamque puellæ
Et triste exilium meruit, turpemque repulsam.
Offiaci tandem sanctâ securus in umbrâ
Delituit, rursusque Deam sibi sensit amicam,
Cum tamen instabili diffideret omnia Divæ,
Se, sponsamque petram moriens allisit ad istam,
Fusa vitro fragili scopulis allisa sepulcri
Vitrea fracta jacet Dea: ferreus imminet illi
Ultor, & infidam magno pede proterit Audax.

F I N I S.

Biblioteka Jagiellońska

star0025683

